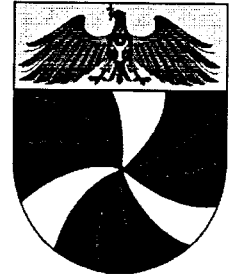

Agenția Națională
pentru Reglementare în Energetică a Republicii Moldova
Национальное Агентство По Регулированию в Энергетике Республики Молдова
str. Columna, nr. 90, MD-2012 Chișinău, Tel. 022 852 901 Fax: 022 852 900,
<http://www.anre.md>, anre@anre.md

Nr. 074/218 din 7 aprilie 2014

Parlamentul Republicii Moldova

În temeiul articolului 4² din Legea cu privire la energetică Nr.1525-XIII din 19.02.98, Vă expediem Raportul privind activitatea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în anul 2013.

Anexă:

1. *Raportul privind activitatea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în anul 2013.*

Cu respect,

Sergiu CIOBANU

Director ANRE

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	718
"CB"	04 2014
Ora	

R A P O R T

privind activitatea

Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică

în anul 2013

Cuprins

Introducere.....	3
1. Activitatea de reglementare sub aspectul elaborării de acte legislative și normative.....	4
2. Transparența în procesul decizional.....	8
3. Licențierea activităților desfășurate în sectorul energetic.....	10
3.1. <i>Eliberarea licențelor și reglementarea activităților titularilor de licențe pe piața produselor petroliere.....</i>	10
3.2. <i>Eliberarea licențelor și reglementarea activităților titularilor de licențe de pe piața energiei electrice și a gazelor naturale.....</i>	12
4. Calitatea serviciilor prestate consumatorilor de către titularii de licențe	14
4.1. <i>Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice.....</i>	14
4.2. <i>Calitatea serviciilor de distribuție a gazelor naturale.....</i>	24
5. Protecția consumatorilor.....	25
6. Politica tarifară promovată de ANRE.....	28
6.1. <i>Activitățile de actualizare a tarifelor la gazele naturale, la energia electrică și termică .....</i>	29
6.2. <i>Coordonatele activității ANRE în domeniul politicii tarifare în anul 2014.....</i>	31
7. Caracteristici ale sectoarelor reglementate de către ANRE	32
7.1. <i>Piața energiei electrice.....</i>	32
7.2. <i>Producerea energiei electrice din surse regenerabile de energie .....</i>	36
7.3. <i>Alimentarea cu energie termică.....</i>	37
7.4. <i>Piața gazelor naturale .....</i>	40
7.5. <i>Piața produselor petroliere.....</i>	43
8. Activitatea de control al întreprinderilor reglementate din sectorul energetic	55
Anexe	58

Introducere

Pe parcursul anului 2013, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) și-a desfășurat activitatea în conformitate cu Planul de activitate, precum și în baza prevederilor legilor cu privire la energetică, la energia electrică, la gazele naturale și la piața produselor petroliere etc.

Principalele obiective în perioada de referință au fost: a) transpunerea cadrului de reglementare al Uniunii Europene, în contextul deschiderii piețelor de energie electrică și gaze naturale pentru consumatorii noncasnici, începând cu 1 ianuarie 2013; b) elaborarea și ajustarea cadrului regulator pentru crearea condițiilor necesare liberalizării pieței energetice; c) îmbunătățirea nivelului de calitate a serviciilor prestate de către titularii de licențe; d) asigurarea protecției drepturilor legitime ale consumatorilor finali, precum și optimizarea activității economico-financiare a titularilor de licență.

Întru îndeplinirea acestor obiective și pentru implementarea principiilor separării funcționale și juridice a activității de distribuție de cea de furnizare a energiei electrice și a gazelor naturale, ANRE a elaborat și aprobat o serie de acte normative care să reglementeze sectoarele menționate. Astfel, în această perioadă, Consiliul de administrație al ANRE, aplicând cerințele legale privind asigurarea transparenței în procesul decizional, a aprobat unele hotărâri cu impact asupra titularilor de licență care activează pe piețele reglementate, dar și asupra consumatorilor finali din sectorul energetic.

În acest sens, au fost aprobate modificările și completările la Metodologia determinării, aprobării și aplicării tarifelor pentru serviciul de transport al energiei electrice, pentru a stabili că costul energiei electrice achiziționată de operatorul rețelei de transport și de sistem și utilizată pentru acoperirea consumului tehnologic de energie electrică din rețeaua electrică de transport se suportă de către operatorul rețelei de transport și de sistem și se include în tariful pentru prestarea serviciului de transport al energiei electrice. Au fost aprobate modificările și completările la Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice care au scop concretizarea drepturilor și obligațiilor operatorului de rețea și a furnizorului de energie electrică la tarife reglementate, care ar permite soluționarea adecvată și în termene restrânse a problemelor consumatorilor finali, inclusiv în procesul de racordare a instalațiilor de utilizare la rețeaua electrică.

A fost aprobat Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului de energie electrică de către consumatorii eligibili, care stabilește drepturile și obligațiile părților implicate în procesul de schimbare a furnizorului de energie electrică, precum și condițiile și termenii aferente și se aplică, în special, consumatorilor eligibili, furnizorilor de energie electrică, operatorilor rețelelor de distribuție și operatorului rețelei de transport și de sistem, însă prevederile Regulamentului nu se aplică în cazul stabilirii furnizorului de ultima opțiune, care va furniza energie electrică consumatorilor finali în baza hotărârii aprobate în acest scop de către ANRE, în temeiul Legii cu privire la energia electrică.

Luând în considerație faptul că Republica Moldova este în proces de integrare pe piața energetică regională, ANRE a contribuit la acest proces prin elaborarea proiectelor de Regulamente cu privire la condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale; cu privire la atribuirea și gestionarea capacității interconectorilor sistemelor electroenergetice și referitor la mecanismele de soluționare a problemei congestiilor în sistemul electroenergetic. Proiectele în cauză urmează a fi examinate și aprobate de către Consiliul de administrație al ANRE după adoptarea modificărilor și completărilor la Legea cu privire la gazele naturale și la Legea cu privire la energia electrică. De asemenea, au fost elaborate și alte proiecte de acte normative, precum proiectul Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului de gaze naturale de către consumatorii finali, a fost finalizat Proiectul Metodologiei de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor reglementate la gazele naturale și proiectul Regulamentului privind separarea conturilor contabile în activitățile întreprinderilor reglementate din sectoarele electroenergetic, termoenergetic și de gaze naturale, proiectul de modificare și completare a Regulamentului pentru furnizarea și utilizarea gazelor naturale, listele indicatorilor tehnico-economici referitori la funcționarea sistemului de gaze naturale, care urmează a fi date publicității de către titularii de licențe, actele în cauză urmând a fi examinate și aprobate de către Consiliul de administrație al ANRE.

1. Activitatea de reglementare sub aspectul elaborării de acte legislative și normative

În 2013, în contextul angajamentelor asumate de Republica Moldova ca parte semnatară a Tratatului de constituire a Comunității Energetice, au fost finalizate și promovate:

- Proiectul de lege privind modificarea și completarea Legii cu privire la gazele naturale, nr. 123/23.12.2009, elaborat în vederea transpunerii Directivei 2004/67/CE a Parlamentului European și a Consiliului European din 26 aprilie 2004 privind măsurile menite să garanteze securitatea aprovizionării cu gaze naturale.
- Proiectul de lege privind modificarea și completarea Legii cu privire la energia electrică, nr. 124/23.12.2009, în vederea transpunerii Directivei 2005/89/CE a Parlamentului European și a Consiliului European din 18 ianuarie 2006 privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructură.

Proiectele de legi privind modificarea și completarea Legii cu privire la gazele naturale și a Legii cu privire la energia electrică au fost promovate de Ministerul Economiei și aprobate de către Guvern, iar, ulterior, examinate de Parlamentul Republicii Moldova.

În scopul implementării prevederilor acquis-ului comunitar privind promovarea și utilizarea energiei regenerabile, ANRE a elaborat un Proiect de Lege cu privire la promovarea și utilizarea energiei din surse regenerabile de energie, care ulterior a fost finalizat și promovat de Ministerul Economiei la Guvern, fapt care ar permite soluționarea problemelor abordate de potențialii investitori în surse regenerabile de energie, ținându-se cont de reducerea

impactului costului energiei electrice produse din surse regenerabile asupra tarifelor finale la energia electrică și, respectiv, asupra consumatorilor finali de energie electrică.

Întru asigurarea implementării principiilor liberalizării piețelor de energie electrică și de gaze naturale, separării funcționale (organizatorice și decizionale) și juridice a activității de distribuție de activitatea de furnizare a energiei electrice și a gazelor naturale, condiție esențială pentru liberalizarea pieței energiei electrice și a gazelor naturale, ANRE a elaborat și aprobat o serie de acte normative care reglementează sectoarele menționate.

Au fost elaborate și aprobate modificările și completările la Metodologia determinării, aprobării și aplicării tarifelor pentru serviciul de transport al energiei electrice, aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 411 din 27.04.2011 pentru a stabili că în tariful pentru prestarea serviciului de transport al energiei electrice va fi inclus și costul energiei electrice achiziționată de către operatorul rețelei de transport și de sistem și utilizată pentru acoperirea consumului tehnologic de energie electrică din rețeaua electrică de transport, cost ce urmează a fi suportat de către operatorul rețelei de transport și de sistem.

A fost finalizată elaborarea proiectului Metodologiei de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor reglementate la gazele naturale. Proiectul Metodologiei tarifare din sectorul gazelor naturale prevede principii și metode de determinare a tarifelor, inclusiv a determinării costurilor separat, pe fiecare gen de activitate (de transport, de distribuție și de furnizare a gazelor naturale la tarife reglementate), pe fiecare tip de rețea de gaze naturale în funcție de nivelul presiunii din rețeaua de gaze naturale, astfel încât să fie posibilă stabilirea de tarife distincte pentru fiecare gen de activitate, pentru fiecare categorie de consumatori (în funcție de nivelul de presiune al rețelei de gaze naturale la care sunt racordate instalațiile lor de gaze naturale), în funcție de costurile real suportate de întreprinderile reglementate. Proiectul menționat a fost definitivat conform recomandărilor parvenite în cadrul procedurii de consultare și avizare și urmează a fi examinat și aprobat de Consiliul de administrație al ANRE.

Aplicarea Metodologiei de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor reglementate a gazelor naturale, în redacție nouă, implică aprobarea, în mod separat, a tarifelor pentru serviciul de transport, de distribuție a gazelor naturale, precum și a tarifelor pentru furnizarea gazelor naturale consumatorilor finali de către titularii de licențe pentru distribuția gazelor naturale și pentru furnizarea gazelor naturale la tarife reglementate. Aceasta va permite consumatorilor finali de gaze naturale să facă uz de dreptul stabilit de lege privind schimbarea furnizorilor de gaze naturale.

Pentru a încuraja schimbarea de către consumatorii eligibili (noncasnici) a furnizorului de energie electrică, întru implementarea art. 8, alin. (1), lit. t) din Legea cu privire la energia electrică, ANRE a elaborat și aprobat Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului de energie electrică de către consumatorii eligibili. Acest act stabilește în mod transparent, echitabil și neechivoc, procedura, condițiile și termenii care urmează a fi respectate de operatorii de rețea, de furnizorii de energie electrică, precum și de consumatorii eligibili pentru exercitarea de către ultimii a dreptului de schimbare a furnizorilor de energie electrică.

Întru implementarea art. 8, alin. (1), lit. r) din Legea cu privire la gazele naturale, ANRE a elaborat proiectul Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului de gaze naturale de către consumatorii finali de gaze naturale. Proiectul definitivat al Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului de gaze naturale de către consumatorul final, potrivit propunerilor și recomandărilor parvenite în cadrul procedurii de consultare și avizare, urmează să fie înaintat spre examinare și aprobare de către Consiliul de administrație al ANRE pe parcursul anului 2014.

Proiectul definitivat al Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului de gaze naturale de către consumatorul final, potrivit propunerilor și recomandărilor parvenite în cadrul procedurii de consultare și avizare, urmează să fie înaintat spre examinare și aprobare de către Consiliul de administrație al ANRE pe parcursul anului 2014.

În contextul separării funcționale a activității de distribuție de activitatea de furnizare a energiei electrice, pentru a stabili în mod neechivoc drepturile și obligațiile operatorilor de rețea și a furnizorilor de energie electrică, la tarife reglementate, în raport cu consumatorii finali, au fost elaborate și aprobate modificările și completările la Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 393/15.12.2010.

De asemenea, a fost finalizată elaborarea modificărilor și completărilor la Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 415/25.05.2011, care au fost consultate cu părțile interesate.

Concomitent, în spiritul Directivelor Europene, transpuse la adoptarea Legilor cu privire la gazele naturale și cu privire la energia electrică, odată cu separarea funcțională a activităților de transport, de distribuție și de furnizare a gazelor naturale, a energiei electrice, pentru eliminarea subvențiilor încrucișate între activitățile practicate și între diferitele categorii de consumatori finali și pentru evitarea posibilelor situații de distorsionare a concurenței și, respectiv, pentru încurajarea intrării de noi participanți pe piețele reglementate, întreprinderile de gaze naturale și unitățile electroenergetice sunt obligate să efectueze separarea conturilor contabile pentru fiecare dintre activitățile de transport, de distribuție și de furnizare a energiei electrice și a gazelor naturale. Astfel, în conformitate cu Legea cu privire la energetică, Legea cu privire la gazele naturale și Legea cu privire la energia electrică, ANRE a finalizat elaborarea proiectului Regulamentului privind separarea conturilor contabile în activitățile întreprinderilor reglementate din sectoarele electroenergetic, termoenergetic și de gaze naturale, care urmează a fi înaintat Consiliului de administrație al ANRE spre examinare și aprobare.

În conformitate cu Legea cu privire la gazele naturale, în scopul asigurării transparenței în activitatea titularilor de licențe care își desfășoară activitatea pe piața gazelor naturale și pentru a face accesibilă informația privind drepturile recunoscute prin lege, în special, dreptul privind accesul la rețelele de gaze naturale, ANRE a elaborat și aprobat listele indicatorilor tehnico-economici privind activitatea operatorului rețelei de transport, a operatorilor rețelelor de distribuție și a furnizorilor de gaze naturale la tarife reglementate.

În perioada de referință, au fost continuate consultările pe marginea proiectului de Regulament cu privire la condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la Proiectul regulamentului cu privire la atribuirea și gestionarea capacității interconectorilor sistemelor electroenergetice și referitor la mecanismele de soluționare a problemei congestiilor în sistemul electroenergetic. Proiectele în cauză urmează a fi examinate și aprobate de Consiliul de administrație al ANRE după adoptarea proiectelor de legi privind modificarea și completarea Legii cu privire la gazele naturale și, respectiv, a Legii cu privire la energia electrică.

Pentru a asigura ajustarea cadrului de reglementare la Legea cu privire la energia electrică, a fost elaborat proiectul de modificare și completare a Normelor tehnice ale rețelei electrice de transport, aprobate prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 266 din 20 noiembrie 2007. Proiectul urmează a fi propus pentru examinare și aprobare după definitivare conform recomandărilor parvenite în cadrul consultărilor.

Cu privire la sectorul energiei din surse regenerabile trebuie de menționat că pe parcursul anului 2013, ANRE în comun cu Ministerul Economiei a elaborat și definitivat proiectul de Lege cu privire la promovarea și utilizarea energiei din surse regenerabile de energie, pentru a crea cadrul necesar transpunerii Directivei nr. 2009/28/CE din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, de modificare și ulterior de abrogare a Directivelor 2001/77/CE și 2003/30/CE.

În ceea ce privește domeniul energiei termice, având ca scop contribuirea la crearea cadrului normativ în domeniul energiei termice, a fost examinat și propuse modificări și completări la Proiectul Legii cu privire la energia termică și promovarea cogenerării și a fost finalizat proiectul Metodologiei cu privire la determinarea valorilor normative a pierderilor de energie termică, de agent termic și a valorilor indicilor normativi de funcționare a rețelelor termice cu apă, care va fi prezentat Consiliului de administrație spre examinare și aprobare.

În anul 2014, potrivit Planului de activitate, ANRE va continua ajustarea actelor de reglementare la prevederile Legii cu privire la energia electrică și Legii cu privire la gazele naturale cu modificările și completările ulterioare. Astfel, vor fi definitive și transmise spre aprobare Consiliului de administrație al ANRE:

- proiectul Metodologiei de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor reglementate la gazele naturale;
- proiectul Regulamentului cu privire la procedura de schimbare de către consumatorul final a furnizorului de gaze naturale;
- proiectul privind modificarea și completarea Regulamentului pentru furnizarea și utilizarea gazelor naturale;
- proiectul Regulamentului privind principiile de planificare, de aprobare în scopuri tarifare și de efectuare a investițiilor în sistemul electroenergetic și în sistemul de gaze naturale.

De asemenea, vor fi elaborate proiecte ale noilor versiuni ale Regulilor pieței energiei electrice și a gazelor naturale și se va stabili lista indicatorilor tehnico-economici referitor la

funcționarea sistemului de gaze naturale, care urmează a fi dați publicității de către titularii de licențe care activează pe piața gazelor naturale.

2. Transparența în procesul decizional

În procesul decizional, ANRE a aplicat principiul consultărilor publice a proiectelor de acte cu caracter normativ care pot avea impact semnificativ asupra pieței energetice. Aceste activități s-au desfășurat în conformitate cu Legea nr.239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional, recomandările privind procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor ce se conțin în Hotărârea Guvernului nr.96 din 16.02.20010, regulile cu privire la asigurarea transparenței în procesul decizional al ANRE, aprobate de Consiliul de administrație al ANRE prin Hotărârea nr.374 din 10.05.2010, legile speciale aplicabile în domeniul energetic.

Procesul de informare a avut loc în cadrul consultărilor publice, în conformitate cu planurile anuale de activitate, cu indicarea proiectelor de hotărâri, care urmează a fi supuse consultării publice.

În anul 2013 au fost supuse consultărilor publice reglementări importante pentru sectorul energetic, inclusiv:

- Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.537 din 26.11.2013 cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.393 din 15 decembrie 2010;
- Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.534 din 20.11.2013 cu privire la aprobarea Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului de energie electrică de către consumatorii eligibili;
- Hotărârea Consiliului de administrație ANRE nr.520 din 30.05.2013 cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor la *Metodologia* determinării, aprobării și aplicării tarifelor pentru serviciul de transport al energiei electrice;
- Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.519 din 30.05.2013 privind tarifele la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie;
- Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.511 din 27.02.2013 privind tarifele la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie;
- Hotărârea nr.510 din 27.02.2013 privind tarifele la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie;
- Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.509 din 27.02.2013 privind tarifele la gazele naturale;

- Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.507 din 15.02.2013 privind tarifele pentru energia termică livrată consumatorilor;
- Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.503 din 28.01.2013 privind tarifele pentru energia termică livrată consumatorilor;
- Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.501 din 03.01.2013 privind tarifele la energia electrică furnizată de "RED Nord" S.A..

În procesul consultărilor publice se află proiectele:

- Proiectul Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului de gaze naturale de către consumatorii finali;
- Proiectul de modificare și completare a Regulamentului pentru furnizarea și utilizarea gazelor naturale;
- Proiectul de modificare și completare a Normelor tehnice ale rețelei electrice de transport;
- Proiectul de modificare și completare a Metodologiei de calcul al consumurilor tehnologice și al pierderilor tehnice de gaze naturale în rețelele de distribuție;
- Proiectul Metodologiei de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor reglementate la gazele naturale;
- Proiectul Regulamentului cu privire la condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale;
- Proiectul Regulamentului privind separarea conturilor contabile în activitățile întreprinderilor reglementate din sectoarele electroenergetic, termoelectric și gaze naturale;
- Proiectul Regulamentului cu privire la atribuirea și gestionarea capacității interconectorilor sistemelor electroenergetice și referitor la mecanismele de soluționare a problemei congestiilor în sistemul electroenergetic;
- Proiectul Metodologiei cu privire la determinarea valorilor normative ale pierderilor de energie termică, de agent termic și ale valorilor indicilor normativi de funcționare a rețelelor termice cu apă.

Proiectele de decizii, asupra cărora au fost aplicate Regulile cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor în sectorul energetic, au fost consultate cu partenerii implicați în procesul decizional. Pe parcursul anului 2013 au fost adoptate 10 hotărâri, fiind recepționate 459 de recomandări (a se vedea tabelul de mai jos).

Tabelul 1. Indicatorii transparenței în procesul decizional pentru anul 2013

Indicatorii	Numărul
Procesul de elaborare a deciziilor	
Numărul hotărârilor adoptate	10
Numărul proiectelor de hotărâri consultate	6
Numărul hotărârilor adoptate fără consultare, care nu cad sub incidența Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008:	7
Numărul întrunirilor consultative (audieri publice, dezbateri, ședințe ale grupurilor de lucru etc.) desfășurate	41
Numărul recomandărilor recepționate	459
Numărul recomandărilor incluse în proiectele de hotărâri	226
Contestații / sancțiuni	
Numărul cazurilor în care acțiunile sau deciziile autorității administrației publice centrale au fost contestate pentru nerespectarea Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008:	
- în organul ierarhic superior	
- în instanță de judecată	0
Numărul sancțiunilor aplicate pentru încălcarea Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008	0

3. Licențierea activităților desfășurate în sectorul energetic

3.1. Eliberarea licențelor și reglementarea activităților titularilor de licențe pe piața produselor petroliere

Pe parcursul anului 2013, ANRE a eliberat în total 30 de licențe pentru activitățile de pe piața produselor petroliere, inclusiv 14 titulari prelungindu-și activitatea pentru următorii 5 ani (vezi tabelul de mai jos).

Tabelul 2. Licențe eliberate pentru desfășurarea activităților pe piața produselor petroliere în anul 2013

#	Genurile de activitate	Numărul licențelor eliberate
1	Importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei	4
2	Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare certificate	6
3	Importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat	1
4	Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare certificate	19
Total		30

În anul 2013, ANRE a eliberat o licență pentru *importul și comercializarea cu ridicata a gazelor lichefiate* și 4 licențe pentru *importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei*. În același timp, pe parcursul anului 2013, titularii de licență existenți și-au extins rețeaua de stații de alimentare cu produse petroliere, prin procurarea, închirierea și construcția de noi stații de alimentare. La cererea titularilor de licențe, după verificarea conformării cu exigențele legislației a documentației prezentate, ANRE a eliberat **192** de copii autentificate de pe licențele de care aceștia dispuneau, inclusiv **119** la activitatea *de comercializare cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare* și **73** – la activitatea *comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare*.

La solicitarea titularilor de licențe, în anul 2013, ANRE a retras **17** licențe, totodată fiind excluse din anexele la licențe **55** de stații de alimentare cu retragerea copiilor autentificate de pe licențe.

Informațiile privind întreprinderile, cărora li s-au acordat licențe și cărora le-au fost retrase licențele de activitate de pe piața produselor petroliere, au fost prezentate trimestrial Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, conform prevederilor legislației.

În prezent pe piața produselor petroliere sunt valabile **174** de licențe pentru diferite genuri de activitate, inclusiv **18** - pentru *importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei* și **9** licențe pentru *importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat*. În total, în Republica Moldova funcționează **610** stații (certIFICATE) de alimentare cu benzină și motorină și **420** de stații (certIFICATE) de alimentare cu gaz lichefiat (vezi tabelul de mai jos).

Tabelul 3. Numărul titularilor de licență care activează pe piața produselor petroliere

Nr. d/o	Genul de activitate	Numărul titularilor de licență	Numărul copiilor autentificate de pe licență, eliberate titularilor de licență pentru fiecare stație certificată
1	Importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei	18	--
2	Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare certificate	81	610
3	Importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat	9	--
4	Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare certificate	66	420
Total		174	1030

3.2. Eliberarea licențelor și reglementarea activităților titularilor de licențe de pe piața energiei electrice și a gazelor naturale

În temeiul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 815 din 02.08.05 cu privire la regularizarea fluxurilor de mărfuri ce constituie obiectul activității de comerț exterior a Transnistriei (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 104-106/859) ANRE a eliberat în 2013 - 2 licențe pentru producerea energiei electrice, pe termen de a câte șase luni și 2 licențe pentru furnizarea energiei electrice la tarife nereglementate, pentru perioadele de la 11.04.2013 până la 30.06.2013 și de la 11.07.2013 până la 31.12.2013. De asemenea, pentru furnizarea energiei electrice la tarife nereglementate a fost eliberată o licență pe un termen de 25 de ani.

În aceeași perioadă, a fost eliberată o licență nouă pentru distribuția gazelor naturale și două licențe pentru furnizarea gazelor naturale la tarife reglementate, pe un termen de 25 de ani. În vederea comercializării gazelor naturale comprimate pentru alimentarea vehiculelor, a fost eliberată o licență pentru furnizarea gazelor naturale la tarife nereglementate, pe un termen de 25 de ani.

În perioada de referință a fost sistată temporar și reluată valabilitatea licențelor unui agent economic pentru distribuția gazelor naturale și pentru furnizarea gazelor naturale la tarife reglementate. A fost respinsă, în condițiile legii, declarația unui agentului economic privind eliberarea licențelor pentru distribuția gazelor naturale și pentru furnizarea gazelor naturale la tarife reglementate.

Pe parcursul anului 2013, la solicitarea ÎS „Camera Înregistrării de Stat”, ANRE a prezentat trimestrial informația privind licențele eliberate de către ANRE și/sau suspendate, în condițiile legii.

Listele titularilor de licență plasate pe pagina electronică a ANRE, www.anre.md, la capitolul *Licențe*, permanent se actualizează.

În trimestrul IV al anului 2013 a fost elaborat proiectul planului de acțiuni privind implementarea ghișeului unic în procesul de licențiere la ANRE.

Pe parcursul anului 2013, la ANRE nu au parvenit sesizări ale instituțiilor cu funcții de reglementare și control, privind încălcarea de către titularii de licență a condițiilor de desfășurare a activității licențiate (condițiile la licență).

În 2013, ANRE a fost antrenată în procesele judiciare ce țin de activitățile licențiate ale titularilor de licențe „Orhei-gaz” SRL, ÎM „SEF-Gaz” SRL, „TIM INVEST” SRL și „Valiexchimp” SRL. Cazurile „Orhei-gaz” SRL și ÎM „SEF-Gaz” SRL se află pe rol în instanțele de judecată.

De către instanța de judecată a fost admisă cererea ANRE cu privire la sistarea licențelor pentru *furnizarea gazelor naturale la tarife reglementate* și pentru *distribuția gazelor naturale* ale „TIM INVEST” SRL și cererea ANRE cu privire la retragerea licențelor „Valiexchimp” SRL *comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare și comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare.*

Tabelul 4. Informația succintă privind licențele eliberate de ANRE

Genul de activitate	Licențe valabile la 31.12.2013	Copii autorizate de pe licențe, valabile la 31.12.2013	Licențe eliberate și prelungite	Copii autorizate de pe licență, eliberate	Licențe sistate	Licențe retrase	Licențe reperfectate	Prescripții emise
Importul benzină/motorină	18	0	4/2	0	0	3	0	2
Importul gazelor lichefiate (GL)	9	0	1/1	0	0	1	0	0
Comercializarea cu amănuntul a GL	66	420	19/9	119	0	5	1	2
Comercializarea cu amănuntul a RM	81	610	6/3	73	0	7	1	2
Subtotal	174	1030	30	292	0	16	2	6
Producerea energiei electrice	6	0	2	0	0	0	0	0
Transportul energiei electrice	1	0	0	0	0	0	0	0
Distribuția energiei electrice	3	0	0	0	0	0	0	0
Furnizarea energiei electrice la tarife reglementate	3	0	0	0	0	0	0	0
Furnizarea energiei electrice la tarife nereglementate	9	0	2	0	0	0	0	0
Subtotal	22	0	4	0	0	0	0	0
Producerea gazelor naturale	0	0	0	0	0	0	0	0
Stocarea gazelor naturale	0	0	0	0	0	0	0	0
Transportul gazelor naturale	1	0						
Distribuția gazelor naturale	25	0	2	0	0	0	0	0
Furnizarea gazelor naturale la tarife reglementate	25	0	3	0	2	0	0	1
Furnizarea gazelor naturale la tarife nereglementate, total:	8	0	0	0	0	0	0	0
inclusiv, GNCV	7	0	1	0	0	0	0	0
Subtotal	59	0	6	0	0	0	0	1
Total	255	1030	40	292	0	16	2	7

4. Calitatea serviciilor prestate consumatorilor de către titularii de licențe

4.1. Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice

Analiza calității serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, prestate de operatorii rețelelor de distribuție ÎCS „RED Union Fenosa” S.A., „RED Nord” S.A. și „RED Nord-Vest” S.A. și operatorul rețelei de transport și de sistem Î.S. „MOLDELECTRICA” în anul 2013, a fost efectuată în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 406din25.02.2011 în baza informației prezentate de operatori.

Analiza calității serviciului de distribuție a energiei electrice s-a efectuat ținând cont de trei aspecte:

- continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor finali;
- soluționarea solicitărilor legate de calitatea energiei electrice;
- calitatea relațiilor dintre operatorii rețelelor de distribuție/furnizori și consumatorii finali de energie electrică.

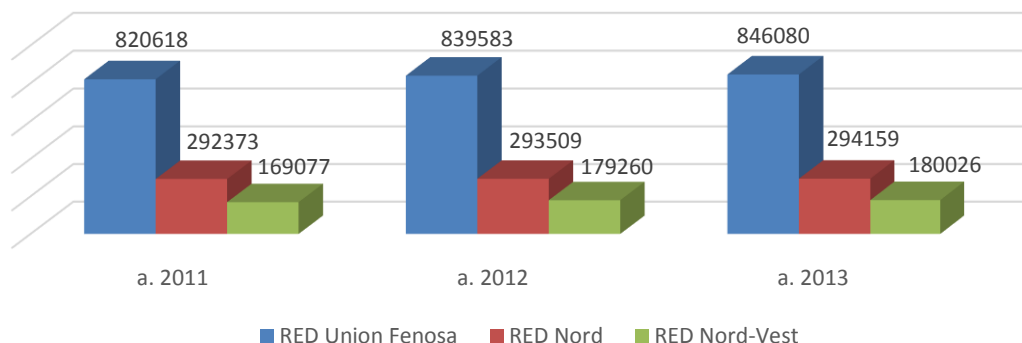
Continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor finali

Pentru analiza continuității, conform Regulamentului, se utilizează indicatorii generali de continuitate (SAIDI, SAIFI, CAIDI), care reflectă situația în general pe întreprindere referitor la întreruperile neprogramate (avariate) și indicatorii garantați, care vizează fiecare consumator final în parte.

Indicatorii de continuitate, monitorizați conform prevederilor Regulamentului, se calculează în funcție de durata întreruperilor, numărul de consumatori afectați de o întrerupere, și numărul total de consumatori finali deserviți de un operator al rețelei de distribuție. Astfel, pe parcursul anului 2013, cei trei operatori ai rețelelor de distribuție, ÎCS „RED Union Fenosa” S.A., „RED-Nord” S.A. și „RED Nord-Vest” S.A. au deservit un număr total de 1 320 256 de consumatori de energie electrică. Comparativ cu anul 2012, numărul de consumatori a crescut cu 7 913.

Din totalul consumatorilor de energie electrică, 64% sunt deserviți de ÎCS „RED Union Fenosa” S.A., 22% - „RED Nord” S.A. și 14% - „RED Nord-Vest” S.A.

Numarul de consumatori de energie electrică în anii 2011, 2012 și 2013

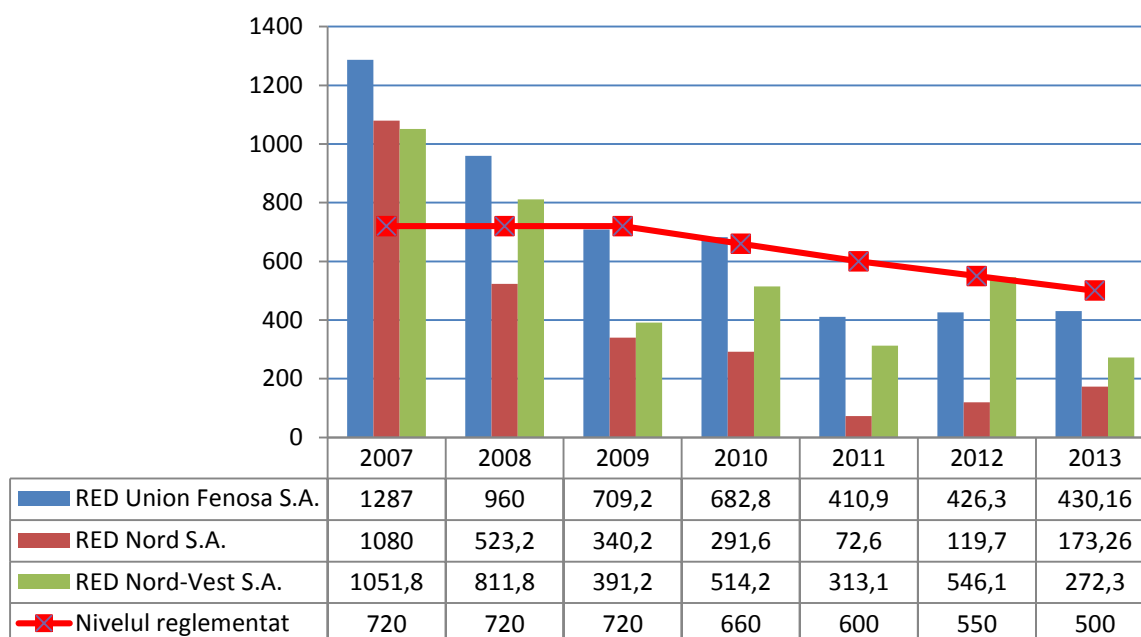

Indicatori generali de continuitate

Pentru anul 2013, conform Regulamentului, a fost stabilită o valoare admisibilă a indicatorului SAIDI = 500 minute. Indicatorul SAIDI reflectă durata medie de întrerupere a livrărilor de energie în sistemul de distribuție, pe parcursul perioadei de referință.

Analizând situația în dinamică, pentru perioada 2007-2013 (Diagrama 1.1), constatăm că pe parcursul ultimilor ani, cea mai mică valoare a indicatorilor de continuitate SAIDI a fost înregistrată în anul 2011 de toți operatorii. În anii 2012 și 2013 la „RED Nord” S.A. și ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. valoarea SAIDI a crescut, fapt ce vorbește despre o agravare a situației.

**Diagrama 1.1 Evoluția indicatorului SAIDI, min (2007-2013)
(cu excluderea forței majore, acțiunii terților și defecțiunilor din instalațiile consumatorilor)**

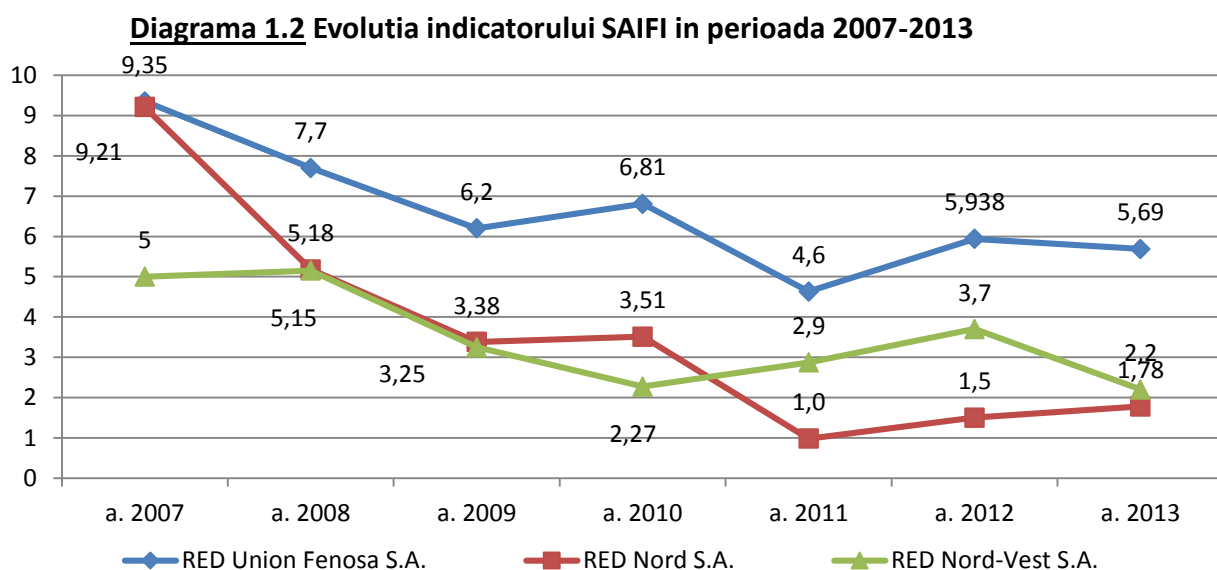

În ultimii trei ani, Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. a înregistrat valori SAIDI în intervalul 410-430 de minute. Indicatorul respectiv demonstrează că, păstrând starea actuală a lucrurilor, întreprinderea este capabilă de a menține valoarea indicatorului SAIDI în jurul valorii de 400 de minute. Soluția pentru a îmbunătăți gradul de continuitate în furnizarea energiei electrice este majorarea volumului de investiții în reabilitarea rețelelor electrice și în montarea sistemelor de telecontrol.

Cei mai buni indicatori de continuitate erau înregistrați de S.A. „RED Nord”. Însă în 2012 și 2013 valoarea SAIDI a crescut, demonstrând astfel o înrăutățire a situației.

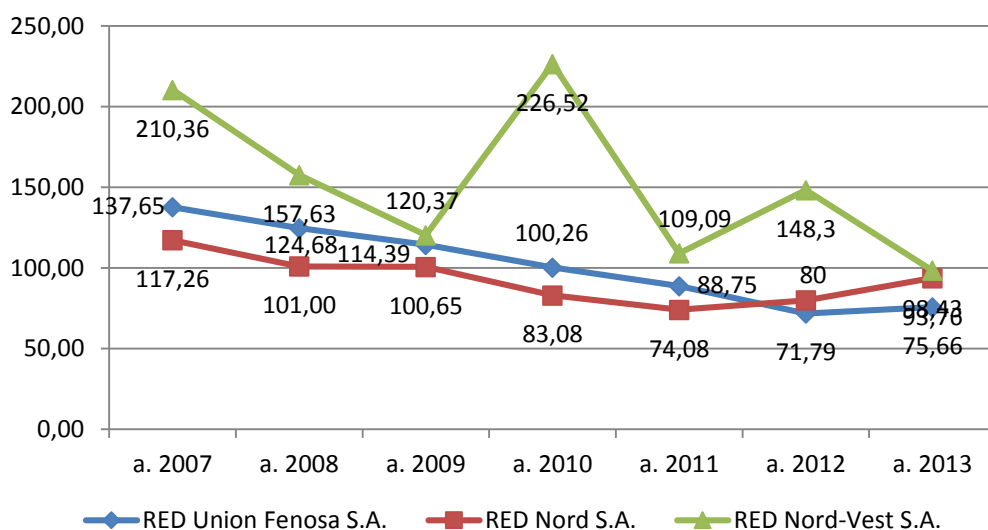
Examinată din punctul de vedere al consumatorului final – situația s-a ameliorat puțin la toți operatorii, în anul 2013 fiind înregistrate cele mai mici valori ale SAIDI pentru perioada 2009-2013.

În afara indicatorului SAIDI, operatorii rețelelor de distribuție raportează anual și valorile indicatorilor **SAIFI** (frecvența medie a întreruperilor în rețea) și **CAIDI** (minute) – durata medie a unei întreruperi pentru un consumator final. Evoluția acestor indicatori în perioada 2007-2013 este prezentată în Digramele 1.2 și 1.3.

Din Diagrama 1.2 constatăm că în anul 2013 frecvența întreruperilor avariate a scăzut la Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. și „RED Nord-Vest” S.A, dar a crescut la S.A. „RED Nord”.

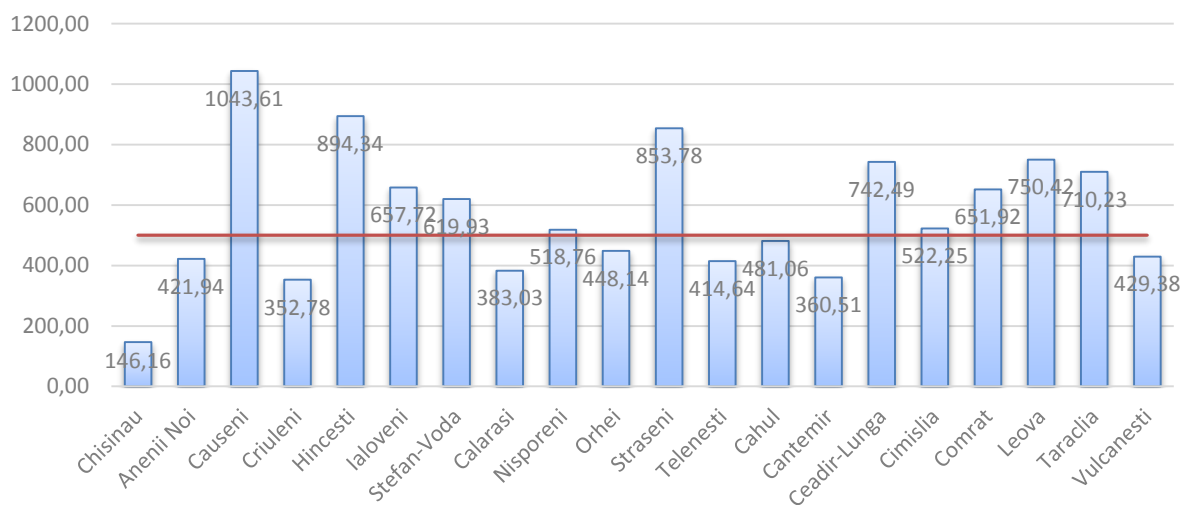
Diagrama 1.3 Evolutia indicatorului CAIDI in perioada 2007-2013

Indicatorul CAIDI este mai important din punctul de vedere al consumatorului final și reprezintă durata medie a întreruperii pentru un consumator final, indicând cât de rapid înlătură operatorii rețelelor de distribuție cauzele întreruperilor neprogramate. Pe parcursul anilor 2007-2011, Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. și „RED Nord” S.A. au mers, practic, în același pas în reducerea acestui timp, deci s-au întreprins măsuri menite să optimizeze activitatea echipelor de intervenție operativă. Totodată, din diagrama 1.3 vedem că în anii 2012 și 2013 la „RED Nord” S.A., s-a înregistrat o creștere a indicatorului. În 2013, „RED Nord” SA și „RED Nord-Vest” SA au înregistrat practic valori egale ale SAIDI, însă activitatea ÎCS „RED Union Fenosa” SA s-a dovedit a fi mai eficientă.

Cu toate că, în ansamblu pe întreprinderi, nivelul indicatorului SAIDI se încadrează în limitele stabilite de Regulament, în unele zone ale republicii continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor finali rămâne la un nivel nesatisfăcător, fapt ce generează un număr mare de petiții. În Diagrama 1.4 este reprezentată situația privind continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor deserviți de ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. în teritoriul autorizat.

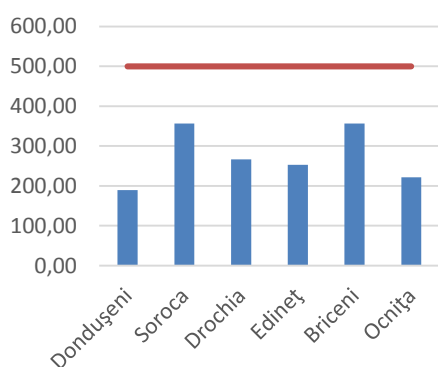
**Diagrama 1.4 "RED Union Fenosa"
valoarea SAIDI (minute) în raioanele deservite**

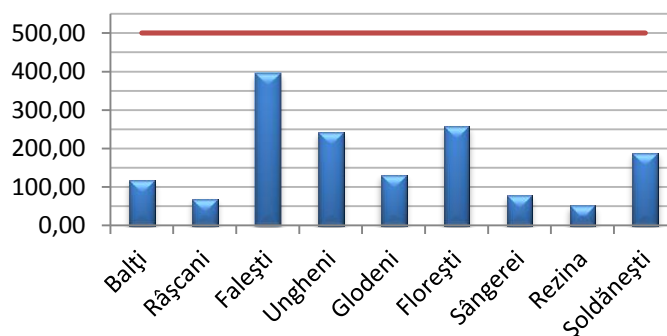
Din Diagramă 1.4 observăm că în raioanele Căușeni, Hîncești, Ialoveni, Ștefan Vodă, Nisporeni, Strășeni, Ceadâr-Lunga, Cimișlia, Comrat, Leova și Taraclia valoarea indicatorului SAIDI în 2013 a depășit valoarea stabilită de Regulament (500 de minute). Practic, 303 934 de consumatori din 11 raioane sau circa 36% din totalul consumatorilor au fost deserviți de către ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. sub nivelul admis al calității.

Pentru „RED Nord” S.A. și „RED Nord-Vest” S.A. situația arată în felul următor: (Diagramele 1.5 și 1.6)

**Diagrama 1.5
"RED Nord-Vest" S.A.
valoarea SAIDI în raioanele deservite**

**Diagrama 1.6
S.A. "RED NORD"
valoarea SAIDI în raioanele deservite**

La „RED Nord” S.A. și „RED Nord-Vest” S.A. indicatorii de continuitate în raioanele deservite nu au depășit valoarea reglementată. Vedem că cel mai mult au fost afectați de întreruperile neprogramate consumatorii finali din raioanele Fălești, Soroca și Briceni.

Indicatorii garanțați de continuitate

În afară de indicatorii generali (SAIDI, SAIFI și CAIDI), Regulamentul prevede și indicatori garanțați, care se stabilesc pentru fiecare consumator final în parte. De exemplu, Regulamentul stabilește durata admisibilă a unei întreruperi (programate sau neprogramate), numărul admis de întreruperi pe parcursul unui an, dar și durata anuală cumulată a întreruperilor. În cazul nerespectării acestor indicatori, consumatorii afectați au dreptul să solicite operatorului de distribuție plata unei compensații.

Potrivit datelor prezentate, pe parcursul anului Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. a operat **4978** de întreruperi programate, legate de executarea lucrărilor de reparații curente, întreținere și mentenanță a rețelelor electrice. Din total, 2 întreruperi au avut o durată mai mare de 12 ore, respectiv consumatorii au avut dreptul să ceară operatorului plata compensațiilor. Întreruperi legate de reparații capitale au avut loc 181. Conform raportului, operatorul s-a încadrat în limita de 24 de ore, stabilită de Regulament, însă s-a constatat o interpretare eronată a prevederilor pct. 12.1 din Regulament de către Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. Potrivit Regulamentului, în cazul în care se execută reparații capitale, iar pe parcurs au loc mai multe întreruperi – toate întreruperile pot fi considerate ca una singură, cu condiția că durata totală să nu depășească 24 de ore. Prevederea respectivă a fost interpretată greșit de către operator, considerându-se că fiecare dintre întreruperile consecutive trebuie să fie nu mai mare de 24 de ore. Astfel situația se modifică, iar în baza informației parvenite la ANRE din petițiile consumatorilor finali, se cunoaște cel puțin un caz (în or. Chișinău), când durata admisă de 24 de ore a fost depășită. În acest caz ANRE a solicitat operatorului să achite consumatorilor finali compensațiile cuvenite.

În ce privește **întreruperile neprogramate**, după analiza datelor prezentate s-a constatat că Î.C.S „RED Union Fenosa” S.A. a înregistrat pe parcursul anului un total de **5190 de întreruperi** neprogramate (întreruperi din rețelele de medie tensiune și joasă tensiune), „RED Nord” S.A. – **2906 întreruperi** și „RED Nord-Vest” S.A. – **1649 de** întreruperi.

Potrivit rapoartelor, cel mai frecvent au loc întreruperi neprogramate în rețelele de joasă tensiune, în special în zonele rurale.

Din rapoartele prezentate pentru anul 2013 se constată, că per total **213 488** de consumatori finali au suportat un număr mai mare de întreruperi programate și neprogramate, decât numărul anual admis de Regulament. Comparativ cu anul precedent, acest număr s-a micșorat cu **56 532**, însă în raport cu numărul total de consumatori finali de energie electrică din Republica Moldova constatăm că circa la 16% din consumatori finali întreruperile livrării energiei electrice sunt mult mai frecvente decât prevede Regulamentul. Conform Regulamentului, în cazul depășirii numărului anual admis de întreruperi, consumatorii finali au dreptul să solicite operatorului rețelei de distribuție plata unor compensații. Mărimea stabilită a compensației este de 20 de lei pentru fiecare întrerupere.

Tabelul 5. **Numărul de consumatori finali la care s-a depășit numărul admis de întreruperi.**

	Întreruperi programate		Întreruperi neprogramate	
	a.2012	a.2013	a.2012	a.2013
RED Nord	3337	4934	10614	4934
RED nord-vest	46132	2297	51614	2297
RED Union Fenosa	3788	137301	154535	137301
TOTAL	53257	144532	216763	144532

Din tabel vedem că, comparativ cu anul 2012, numărul acestor cazuri a scăzut la toți operatorii de distribuție. Pe parcursul anului 2013, indicatorii garantați (numărul admis de întreruperi pentru un consumator final) au fost încălcați în cazul a 11 893 de consumatori la „RED Nord” S.A. (sau 4% din numărul total de consumatori), 60 514 consumatori la „RED Nord-Vest” S.A. (34%) și 141 081 de consumatori la ÎCS „RED Union Fenosa” S.A.(17%).

Deci, în pofida indicatorilor generali (SAIDI) destul de buni, operatorii rețelelor de distribuție admit încălcarea frecventă a indicatorilor pentru consumatorii finali. Cu toate că Regulamentul prevede achitarea unor compensații consumatorilor finali, la care s-a depășit numărul și/sau durata admisă a întreruperilor, pe parcursul anului 2013 au fost înregistrate doar **14 cereri de plată a compensațiilor**, de la consumatorii ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. și a fost achitată suma de **1600 de lei**. De menționat că acestea sunt cazurile ce au ajuns în vizorul ANRE.

Soluționarea problemelor legate de calitatea energiei electrice furnizate

Calitatea energiei electrice livrate consumatorilor finali rămâne a fi în continuare o problemă destul de gravă. Exprimată în valoare monetară, această problemă a cauzat operatorilor rețelelor de distribuție, pe parcursul anului 2013, prejudicii materiale în sumă de **1 306 165,4 lei**, sume achitate consumatorilor finali de ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. (**1 279 123 lei**) și S.A. „RED Nord” (**27 042,4 lei**) pentru reparația receptoarelor electrice ale consumatorilor finali, defectate în urma livrării de energie electrică cu încălcarea parametrilor de calitate stabiliți de standard.

În medie, în cazul defectării aparatelor electrice, ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. a plătit consumatorilor finali afectați câte 614 lei, iar „RED Nord” S.A. – 772 de lei. Întreprinderea „RED Nord-Vest” S.A. a indicat valoarea „0” lei a despăgubirilor achitate consumatorilor finali.

O problemă aparte constă în examinarea solicitărilor consumatorilor finali, legate de depășirea abaterilor admisibile ale tensiunii, dar și a solicitărilor privind supratensiunile și golurile repetate de tensiune. Conform informației prezentate, în anul 2013 la operatorul de

rețea ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. a crescut numărul de adresări ale consumatorilor, legate de *supratensiuni și goluri repetate de tensiune*: de la **14 943** în 2012 **la 15 213** în 2013. Din totalul de solicitări primite s-au soluționat, cu încălcarea termenului stabilit de pct. 21 din Regulament, **2079 de cazuri**, ceea ce constituie **14%** din total. Pentru comparație – în 2012 doar **11%** din solicitări s-au soluționat cu întârziere, iar în 2011 - **7%**.

Comparativ cu anul precedent, la ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. a scăzut numărul de solicitări ale consumatorilor finali, *legate de abaterea admisibilă a tensiunii*, de la 624 de solicitări în a. 2012 la 459 - în a. 2013. Soluționarea în termen a acestui tip de solicitări este la nivel de 74% (în 2012 a fost 77%).

În pct. 22 din Regulament este stabilită procedura de examinare și soluționare a adresărilor consumatorilor finali, legate de depășirea abaterii admisibile a tensiunii. În aceste cazuri, operatorii rețelei de distribuție sunt obligați să efectueze măsurări ale parametrilor de calitate, apoi să întocmească un act, conform modelului stabilit în Anexa nr. 4 la Regulament, în care urmează a fi indicat termenul de soluționare a problemei tensiunii. În cazul în care acest termen nu se respectă – operatorul rețelei de distribuție este obligat să achite consumatorului final compensații (echivalentul bănesc a 25% din energia electrică consumată pe parcursul perioadei în care energia s-a livrat cu încălcarea parametrilor de calitate). Însă, suma compensațiilor achitate, indicată în rapoarte, este „0” la toți operatorii.

Calitatea relațiilor dintre operatorii rețelelor de distribuție și consumatorii finali de energie electrică

Calitatea relațiilor dintre operatorii de rețea și consumatorii finali, în sensul Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și distribuție a energiei electrice, se apreciază în baza următorilor indicatori:

- anunțarea întreruperilor programate;
- eliberarea în termenele stabilite a avizului de racordare;
- respectarea termenelor de racordare a instalațiilor solicitanților la rețeaua electric de distribuție;
- respectarea termenelor de reconectare a instalațiilor consumatorilor finali deconectați.

Conform rapoartelor prezentate, toți operatorii rețelelor de distribuție au respectat cerințele cu privire la anunțarea întreruperilor programate. Anunțarea consumatorilor finali se face prin diferite metode. Astfel, în localitățile rurale se plasează anunțurile pe panourile de la primării și se anunță autoritățile locale. În localitățile urbane se fac anunțuri prin intermediul presei scrise, la posturile de televiziune și radio. La ÎCS „RED Union Fenosa” SA, SA „RED-Nord” și SA „RED Nord-Vest” informația respectivă este accesibilă și pe paginile web.

În cazul consumatorilor noncasnici, operatorii practică informarea în scris sau prin telefon. În pofida acestui fapt, la ANRE parvin în continuare adresări ale consumatorilor referitor la

situația nesatisfăcătoare în ce privește anunțarea întreruperilor programate. Informația difuzată de operatori nu tot timpul ajunge la destinatar.

Întreprinderea ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. raportează că din 17598 de întreruperi programate, operate pe parcursul anului, 32 de întreruperi s-au efectuat fără anunțarea prealabilă a consumatorilor finali. La această întreprindere, în 108 cazuri din 7229 (1%), avizele de racordare au fost eliberate cu întârziere, totodată în 1036 de cazuri s-a înregistrat refuzul de a elibera avizul de racordare.

„RED Nord” S.A. a raportat că s-a încadrat 100% în termenul de 15 zile, stabilit de Regulament pentru eliberarea avizului de racordare, iar „RED Nord-Vest” S.A. a depășit termenul stabilit în 83 de cazuri din 752, ceea ce constituie 11% din total.

Pentru nerespectarea termenelor de racordare la rețea și de reconectare a instalațiilor electrice ale consumatorilor finali, operatorii sunt obligați prin Regulament să plătească consumatorilor finali compensații în mările de 25% din taxa de racordare sau reconectare, pentru fiecare zi de întârziere.

Întreprinderile „RED Nord” S.A și „RED Nord-Vest” S.A. au raportat despre respectarea sută la sută a acestor termene.

La ÎCS „RED Union Fenosa” S.A., pe parcursul anului 2013 au avut loc 474 de cazuri de încălcare a termenului pentru racordarea instalațiilor consumatorilor noi, sau circa 4% din totalul de 11 349 de cereri și 171 de cazuri de încălcare a termenului pentru reconectare, ceea ce constituie 1% din totalul de 23 334 de cereri. Cereri de plată a compensațiilor din partea consumatorilor finali nu au fost înregistrate.

Calitatea serviciului de transport al energiei electrice

În conformitate cu Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, s-au stabilit doi indicatori generali de continuitate a serviciilor de transport:

ENS – *cantitatea de energie nelivrată consumatorilor din cauza întreruperilor, MWh, sau % din totalul de energie electrică transportată.*

AIT – *durata medie a întreruperilor, minute (este analogul indicatorului SAIDI, calculat în rețelele de distribuție).*

Conform raportului prezentat de Î.S. „Moldelectrica”, în anul 2013 prin rețelele de transport s-au transportat 4 035 186,829 MWh de energie electrică (fără a se lua în considerație pierderile din rețelele electrice de transport, dar cu includerea energiei exportate.)

Tabelul 6. Transportul energiei electrice

	AD, volumul anual de energie electrică transportată, MWh	ENS, energia nelivrată, MWh	ENS, % din volumul total	AIT, durata medie a întreruperilor, min/an
2012	4 219 796,1	214,70	0,005	26,70
2013	4 035 186,829	219,67	0,005	21,99

În țările europene valoarea indicatorului ENS (%), constituie, în medie, circa 0,001%. Valori comparabile cu cele înregistrate de Î.S. "Moldelectrica" în anul 2012 și 2013, s-au înregistrat în Italia în anul 2003.

În ce privește indicatorul AIT, valoarea înregistrată în țările europene este, de regulă, sub 5 minute pe an, în acest sens indicatorul AIT înregistrat de operatorul rețelelor de transport "Moldelectrica" a fost "depășit" doar de Portugalia în anul 2000 și Suedia în anul 2003.

Punctul 15 din Regulament stipulează că dacă rețeaua electrică de distribuție de medie tensiune, este conectată la celulele din stațiile de transformare ce aparțin operatorului rețelei de transport și de sistem, ultimul este obligat să asigure, la solicitarea operatorului rețelei de distribuție, prezența echipelor sale de intervenție operativă, într-un timp ce nu va depăși 60 de minute, cu scopul executării manevrelor necesare.

În raportul prezentat de Î.S. "Moldelectrica" informația respectivă nu se regăsește. În schimb, în informațiile prezentate de operatorii rețelelor de distribuție sunt reflectate datele despre numărul de întreruperi în care a fost necesară intervenția echipelor operative ale operatorului rețelei de transport și timpul în care s-a reacționat. Informația este prezentată în tabelul următor.

Tabelul 7. Respectarea de către operatorul rețelei de transport a prevederilor p. 15 din Regulament

Operatorul rețelei de distribuție	Numărul de întreruperi ale fiderelor 10 kV, cu intervenția echipelor "MOLDELECTRICA"	Nr. de cazuri în care durata intervenției OTS a fost mai mare de 60 minute	% din total
RED Union Fenosa	1926	406	21,1
RED Nord	445	108	24,3
RED Nord-Vest	167	37	22,1
Total RED	2358	551	21,7

Potrivit datelor din tabel, obligațiile prevăzute de p. 15 s-au respectat doar în 78% din totalul cazurilor înregistrate (551 de încălcări din 2358 de cazuri înregistrate).

O situație incertă se atestă și la modalitatea de aplicare a p. 25 și p.26 din Regulament, unde se prevăd responsabilități ale OTS în raport cu menținerea nivelului tensiunii în rețeaua de

transport. Constatăm că s-a stabilit o obligație, însă nu s-a elaborat mecanismul de monitorizare a respectării obligației date. În același timp, pe parcursul anilor 2012-2013, ANRE a fost sesizată repetat de către operatorii rețelelor de distribuție în legătură cu reacția întârziată sau lipsa reacției OTS la solicitările ORD.

Pe parcursul anului 2013, specialiștii ANRE au efectuat ieșiri pe teren la filiala Sud a rețelelor de transport, fiind inspectate o mare parte dintre stațiile electrice 110/10 kV. S-a constatat că la majoritatea absolută a stațiilor sunt scoase din funcțiune echipamentele de reglare automată a tensiunii. Justificarea acestor acțiuni este că echipamentele existente sunt învechite și au un grad mic de fiabilitate. Utilizarea lor deseori genera probleme. Din aceste considerente s-a decis deconectarea utilajului respectiv. Însă „Moldelectrica” nu a întreprins măsuri în vederea înlocuirii echipamentelor, problema reglajului automat al tensiunii rămânând astfel deschisă.

4.2. Calitatea serviciilor de distribuție a gazelor naturale

Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale a fost aprobat la 09.06.2011 și a fost pus în aplicare începând cu 11.11.2011. Conform prevederilor Regulamentului, titularii de licență au prezentat rapoarte cu privire la indicatorii de calitate realizați pe parcursul anului 2013.

Cele 13 întreprinderi afiliate S.A. „Moldovagaz” în anul 2013 au înregistrat 1613 întreruperi programate, în comparație cu 1861 de întreruperi programate în anul 2012 și 650 de întreruperi în decursul anului 2011. În toate cazurile operatorii de rețea au raportat că reconectarea a fost realizată în termenii stabiliți în regulament. Toate cele 143 de cazuri de întreruperi au fost anunțate de către operatorii de rețea din timp, conform cerințelor în vigoare.

Întreruperi neprogramate în a. 2013 au fost înregistrate în număr de 698 la întreprinderile aferente S.A. „Moldovagaz” (în comparație cu 611 în a. 2012 și 185 în a. 2011). În toate 698 de cazuri reconectarea a avut loc în perioadă de timp optimă specificată în Regulament.

Pe parcursul anului 2013, întreprinderile aferente S.A. „Moldovagaz” au primit 10579 de cereri pentru avizele de racordare, în comparație cu 10210 cereri în a. 2012 și 4968 de cereri înregistrate în a. 2011). Totodată, întreprinderile afiliate SA „Moldovagaz” au înregistrat 12569 de cereri de racordare la rețea, din care racordarea la rețea s-a efectuat în 12564 de cazuri, practic la un indicator de 100%. De asemenea, au fost înregistrate 9068 de cereri de reconectare, comparativ cu 10178 de cereri în 2012 și 2891 de cereri în anul 2011. Toți consumatorii au fost reconectați în termenii stabiliți.

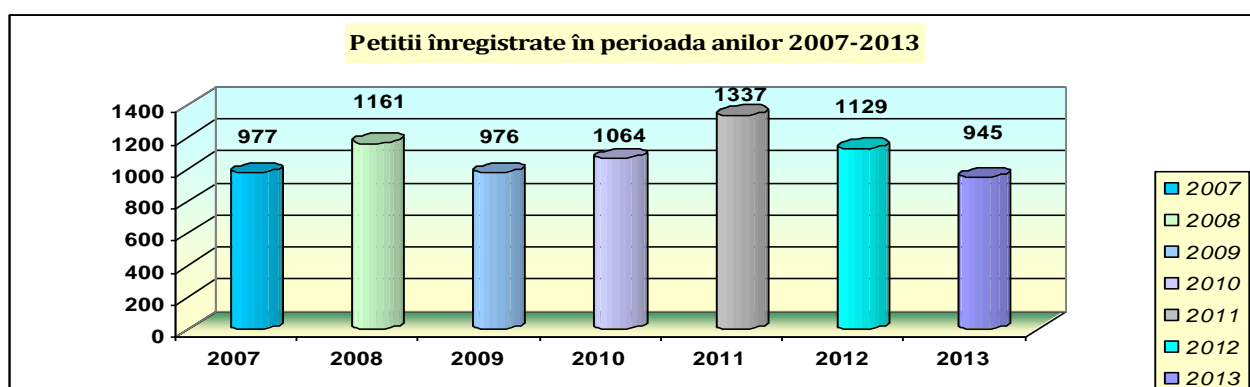
Dintre ceilalți 12 operatori ai rețelei de distribuție a gazelor naturale, care nu fac parte din grupul S.A. „Moldovagaz”, toți au prezentat rapoarte, în comparație cu doar 3 întreprinderi în a. 2012. Au fost raportate 70 de întreruperi planificate, toate fiind anunțate preventiv și soluționate în termen. Întreruperi neplanificate au fost înregistrate 37, toate fiind realizate în timp util și anunțate în timp. Pe perioada anului 2013 au fost înregistrate, în total, 452 de cereri pentru avizul de racordare, toate fiind satisfăcute de către operatorii de rețea în

termenii stabiliți de Regulament. Cereri de racordare au fost înregistrate în număr de 846, realizându-se toate în timp regulamentar.

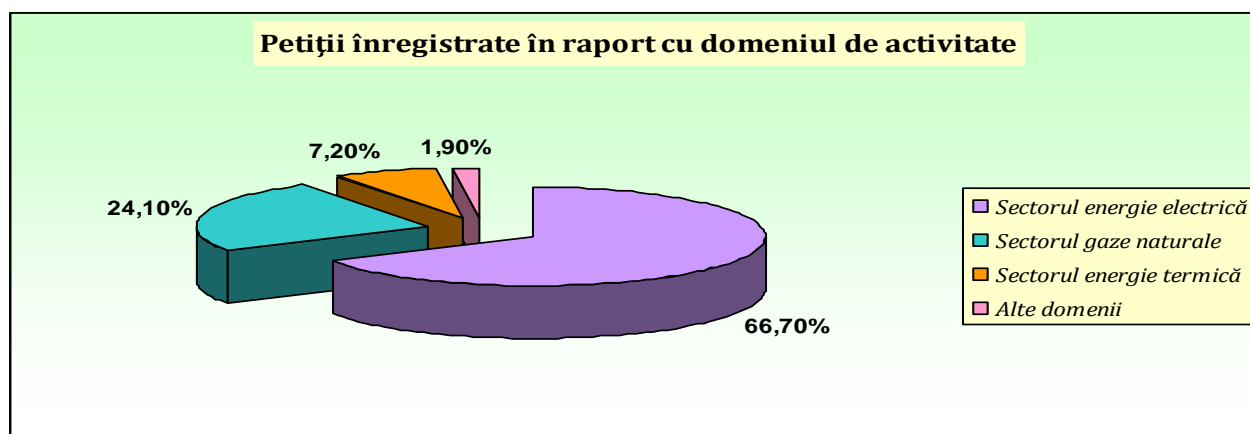
5. Protecția consumatorilor

În scopul îmbunătățirii activităților în domeniul protecției consumatorilor, ANRE a întreprins pe parcursul anului 2013 un șir de măsuri orientate spre promovarea protecției drepturilor și a intereselor legale ale consumatorilor finali, examinarea și soluționarea eficientă a petițiilor.

În anul de referință au fost înregistrate 945 de petiții. Comparativ cu anul 2012, numărul acestora s-a diminuat în sectorul energie electrică. De exemplu, dacă în anul 2012 de către consumatorii din sectorul respectiv au fost depuse 815 petiții, în anul 2013 au fost depuse 631 de petiții, a se vedea diagrama (*Petiții înregistrate în perioada anilor 2007-2013*).

În anul 2013 din totalul de 945 de petiții, 631 (66,7 %) de petiții au parvenit de la consumatorii de energie electrică, 228 (24,1 %) de petiții – de la consumatorii de gaze naturale, 68 (7,2%) de petiții – de la consumatorii de energie termică, 18 (1,9 %) petiții - din alte domenii, a se vedea diagrama (*Petiții înregistrate în raport cu domeniul de activitate*).

În anul 2013 au predominat numărul de petiții parvenite din raza de activitate a Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. - 586 de petiții, ceea ce constituie 62% din numărul total de petiții, sau 92,8% din numărul de petiții parvenite din sectorul de energie electrică. Se menține la un nivel înalt numărul de petiții și de la consumatorii de gaze naturale, fiind înregistrate pe parcursul anului 228 de petiții, inclusiv de la consumatorii din teritoriile de activitate a S.A. „Moldovagaz” și întreprinderile afiliate acestuia, fiind înregistrate 217 petiții, ceea ce

constituie 23% din numărul total de 945 de petiții înregistrate la ANRE. De la consumatorii din raza de activitate a întreprinderilor „Rotalin-gaz” SRL, „Nord-gaz Sîngerei” SRL și „Niagaros” SRL au parvenit respectiv 7, 3 și 1 petiții, ceea ce constituie 1,2% din totalul de 945 de petiții. Cele mai frecvente probleme abordate de către consumatorii de resurse energetice au fost facturarea resurselor energetice consumate, deconectarea, inclusiv pentru neachitarea în termen a volumelor de resurse energetice consumate, calitatea serviciilor prestate etc. A se vedea Tabelul nr. 8.

Tabelul 8. Tematica petițiilor pe întreprinderi

Tematica	RED Union Fenosa	RED Nord	RED Nord-Vest	Moldelectrica	Sectorul gaze	Sectorul energie termica	Apa	Produse petroliere	Total
<i>Facturare</i>	58	3	3	0	53	29	1	0	147
<i>Calitatea serviciilor prestate</i>	95	4	2	0	5	6	0	0	112
<i>Încălcarea prevederilor contractuale</i>	67	0	0	0	10	0	0	0	77
<i>Racordare</i>	27	4	2	1	14	0	0	0	48
<i>Echipamente de măsurare</i>	51	3	1	0	21	0	1	0	77
<i>Contractare</i>	23	1	0	0	6	0	0	0	30
<i>Deconectare (inclusiv pentru neachitare)</i>	67	5	4	1	47	5	0	0	129
<i>Plata consumului LUC, LIFT</i>	29	0	0	0	0	0	0	0	29
<i>Extinderea</i>	17	0	0	0	13	0	0	0	30
<i>Altele</i>	152	2	6	3	59	28	3	8	266
Total	586	22	18	5	228	68	5	13	945
Total %	62	2,3	1,9	0,5	24,1	7,2	0,5	1,4	100

Comparativ, dacă la 10 000 de consumatori deserviți de „RED Nord” S.A. au revenit 0,6 petiții examinate, dintre care în 0,26 petiții cererile au fost satisfăcute, la „RED Nord Vest” S.A. au revenit 0,9 petiții examinate, dintre care la 0,45 petiții cererile au fost satisfăcute. La Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. la același număr de consumatori au revenit 6,67 petiții, dintre care la 1,91 petiții cerințele au fost satisfăcute. Din raza de activitate a S.A. „Moldovagaz” și întreprinderilor afiliate au parvenit 3,0 petiții, dintre care la 0,61 petiții problemele abordate au fost întemeiate. A se vedea Tabelul nr. 9.

Tabelul 9. **Situația petițiilor examinate**

Titularul de licență	Consumatori (total)	Înregistrate	Examine	Cerințe satisfăcute	Explicații	Recomandări	Respuse	Petiții examinate la 10 mii consumatori, inclusiv satisfăcute.	
								2013	2012
ÎCS "RED Union Fenosa"	773 304	586	516	148	205	33	130	6,67/1,91	8,87/2,65
"RED Nord" SA	294 645	22	18	8	7	2	1	0,6/0,27	1,43/0,54
"RED Nord-Vest" SA	177243	18	16	8	5	0	3	0,9/0,45	1,51/0,73
SA "Moldovagaz" și întreprinderile afiliate, inclusiv: SA Moldova gaz furnizor Chișinău gaz	649 716 264 819	214 63 92	196 53 76	40 12 16	99 29 29	26 8 13	31 4 18	3,0/0,61 4,87/1,05	3,3/0,85 4,6/1,26
Sectorul gaz privat	16 700	14	11	0	10	0	1	6,58/0	6,2/0,7
Energia termica		68	54	5	35	2	18		
Produce petroliere		13	13	0	0	0	13		
Apa		5							

În anul 2013 titularii de licențe au întreprins măsuri în vederea definitivării procesului de încheiere a contractelor individuale cu consumatorii finali. În raza de activitate a Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A., dacă la sfârșitul anului 2012 erau încheiate contracte de furnizare a energiei electrice cu 93,6% din numărul consumatorilor noncasnici și cu 81,5% din numărul consumatorilor casnici, la sfârșitul anului 2013 numărul de contracte încheiate constituia 97,1% cu consumatorii noncasnici și 87,1% cu consumatori casnici.

Nivelul redus al contractelor încheiate în sectorul de gaze naturale se datorează reorganizării S.A. „Moldovagaz” și preluării de către societate a funcției de furnizor de gaze naturale la tarife reglementate. Conform datelor prezentate, de la preluarea funcțiilor de furnizor până la 30.12.2013, S.A. „Moldovagaz” a încheiat contracte individuale de furnizare a gazelor naturale cu 15782 de consumatori casnici, ceea ce reprezintă 6,2% din numărul consumatorilor casnici și cu 1928 de consumatori noncasnici, ceea ce reprezintă 43,98% din totalul consumatorilor noncasnici, deserviți de societate.

În perioada de referință a fost verificată activitatea titularilor de licențe Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. - localitățile raioanelor Leova și Anenii Noi; „RED Nord” S.A. - orașul Bălți; „RED Nord Vest” S.A. – localitățile raionului Dondușeni; S.R.L. „Ialoveni-gaz” localitățile raioanelor Ialoveni, Criuleni, Anenii Noi și Strășeni; S.R.L. „Cahul-gaz” localitățile raioanelor Cahul și Catemir; S.R.L. „Edineț-gaz” - localitățile raioanelor Edineț, Briceni, Ocnița și Drochia, în probleme ce țin de respectarea prevederilor actelor normative privind soluționarea petițiilor cetățenilor și audiența acestora, eliberarea condițiilor tehnice, contractarea și racordarea la rețea, întocmirea actelor de depistare a încălcării clauzelor contractuale, corectitudinea calculării consumului neînregistrat conform sistemului paușal etc.

În rezultatul verificării activității titularilor de licențe privind calitatea serviciilor de distribuție și furnizare prestate și protecția consumatorilor din aria de activitate, s-a constatat că

activitățile desfășurate permit operatorilor să mențină la un nivel bun starea tehnică a rețelelor prin executarea în termeni optimali a lucrărilor de întreținere, reparație și renovare a acestora.

O atenție sporită s-a acordat serviciului „Linia Verde” fiind înregistrate în perioada de referință 607 de apeluri. Majoritatea consumatorilor au abordat probleme privind întreruperile în furnizarea energiei electrice și a gazelor naturale (programate, cât și cele neprogramate), inclusiv cele legate de deconectări pentru neachitare în termen a facturilor, corectitudinea funcționării echipamentelor de măsurare, facturarea resurselor energetice, calitatea serviciilor prestate etc.

6. Politica tarifară promovată de ANRE

Reieșind din responsabilitățile sale legale în domeniul reglementărilor tarifare, conforme legislației Republicii Moldova în proces de ajustare la standardele Uniunii Europene, principalele direcții de activitate ale ANRE în anul 2013 au continuat să fie:

- dezvoltarea cadrului normativ și metodologic ce ține de activitatea economico-financiară a întreprinderilor reglementate și perfecționarea sistemului de formare a prețurilor și tarifelor;
- elaborarea și aprobarea tarifelor pentru întreprinderile din sectoarele energetic și de gaze naturale în baza analizei economico-financiare efectuate.

La etapa actuală politica de reglementare a prețurilor și tarifelor în sectorul energetic, întemeiată pe practica mondială, este conformată următoarelor principii:

- serviciile trebuie să devină din ce în ce mai calitative și să fie prestate consumatorilor la prețuri rezonabile;
- acoperirea costurilor reale și strict necesare pentru procurarea resurselor energetice, a cheltuielilor de producere, transport, distribuție și de întreținere a mijloacelor fixe;
- încurajarea activității investiționale prin recuperarea investițiilor argumentate, rezultate în asigurarea unui avantaj economic;
- asigurarea stabilității tarifelor, bazată pe corectitudine și echitate, implicit prin eliminarea treptată a subvențiilor încrucișate;
- stimularea eficienței managementului întreprinderilor energetice și a reducerii pierderilor tehnice și comerciale.

În scopul asigurării condițiilor necesare liberalizării piețelor de gaze naturale și energie electrică, optimizării bazei de reglementare în domeniul tarifar, au fost întreprinse măsurile necesare divizării tarifelor pentru serviciile de distribuție și a celor de furnizare. În așa mod, au fost aprobate și, începând cu 1 martie 2013, au intrat în vigoare Metodologiile de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor pentru serviciul de distribuție a energiei electrice și a tarifelor

reglementate de furnizare a energiei electrice. De asemenea, proiectele Metodologiilor de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale și a tarifelor reglementate de furnizare a gazelor naturale sunt la etapa de finalizare și vor fi aprobate în viitorul apropiat.

6.1. Activitățile de actualizare a tarifelor la gazele naturale, la energia electrică și termică

Pe baza analizelor efectuate de către ANRE referitoare la costurile agenților economici din sectoarele reglementate, întru asigurarea alimentării fiabile a consumatorilor cu gaze naturale, energie electrică și termică și întru ajustarea tarifelor la costurile reale, în decursul anului 2013 au fost emise șapte hotărâri ale Consiliului de administrație al ANRE: privind tarifele la gazele naturale; privind tarifele la energia termică livrată consumatorilor; privind tarifele la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie.

Tarifele la gazele naturale

Dat fiind condițiile de procurare a gazelor naturale importate, evoluția indicatorilor macroeconomici, ajustarea cheltuielilor reieșind din valoarea parametrilor de actualizare, pe parcursul anului 2013 nu au existat premise de natură să genereze necesitatea modificării tarifelor la gazele naturale, or, nivelul factorilor de influență și a devierilor formate din modificarea indicatorilor reali față de cei care au fost aplicați în calculul tarifelor, aprobate și intrate în vigoare din 1 octombrie 2011, s-a încadrat în limitele de devieri de 5 la sută, prevăzute de Metodologia tarifară drept condiție pentru menținerea intactă a tarifelor de livrare a gazelor naturale consumatorilor finali.

Concomitent, în conformitate cu Legea cu privire la gazele naturale, care prevede pentru operatorii rețelelor de distribuție ce deservește peste 100 000 de consumatori finali separarea legală și funcțională a activității de distribuție de activitatea de furnizare a gazelor naturale la tarife reglementate, în februarie 2013 a fost aprobat tariful pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale, prestat de către S.R.L. "Chișinău-gaz", în mărime de 385,45 lei/1000 m³ (fără TVA).

Tarifele la producerea energiei electrice, energiei termice și de livrare a energiei termice consumatorilor finali

În circumstanțele în care factorul determinant - tarifele la gazele naturale, inclusiv la gazele naturale livrate centralelor electrice cu termoficare (CET) și centralelor termice pentru producerea și aprovizionarea cu energie termică a consumatorilor de tip urban prin sistemele de alimentare centralizată, a rămas intact pe parcursul anului 2013, urmare a analizelor de rigoare, ANRE nu a procedat în majoritatea cazurilor la ajustarea tarifelor de producere și de livrare a energiei electrice și termice de către centralele electrice cu termoficare, precum și la ajustarea tarifelor de livrare a energiei termice consumatorilor finali, pe motiv că, potrivit calculelor, cheltuielile întreprinderilor nu au depășit limita de devieri financiare prevăzută de metodologia tarifară de 3%.

Doar în cazul a doi operatori, care prestează servicii de alimentare cu energie termică a consumatorilor prin sistemele de alimentare centralizată, dat fiind unele modificări esențiale ale parametrilor utilizați la determinarea tarifelor, în special, a volumelor energiei termice produse și livrate consumatorilor, în lunile ianuarie și februarie 2013 au fost modificate tarifele. În așa mod, tariful de livrare a energiei termice consumatorilor finali de către Î.M. "Rețelele Termice Criuleni" a fost determinat în mărime de 2 870 lei/Gcal (fără TVA), cu 70,2% în creștere față de tariful anterior, iar pentru Î.M. "Rețelele Termice Călărași" tariful a fost aprobat în mărime de 1 519 lei/Gcal (fără TVA), fiind diminuat față de tariful precedent cu 14,0%.

Tarifele la producerea energiei electrice din surse regenerabile

Dat fiind prerogativa legală a ANRE de aprobare a tarifelor pentru energia regenerabilă, în temeiul art. 12 al Legii energiei regenerabile nr. 160-XVI din 12.07.2007, pe parcursul anului 2013 ANRE a adoptat trei hotărâri de aprobare a tarifelor la producerea energiei electrice pentru diferite tipuri de energie regenerabilă: pentru S.R.L. „Tasotilex” (energie solară) - în mărime de 1,92 lei/kWh (fără TVA), pentru S.R.L. „Elteprod” (energie eoliană) - în mărime de 1,24 lei/kWh (fără TVA), pentru S.R.L. „Tevaz Grup” (obținerea energiei din gaz de depozit) - în mărime de 1,73 lei/kWh (fără TVA).

Tarifele pentru serviciul de transport al energiei electrice și de furnizare a energiei electrice consumatorilor finali

De notat, că reieșind din costurile de bază stabilite pentru anul 2011, valorile parametrilor de actualizare pentru anii 2012 și 2013, precum și tarifele în vigoare aplicate pentru prestarea serviciului de transport al energiei electrice de către Întreprinderea de Stat „Moldelectrica”, ANRE nu a procedat la ajustarea acestora pe parcursul anului 2013 pe motiv că, potrivit calculelor, costurile operatorului rețelei de transport și de sistem nu au depășit limita de devieri financiare de 3%, nivel prevăzut de metodologia tarifară drept condiție pentru menținerea intactă a tarifelor.

Din motive similare, în condițiile în care tarifele de producere și de livrare a energiei electrice de către centralele electrice cu termoficare nu au fost modificate, a rămas neschimbat prețul de procurare a energiei electrice din import, precum și dat fiind procesul de determinare a costurilor pentru primul an de valabilitate a Metodologiilor tarifare pentru serviciul de distribuție a energiei electrice și de calculare tarifelor reglementate de furnizare a energiei electrice, a altor parametri cu impact important asupra tarifelor, ANRE nu a modificat tarifele de livrare a energiei electrice consumatorilor finali pe motiv că, potrivit calculelor, nu a existat certitudinea depășirii limitei de devieri financiare de 3 % prevăzută de metodologia tarifară a costurilor operatorilor rețelelor de distribuție a energiei electrice legate de procurarea, distribuția și furnizarea energiei electrice în anul 2013.

În același timp, dat fiind datele prezentate de „RED Nord” S.A. cu referință la volumele de energie electrică livrată din rețelele electrice de distribuție de tensiune înaltă, în ianuarie 2013 pentru întreprinderea nominalizată a fost aprobat tariful de furnizare a energiei electrice

pentru consumatorii finali, instalațiile cărora sunt racordate la rețelele de tensiune 35; 110 kV, în mărime de 120 bani/kWh (fără TVA).

6.2 Coordonatele activității ANRE în domeniul politicii tarifare în anul 2014

Conformă legislației Republicii Moldova în domeniu, bazată pe principiile avansate ale practicii internaționale de reglementare a tarifelor la serviciile prestate de întreprinderile din sectorul energetic și de gaze naturale, politica tarifară promovată în continuare, inclusiv în anul 2014, se va axa pe perfecționarea metodologiilor de calculare a tarifelor, altor acte conexe în domeniu, precum și pe stabilirea unor tarife cât mai adecvate și justificate din punct de vedere economic. În contextul exigențelor legale de deschidere pe etape a pieței energiei electrice, de separare legală și funcțională a activității de distribuție de activitatea de furnizare a energiei electrice, a gazelor naturale și, corespunzător, de a se ține în sistemul de contabilitate internă a întreprinderilor de distribuție conturi separate pentru fiecare din activitățile de distribuție și de furnizare, este preconizată pentru anul 2014 definitivarea și aprobarea Regulamentului privind separarea subconturilor contabile în activitățile întreprinderilor reglementate din sectoarele electroenergetic, termoenergetic și de gaze naturale.

Ghidându-se de principiul asigurării unei transparențe eficiente și întru perfecționarea și facilitarea proceselor de ajustare a tarifelor, implicit de efectuare a calculului tarifelor la serviciile din sectorul energetic reglementate de ANRE, în contextul constituirii unui sistem regulator foarte clar, adecvat realităților actuale, ANRE intenționează să elaboreze și să aprobe Formularele-tip de calculare a tarifelor pentru activitățile reglementate, conform noilor metodologii, care se prezintă ANRE de către titularii de licențe. Acestea vor include exigențele standard privind solicitarea și prezentarea de către întreprinderile reglementate a materialelor și informațiilor necesare ajustării tarifelor.

La compartimentul analiza și evaluarea situației economico-financiare a întreprinderilor și a impactului tarifelor aplicate va fi efectuată monitorizarea și analiza comparativă și a evoluției principalilor indicatori economico-financiar și a condițiilor de activitate a întreprinderilor din sectoarele energetic și de gaze naturale. Evaluarea rezultatelor activității și analiza situației tehnice și financiare, este primordială în procesul de ajustare și stabilire echitabilă a tarifelor, implicit și pentru crearea unor condiții benefice de activitate și dezvoltare a întreprinderilor din sectorul energetic și de gaze naturale.

Întru facilitarea procesului de analiză a activității economico-financiare în sector, conform practicii internaționale, ANRE va revizui și ajusta la condițiile actuale de activitate și va aproba în redacție nouă Sistemul de rapoarte, care se prezintă ANRE de către titularii de licențe din sectoarele energetic și de gaze naturale. Totodată, se preconizează elaborarea Sistemului de rapoarte, care se prezintă ANRE de către operatorii, care prestează servicii de alimentare cu energie termică, ce, de asemenea, include formele unice de prezentare a rapoartelor pentru toate întreprinderile din sectorul dat. Datorită perfecționării cadrului unic de rapoarte, care va conține toată informația economico-financiară și tehnică necesară, ANRE va optimiza baza informațională utilizată pentru analiza amplă a activității întreprinderilor și determinarea

corectă a rezultatelor financiare, a cheltuielilor reale de producție aferente activității de bază și serviciilor auxiliare.

La compartimentul analiza și evaluarea situației economico-financiare a întreprinderilor și a impactului tarifelor aplicate va fi efectuată monitorizarea și analiza comparativă și a evoluției principalilor indicatori economico-financiar și a condițiilor de activitate a întreprinderilor din sectoarele energetic și de gaze naturale. Evaluarea rezultatelor activității și analiza situației tehnice și financiare, este primordială în procesul de ajustare și stabilire echitabilă a tarifelor, implicit și pentru crearea unor condiții benefice de activitate și dezvoltare a întreprinderilor din sectorul energetic și de gaze naturale.

Conform Metodologiei de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru energia termică livrată consumatorilor, a Metodologiilor tarifare pentru serviciul de distribuție și pentru serviciul de furnizare a energiei electrice, vor fi examinate și ulterior aprobate valorile costurilor de livrare a energiei termice pentru anul de bază 2013 pentru operatorii, care prestează servicii de alimentare cu energie termică, precum și valorile costurilor de distribuție și de furnizare a energiei electrice pentru operatorii rețelelor de distribuție și furnizorii de energie electrică la tarife reglementate.

7. Caracteristici ale sectoarelor reglementate de către ANRE

7.1 Piața energiei electrice

Tabelul 8. **Volumul procurărilor și livrărilor de energie electrică către consumatori***

Indicii	Unitatea de măsură	2001	2005	2010	2011	2012	2013	Modificări			
								2012/2011		2013/2012	
								Suma	%	Suma	%
1. Cantitatea de energie electrică procurată - total	mil. kWh	3 194,8	3 359,5	3 835,7	3 909,5	3 966,1	3 959,7	+56,6	+1,4	-6,4	-0,2
	mil. lei	1 161,6	1 180,1	2 905,5	3 190,2	3 761,0	3 903,6	+570,8	+17,9	+142,6	+3,8
2. Prețul mediu de procurare a energiei electrice	bani/kWh	36,36	35,13	75,75	81,60	94,83	98,58	+13,23	+16,2	+3,75	+4,0
3. Cantitatea de energie electrică livrată consumatorilor - total	mil. kWh	2 166,0	2 585,0	3 229,2	3 322,2	3 393,9	3 435,2	+71,7	+2,2	+41,3	+1,2
	mil. lei	1 376,4	1 943,1	4 320,4	4 742,4	5 179,2	5 386,7	+436,8	+9,2	+207,5	+4,0
4. Tarifal mediu de livrare a energiei electrice (fără TVA)	bani/kWh	63,55	75,17	133,80	142,75	152,60	156,81	+9,85	+6,9	+4,21	+2,8

* datele din tabel se referă la operatorii rețelelor de distribuție

După cum rezultă din datele privind dinamica fluxurilor de energie în rețelele electrice de distribuție, pe parcursul anului 2013 cele trei întreprinderi de distribuție, exceptând consumatorii eligibili, au procurat energie electrică în volum de 3 959,7 mil. kWh, cu 0,2% mai puțin decât în anul 2012, dar au livrat consumatorilor cu 1,2% mai mult (3 435,2 mil. kWh)

decât în anul precedent. În așa mod, s-a menținut și chiar s-a accentuat tendința benefică din ultimii ani, caracterizată prin micșorarea cotei consumului tehnologic și a pierderilor comerciale în mediu pentru toți operatorii rețelelor de distribuție a energiei electrice cu 1,2 puncte procentuale, de la 11,9% în 2012 la 10,7% în anul 2013.

Tabelul 9. Producția și procurările de energie electrică în perioada 2001-2013

Indicii	2001	2005	2010	2011	2012	2013
Producția de energie electrică (livrat de la liniile electrice de plecare) – total, mil. kWh	1 042,9	999,8	888,1	854,3	776,1	747,9
incl.: CET-1	115,4	128,9	82,0	59,8	47,7	53,3
CET-2	812,6	724,7	665,4	655,9	636,4	594,0
CET-Nord	31,5	55,5	57,1	57,8	54,5	49,4
NHE Costești	72,2	83,8	78,3	75,5	33,5	44,6
alți producători interni	11,2	6,9	5,3	5,3	4,0	6,6
Procurările de energie electrică – total, mil. kWh	3 194,8	3 465,1	3 915,6	3 993,7	4 050,3	4 071,9
incl.: RED Nord	569,7	588,1	651,0	662,9	663,9	662,0
RED Nord-Vest	314,9	287,1	342,4	344,1	353,0	355,8
RED Union Fenosa	2 310,2	2 484,3	2 842,2	2 902,5	2 949,2	2 941,9
consumatori eligibili		105,6	80,0	84,2	84,2	112,2

Datele prezentate denotă diminuarea volumului de energie electrică produsă în anul 2013 față de anul precedent cu 28,2 mil. kWh (3,6%), constituind cel mai scăzut nivel începând cu anul 2001 - 747,9 mil. kWh, în așa mod fiind mai mic în comparație cu nivelul mediu anual de producere a energiei electrice înregistrat în perioada specificată cu 152,2 mil. kWh (sau cu 16,9%). De asemenea, de notat, că volumul de energie produs în 2013 a fost de 1,4 ori mai mic în raport cu volumul maxim produs în această perioadă (1 042,9 mil. kWh) în anul 2001.

În secțiune pe producători, cea mai drastică reducere în valoare absolută în comparație cu anul anterior a fost caracteristică pentru S.A. „CET-2”, cu 42,4 mil. kWh (6,7%), precum și pentru S.A. „CET-Nord”, cu 5,1 mil. kWh (9,4%). În același timp, și-a sporit volumul de producție S.A. „CET-1” cu 11,8% și Î.S. „NHE Costești” cu 33,1%, însă, capacitatea de producție la ambele întreprinderi rămânând a fi utilizată cu mult sub nivel. Or, în cazul Î.S. „NHE Costești”, livrările relativ reduse de energie electrică de această întreprindere se explică prin staționarea pe parcursul trimestrului unu 2013, când au fost efectuate lucrări de reparații capitale și de modernizare a sistemului de reglare a vitezei turbinei hidraulice. Diminuarea, însă, semnificativă de generare a energiei electrice de cel mai important producător – S.A. „CET-2” a fost determinantă pentru producția totală autohtonă.

În context, este necesar de luat în considerație, că volumul de generare a energiei electrice rămâne a fi cu mult sub nivelul consumului, producerea internă (partea dreaptă a Nistrului, exceptând CTE Moldovenească) acoperind doar 18,3% din necesar, cota acesteia fiind în

scădere mai mulți ani consecutiv, inclusiv față de anul precedent cu 0,8 puncte procentuale (față de anul 2011 - cu 3,1 p.p., de anul 2010 - cu 4,4 p.p.), în condițiile în care producția s-a micșorat cu 3,6%, iar consumul a crescut cu 2,1%. Situația descrisă denotă elocvent o stare de vulnerabilitate sporită a sectorului energetic național, care pe parcursul unui șir de ani continuă să se accentueze.

Tabelul 10. Livrările de energie electrică în perioada 2001-2013

Indicii	2001	2005	2010	2011	2012	2013
Livrat util consumatorilor (consumul de energie electrică) – total, mil. kWh	2 166,0	2 695,1	3 311,6	3 408,7	3 479,9	3 551,4
incl.: RED Nord	391,0	483,2	564,7	580,1	581,3	579,7
RED Nord-Vest	181,0	220,3	288,6	292,8	302,1	305,2
RED Union Fenosa	1 594,0	1 881,6	2 375,9	2 449,3	2 510,5	2 550,3
consumatori eligibili	-	101,6	77,4	81,7	81,8	109,0
alți consumatori	-	8,4	5,0	4,8	4,2	7,2

Conform datelor activității întreprinderilor din sector, în anul 2013 volumul consumului de energie electrică a constituit 3 551,4 mil. kWh, cu 71,4 mil. kWh mai mult decât în anul precedent, creștere similară cu cea din anul 2012. În așa mod, creșterea cu circa 2,1 la sută a consumului de energie electrică atestată pe piața energiei electrice din Republica Moldova denotă persistența trendului ascendent, începând din anul 2000 și caracteristic pentru întreaga perioadă de timp până în prezent, cu excepția anului 2009.

Modificarea consumului de energie a variat esențial în funcție de zonele deservite de operatorii rețelelor de distribuție a energiei electrice. Cele mai semnificative creșteri ale consumului de energie, de 1,6% și 1,0%, au fost înregistrate în zonele deservite de I.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. (în valoare absolută - 39,8 mil. kWh) și, respectiv, S.A. „RED Nord-Vest”, în cazul căreia în valoare absolută majorarea a fost de 3,1 mil. kWh. În același timp, în zona deservită de S.A. „RED Nord” a fost atestată descreșterea consumului cu 0,3% (1,6 mil. kWh). Totodată, unicul consumator eligibil, S.A. „Ciment” din Rezina și-a sporit consumul de energie cu circa 1/3 (27,2 mil. kWh), iar consumul înregistrat de alți consumatori majorându-se cu circa 3,0 mil. kWh.

Tabelul 11. **Structura livrărilor de energie electrică pe categorii de consumatori**

Categoriile de consumatori	2011		2012		2013		2012 / 2011			2013 / 2012		
	mil. kWh	%	mil. kWh	%	mil. kWh	%	mil. kWh	%	p. p.	mil. kWh	%	p. p.
Consumul de energie electrică (livrat util consumatorilor), total	3 408,7	100,0	3 479,9	100,0	3 551,4	100,0	+71,2	+2,1	0,0	+71,5	+2,1	0,0
incl.: gospodării casnice	1 542,8	45,3	1 574,9	45,3	1 605,2	45,2	+32,1	+2,1	0,0	+30,3	+2,1	-0,1
din care: urbane	868,6	25,5	877,4	25,2	876,4	24,7	+8,8	+1,0	-0,3	-1,0	-0,1	-0,5
rurale	674,2	19,8	697,5	20,1	728,8	20,5	+23,3	+3,5	+0,3	+31,1	+4,5	+0,4
consumatori noncasnici	1 865,9	54,7	1 905,0	54,7	1 946,2	54,8	+39,1	+2,1	0,0	+41,2	+2,2	+0,1

Sporirea consumului de energie în anul 2012 în raport cu anul precedent în mediu cu 2,1% este una relativ uniformă pe ambele categorii principale monitorizate, consumatorii casnici și cei noncasnici, cu o rată de creștere a consumului noncasnic puțin mai accentuată. Cu referință la gospodăriile casnice, de relevat, că cele din mediul urban și-au redus consumul cu 0,1%, în timp ce consumul gospodăriilor casnice rurale a sporit - cu 4,5%. Urmare a acestor modificări pe categorii de consumatori finali, ponderea în consumul de energie electrică a consumatorilor casnici față de anul anterior a scăzut cu 0,1 puncte procentuale, corespunzător sporind consumul celor noncasnici, constituind în 2013 pe categoriile nominalizate 45,2% și, respectiv 54,8%. În același timp, a avut loc diminuarea ponderii consumatorilor casnici urbani cu 0,5 puncte procentuale, de la 25,2% la 24,7%, din contul unei creșteri cu 0,4 puncte procentuale a ponderii consumului gospodăriilor casnice din mediul rural, de la 20,1% până la 20,5%.

Tabelul 12. **Consumul tehnologic și pierderile de energie în rețelele electrice de distribuție**

Operatorii rețelelor electrice de distribuție	Consumul tehnologic și pierderile efective (în % față de energia electrică intrată în rețelele de distribuție)					
	2001	2005	2010	2011	2012	2013
RED Nord	28,4	14,39	10,43	9,89	9,89	9,83
RED Nord-Vest	39,9	20,07	12,98	12,39	11,90	11,70
RED Union Fenosa	28,0	21,44	13,68	13,11	12,39	10,75

Cu referință la tendința benefică din ultimii ani, deja menționată, de micșorare a cotei consumului tehnologic și a pierderilor comerciale, de notat, că relevanța acesteia este valabilă implicit și în secțiune pe fiecare operator al rețelei de distribuție. Cele mai semnificative

diminuări ale acestui parametru atât în valoare absolută, cât și relativă au avut loc la Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. - cu 47,9 mil. kWh, sau cu 13,5%. Concomitent, reducerea consumului tehnologic și a pierderilor comerciale ale „RED Nord-Vest” S.A. a constituit 1,0% (0,4 mil. kWh), iar „RED Nord” S.A. – 0,8% (0,5 mil. kWh), în așa mod toate întreprinderile de distribuție încadrându-se în limitele prestabilite de pierderi admise pentru anul de referință de ANRE.

7.2. Producerea energiei electrice din surse regenerabile de energie

În anul 2013 au fost aprobate tarife pentru energia electrică produsă din surse regenerabile pentru 3 producători: S.R.L. „Tasotilex” (Hotărârea nr. 510 din 27.02.2013), S.R.L. „Elteprod” (Hotărârea nr. 511 din 27.02.2013) și S.R.L. „Tevas Grup” (Hotărârea nr. 519 din 30.05.2013).

Tarifele aprobate pentru producătorii existenți, capacitatea instalată a centralelor electrice, tipul surselor utilizate și volumele de energie electrică, produsă din SRE în anul precedent sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 13. Producerea energiei electrice din surse regenerabile în anul 2013

Denumire Producător	Tip SRE	Capacitate , kW	Tariful aprobat, MDL/kWh	Nr. de garanții de origine emise de operatorul de rețea în anul 2013	Total energie electrică produsă și livrată în rețeaua electrică, kWh
G.Ț. "Morari V.I."	Biogaz	85	1,73	11	324 362
SRL "Solotrans Agro"	Energie solara	95	1,92	10	89 894
SRL "Tasotilex"	Energie solara	10	1,92	10	11 324
SRL "Elteprod"	Energie eoliana	1100	1,24	9	979 807
SRL "Tevas Grup"	Biogaz (gaz de depozit)	320	1,73	7	502 481
Total				47	1 907 868

Centralele electrice, ce aparțin producătorilor de energie electrică, menționați în tabelul de mai sus, sunt racordate la rețelele electrice de distribuție. Cu excepția centralei electrice ce aparține SRL „Elteprod”, care este racordată la rețeaua electrică de distribuție ce aparține SA „RED Nord-Vest”, toți ceilalți producători de energie electrică din surse regenerabile sunt racordați la rețeaua electrică de distribuție a ÎCS „RED Union Fenosa” SA.

Pe parcursul anului 2013, au fost emise în total 47 de garanții de origine, pentru un volum total de energie electrică produsă din surse regenerabile de 1,9 GWh. Volumul respectiv de energie electrică este în creștere față de anul 2012, pe parcursul căruia a fost livrat în rețeaua electrică un volum total de energie electrică din surse regenerabile de 0,3 GWh (conform informației prezentate în garanțiile de origine, emise de operatorul rețelei de distribuție pe parcursul anului 2012). De remarcat că, în anul 2012, pe piața energiei electrice a activat un singur producător de energie electrică din surse regenerabile – G.Ț. „Morari V.I.”, pentru care ANRE a aprobat tariful pentru producerea energiei electrice pe data de 11.11.2010 (Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 389).

7.3. Alimentarea cu energie termică

Serviciile publice de alimentare cu energie termică prin sistemele centralizate pe parcursul anului 2013 au fost asigurate de către 14 operatori, care desfășoară activitățile de prestare a serviciilor nominalizate în municipii și orașe, tarifele cărora sunt reglementate de către ANRE.

Tabelul 14. **Evoluția balanței termoenergetice în anii 2011-2013**

Denumirea întreprinderilor	Energia termică livrată în rețea, mii Gcal			Pierderi de energie termică, mii Gcal			Livrat util consumatorilor finali, mii Gcal			Ponderea în totalul de livrări, %		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
S.A. "CET-Nord"	214,9	213,3	183,1	41,1	49,1	35,1	173,9	164,2	148,0	10,4	10,3	10,4
S.A. "Termocom"	1770,9	1717,7	1577,2	355,2	359,2	358,9	1415,7	1358,5	1218,3	84,6	85,4	85,8
I.M. "Termogaz" (mun. Bălți)	12,7	12,8	10,9	1,2	1,3	1,1	11,4	11,5	9,8	0,7	0,7	0,7
S.A. "Comgaz Plus" (or. Ungheni)	14,9	10,9	8,0	2,8	2,3	1,1	12,1	8,6	6,9	0,7	0,5	0,5
I.M. "Rețelele Termice Călărași"	8,0	6,2	4,1	2,6	2,0	1,3	5,4	4,2	2,8	0,3	0,3	0,2
I.M. "Servicii Publice Cimișlia"	1,2	0,9	0,7	0,1	0,1	0,0	1,1	0,8	0,7	0,1	0,1	0,1
I.M. "Rețelele Termice" mun. Comrat	7,1	6,6	6,0	0,2	0,2	0,2	6,9	6,4	5,8	0,4	0,4	0,4
I.M. "Antermo" Anenii Noi	2,3	2,0	1,5	0,2	0,2	0,1	2,1	1,8	1,4	0,1	0,1	0,1
I.M. "Rețelele Termice Ștefan Vodă"	1,3	1,2	1,0	0,1	0,1	0,1	1,2	1,1	0,8	0,1	0,1	0,1
S.A. "Rețelele Termice Cahul"	7,4	5,1	0,7	0,2	0,2	0,0	7,3	4,9	0,7	0,4	0,3	0,0
I.M. "Rețelele Termice Glodeni"	3,3	2,1	0,0	0,2	0,2	0,0	3,1	1,9	0,0	0,2	0,1	0,0
I.M. "Rețelele Termice Criuleni"	1,9	1,3	0,4	0,3	0,4	0,2	1,7	0,9	0,3	0,1	0,1	0,0
S.A. "apă-canal Chișinău"	27,3	26,8	23,7	2,6	3,1	2,5	24,8	23,7	21,2	1,5	1,5	1,5
Î.M. "Centrale și Rețele Termice" Orhei	6,6	2,2	3,9	0,3	0,1	0,2	6,3	2,1	3,8	0,4	0,1	0,3
Total pe întreprinderile reglementate	2079,9	2009,3	1821,3	407,1	418,6	400,9	1672,9	1590,7	1420,4	100	100	100

Notă. Energia termică livrată în rețea include energia termică produsă de către centralele termice proprii și, în cazul S.A. "Termocom", energia termică procurată de la CET-uri în volum de 1354,5 mii Gcal în anul 2011, 1318,4 mii Gcal în anul 2012 și 1214,1 mii Gcal în anul 2013.

Volumul total al energiei termice procurate de la CET-uri și produse de către centralele termice proprii ale întreprinderilor reglementate din sectorul termoenergetic (fără consumul tehnologic și consumul propriu) în anul 2013 a constituit 1821,3 mii Gcal și a scăzut comparativ cu anul precedent cu 188,0 mii Gcal (9,4%), la fel, fiind mai mic și față de anul 2011 cu 258,6 mii Gcal (12,4%). Din volumul energiei termice intrate în rețea preponderent s-a redus energia termică procurată de la centralele electrice de termoficare nr. 1 și nr. 2 din Chișinău în volum de 104,3 mii Gcal față de anul 2012.

Pierderile efective de energie termică în anul 2013 au constituit 400,9 mii Gcal (22%), fiind diminuate cu 17,7 mii Gcal comparativ cu anul 2012 (20,2%), însă, în valoare relativă s-a înregistrat o creștere cu 1,8 p.p. din cauza micșorării cantității totale de energie termică livrată consumatorilor. În rezultat, consumatorilor finali le-a fost livrată energie termică în volum de 1 420,4 mii Gcal, în scădere cu 170,3 mii Gcal, sau 10,7% comparativ cu datele efective ale anului 2012.

De menționat, că prin deciziile fondatorilor Î.M. „Rețelele Termice Glodeni”, Î.M. „Rețelele Termice Criuleni” și Î.M. „Rețele Termice Călărași” și-au stopat activitatea, iar Î.M. „Centrale și Rețele Termice” Orhei livrează energie termică doar consumatorilor casnici.

Tabelul 15. Dinamica livrărilor de energie termică în perioada 2010-2013

Denumirea întreprinderilor	Livrat util consumatorilor, mii Gcal				Modificări, %		
	2010	2011	2012	2013	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012
S.A. "CET-Nord"	177,96	173,85	164,23	148,02	-2,3	-5,5	-9,9
S.A. "Termocom"	1 480,6	1 415,7	1 358,5	1 218,3	-4,4	-4,0	-10,3
I.M. "Termogaz" (mun. Bălți)	11,76	11,45	11,54	9,77	-2,6	0,8	-15,4
S.A. "Comgaz Plus" (or. Ungheni)	16,26	12,11	8,61	6,93	-25,6	-28,9	-19,5
I.M. "Rețelele Termice Călărași"	5,37	5,37	4,21	2,82	0,0	-21,5	-33,1
I.M. "Servicii Publice Cimișlia"	1,31	1,07	0,83	0,72	-18,3	-22,5	-12,9
I.M. "Rețelele Termice" mun. Comrat	6,74	6,89	6,39	5,78	2,2	-7,2	-9,5
I.M. "Antermo" Anenii Noi	2,27	2,12	1,78	1,35	-6,7	-16,0	-24,0
I.M. "Rețelele Termice Ștefan Vodă"	2,01	1,22	1,06	0,82	-39,3	-13,2	-22,8
S.A. "Rețelele Termice Cahul"	6,43	7,25	4,90	0,67	12,7	-32,4	-86,4
I.M. "Rețele Termice Glodeni"	3,87	3,08	1,88		-20,6	-38,9	-100,0
I.M. "Rețelele Termice Criuleni"	1,95	1,69	0,92	0,26	-13,4	-45,3	-72,3
S.A. "Apă-Canal Chișinău"	25,66	24,78	23,69	21,22	-3,4	-4,4	-10,4
Î.M. "Centrale și Rețele Termice" Orhei	6,54	6,30	2,11	3,75	-3,7	-66,5	77,9
Total pe întreprinderile reglementate	1 748,7	1 672,9	1 590,7	1 420,4	-4,3	-4,9	-10,7

Micșorarea livrărilor de energie termică consumatorilor a fost condiționată de reducerea duratei perioadei de încălzire și, în valoare absolută, s-a produs preponderent în mun. Chișinău. Astfel, începutul sezonului de încălzire 2013-2014 chiar dacă a demarat la 1 octombrie 2013, a funcționat în regim de vară, fiind conectate la încălzire doar obiectivele sociale și de învățământ, iar fondul locativ a început conectarea încălzirii doar de la 13 noiembrie 2013. De notat, că tariful de livrare a energiei termice pe parcursul anului 2013 pentru consumatorii S.A. „Termocom” nu a fost modificat, menținându-se la nivel de 987 lei/Gcal, însă, din cauza temperaturilor ridicate în lunile octombrie-noiembrie 2013, nu s-au înregistrat solicitări din partea gestionarilor fondului locativ privind asigurarea blocurilor locative cu agent termic.

Cu referire la operatorii, ce livrează energie termică prin sistem centralizat în alte orașe, livrările de energie termică au fost influențate de lichidarea unor întreprinderi, transmiterea unor centrale termice în gestiunea altor operatori ai serviciilor publice de gospodărie comunală, sau în proprietatea autorităților administrației publice locale și instituțiilor publice.

Tabelul 16. *Dinamica veniturilor de la livrarea energiei termice consumatorilor, mii lei*

Denumirea întreprinderilor	Venituri, mil lei				Modificări, %		
	2010	2011	2012	2013	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012
S.A. "CET-Nord"	148,26	172,57	173,43	156,31	16,4	0,5	-9,9
S.A. "Termocom"	1 060,4	1 284,3	1 340,9	1 202,5	21,1	4,4	-10,3
I.M. "Termogaz" (mun. Bălți)	9,37	11,37	12,58	10,65	21,4	10,6	-15,4
S.A. "Comgaz Plus" (or. Ungheni)	12,25	12,78	11,42	9,19	4,4	-10,7	-19,5
I.M. "Rețelele Termice Călărași"	5,33	7,80	7,44	4,65	46,3	-4,6	-37,5
I.M. "Servicii Publice Cimișlia"	1,25	1,36	1,16	1,04	8,6	-14,3	-11,0
I.M. "Rețelele Termice" mun. Comrat	5,37	7,37	8,13	7,36	37,4	10,4	-9,5
I.M. "Antermo" Anenii Noi	2,00	2,39	2,73	1,99	19,4	14,1	-27,2
I.M. "Rețelele Termice Ștefan Vodă"	2,01	1,59	1,47	1,13	-21,1	-7,5	-22,8
S.A. "Rețelele Termice Cahul"	5,58	7,55	6,64	0,91	35,2	-12,0	-86,4
I.M. "Rețele Termice Glodeni"	3,25	3,12	2,46	0,00	-3,8	-21,2	-100,0
I.M. "Rețelele Termice Criuleni"	1,89	1,95	1,44	0,46	3,1	-26,2	0,0
S.A. "Apă-Canal Chișinău"	16,96	23,46	25,90	23,19	38,4	10,4	-10,4
Î.M. "Centrale și Rețele Termice" Orhei	5,45	7,16	2,62	4,88	31,5	-63,4	86,1
Total pe întreprinderile reglementate	1 279,4	1 544,8	1 598,3	1 424,2	20,7	3,5	-10,9

Factorul principal care a influențat nivelul veniturilor obținute din activitatea de livrare a energiei termice prin sistem centralizat, în anul 2013 în valoare de 1 424,2 mii lei, a constat în diminuarea cantităților livrate de energie termică, în condițiile în care tarifele de livrare a energiei termice nu au fost modificate, exceptând Î.M. „Rețele Termice Călărași și Î.M. „Rețele Termice Criuleni”. În așa mod, în anul 2013, corelând cu dinamica cantității de energie termică livrată, veniturile s-au micșorat cu 174,1 mii lei, sau cu 10,9% față de anul 2012.

Tabelul 17. *Livrarea energiei termice pe categorii de consumatori, mii Gcal*

Categoriile de consumatori	2011	2012	2013	Modificări			
				2012/2011		2013/2012	
				mii Gcal	%	mii Gcal	%
Consumatori casnici	1 268,7	1 206,2	1 089,0	-62,6	-4,9	-117,1	-9,7
Instituții bugetare	257,4	251,0	218,5	-6,4	-2,5	-32,5	-12,9
Agenți economici	146,7	133,6	112,8	-13,2	-9,0	-20,7	-15,5
Total livrat util consumatorilor	1 672,9	1 590,7	1 420,4	-82,2	-4,9	-170,3	-10,7

Reieșind din datele prezentate, cele mai semnificative diminuări relative pe categorii de consumatori în 2013 în raport cu anul precedent, de 15,5% și 12,9%, se referă la agenții economici și, respectiv, la instituțiile bugetare. Or, cum ponderea acestora în consumul total de energie termică primită prin sisteme centralizate este mai mică de 1/4, cea mai importantă diminuare cantitativă (circa 68,8% din total) a fost caracteristică pentru consumatorii casnici,

de 117,1 mii Gcal (sau cu 9,7 %), din care 100,8 mii Gcal vizează consumatorii categoriei date din mun. Chişinău.

7.4. Piaţa gazelor naturale

În anul 2013 concernul S.A.D. „Gazprom” din Federaţia Rusă a fost unicul furnizor de gaze naturale pe piaţa din Republica Moldova, situaţie caracteristică pentru o perioadă îndelungată de timp în ultimii ani. Procurările totale de gaze naturale au constituit 1 031,2 mil. m³ şi, comparativ cu anul precedent, s-au micşorat cu 5,9%, scădere mai accentuată decât cea de 4,9% în anul 2012 şi de 3,0% din anul 2011, în aşa mod fiind relevată tendinţa de diminuare, ce persistă deja ultimii opt ani, exceptând doar anul 2010, când s-a înregistrat o creştere de 5,5%.

Începând cu luna ianuarie 2013 preţul contractual de achiziţie a gazelor naturale a constituit 384,2 dolari SUA/1000 m³, preţ valabil pentru trimestrul unu 2013 şi care a fost cu 4,0% mai mic decât cel din perioada trimestrială anterioară (în trimestrul patru 2012 – 399,6 dolari SUA/1000 m³). Ulterior, însă, calculat conform formulei prestabilite în contractul de procurare a gazelor naturale, modificat trimestrial, preţul de achiziţie a constituit în trimestrul doi – 386,3 dolari SUA/1000 m³, în trimestrul trei – 374,6 dolari SUA/1000 m³ şi în trimestrul patru – 371,4 dolari SUA/1000 m³. Astfel, preţul mediu, la care au fost efectuate procurările de gaze naturale în anul 2013 de la compania nominalizată, a constituit 379,6 dolari SUA/1000 m³, preţ ce este cu 3,7% mai mic decât cel achitat în anul 2012 (394,0 dolari SUA/1000 m³). Totodată, însă, exprimat în lei moldoveneşti, dat fiind deprecierea valutei naţionale, preţul de procurare a înregistrat o majorare cu 0,9%, de la 4 733 lei la 4 773 lei pentru 1000 m³, ci nu o diminuare.

Tariful mediu de livrare a gazelor naturale consumatorilor s-a majorat cu 1,9% - de la 6 005 lei la 6 121 lei pentru 1000m³, creştere generată practic în totalitate de modificarea taxei pe valoarea adăugată de la 6% în anul 2012 la 8% în 2013. În acelaşi timp, venitul obţinut de S.A. „Moldovagaz” de la livrarea gazelor naturale s-a micşorat cu 2,6%, de la 5 942,6 mil. lei la 5 786,7 mil. lei. Descreşterea veniturilor obţinute de întreprindere a avut loc datorită diminuării consumului de gaze naturale cu acelaşi ritm ca şi în anul 2012, circa 4,5%.

Tabelul 18. Volumul procurărilor și livrărilor de gaze naturale către consumatori

Indicii	Unitatea de măsură	2001	2005	2010	2011	2012	2013	Modificări			
								2012/2011		2013/2012	
								Suma	%	Suma	%
1. Volumul de gaze naturale procurate - total	mil. m ³	1 127,0	1 418,6	1 187,8	1 152,1	1 095,5	1 031,2	-56,6	-4,9	-64,3	-5,9
	mil. lei	1 131,8	1 364,9	3 674,0	4 614,0	5 185,0	4 922,2	+571,0	+12,4	-262,8	-5,1
2. Prețul mediu de procurare a gazelor naturale	\$/1000 m ³	78,0	76,1	250,1	339,3	394,0	379,6	+54,7	+16,1	-14,4	-3,7
	lei/1000 m ³	1 004	962	3 093	4 005	4 733	4 773	+728	+18,2	+40	+0,8
3. Volumul de gaze naturale livrate (inclusiv din rețelele de transport) - total	mil. m ³	1 108,5	1 315,0	1 089,8	1 036,3	989,6	945,3	-46,7	-4,5	-44,3	-4,5
	mil. lei	1 004,0	1 551,0	4 362,2	5 327,1	5 942,6	5 786,7	+615,5	+11,5	-155,9	-2,6
4. Tariful mediu de livrare a gazelor naturale (cu TVA)	lei/1000 m ³	906	1 180	4 003	5 140	6 005	6 121	+865	+16,8	+116	+1,9

Datele prezentate în tabelul de mai sus indică că volumul total al consumului pe piața de gaze naturale din Republica Moldova (atât distribuite consumatorilor finali, cât și livrate direct din rețelele de transport) în anul 2013 a diminuat în comparație cu anul precedent cu 44,3 mil. m³, sau cu 4,5%, fenomen care se încadrează în tendința generală de descreștere profilată în ultimii șapte ani, exceptând doar anul 2010, când a fost înregistrată o majorare de 59,9 mil. m³ (5,8%).

Tabelul 19. Evoluția livrărilor de gaze naturale pe întreprinderile de distribuție

Nr. crt.	Denumirea întreprinderilor	Livrat util consumatorilor, mil. m ³					Ponderea în livrările totale, %				
		2011	2012	2013	Modificări		2011	2012	2013	Modificări	
					2012/2011, %	2013/2012, %				2012/2011, p.p.	2013/2012, p.p.
1.	S.R.L. „Chișinău-gaz” (din 2013 S.A. „Moldovagaz”)	636,1	620,2	589,9	-2,5	-4,9	62,5	63,8	63,5	+1,3	-0,3
2.	S.R.L. „Ialoveni-gaz”	61,2	56,8	52,8	-7,2	-7,0	6,0	5,8	5,7	-0,2	-0,2
3.	S.R.L. „Bălți-gaz”	99,6	93,4	82,2	-6,3	-12,0	9,8	9,6	8,8	-0,2	-0,8
4.	S.R.L. „Edineț-gaz”	30,9	33,4	39,7	+8,1	+18,9	3,0	3,4	4,3	+0,4	+0,8
5.	S.R.L. „Florești-gaz”	45,9	33,0	38,7	-28,1	+17,3	4,5	3,4	4,2	-1,1	+0,8
6.	S.R.L. „Orhei-gaz”	28,8	29,1	30,8	+1,2	+5,8	2,8	3,0	3,3	+0,2	+0,3
7.	S.R.L. „Șt. Vodă-gaz”	14,6	13,7	12,6	-6,1	-8,0	1,4	1,4	1,4	0,0	-0,1
8.	S.R.L. „Gagauz-gaz”	32,3	29,0	25,7	-10,2	-11,4	3,2	3,0	2,8	-0,2	-0,2
9.	S.R.L. „Cahul-gaz”	23,9	21,5	19,4	-10,1	-9,8	2,3	2,2	2,1	-0,1	-0,1
10.	S.R.L. „Taraclia-gaz”	7,7	6,6	5,8	-14,3	-12,1	0,8	0,7	0,6	-0,1	-0,1
11.	S.R.L. „Cimișlia-gaz”	14,8	13,7	11,8	-7,3	-13,9	1,5	1,4	1,3	0,0	-0,1
12.	S.R.L. „Ungheni-gaz”	22,4	21,4	19,7	-4,5	-7,9	2,2	2,2	2,1	0,0	-0,1
În total		1 018,2	971,8	929,1	-4,6	-4,4	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0

Referitor la dinamica livrărilor utile de gaze naturale consumatorilor în parte pe întreprinderile de distribuție în anul 2013, de notat, că majoritatea acestora (9 întreprinderi) a înregistrat diminuarea volumelor livrate. Cele mai semnificative descreșteri, cu 11,4-13,9%, li-au revenit la patru întreprinderi - S.R.L. „Cimișlia-gaz”, S.R.L. „Taraclia-gaz”, S.R.L. „Bălți-gaz” și S.R.L. „Gagauz-gaz”, restul 5 întreprinderi, care au înregistrat diminuări, se caracterizează prin

descreșteri mai mici, cuprinse între 4,9 și 9,8%. Totodată, în zonele de deservire ale S.R.L. „Florești-gaz” și S.R.L. „Edineț-gaz” au avut loc majorări relevante ale consumului, cu 17,3% și, corespunzător, cu 18,9%. Același lucru se referă și la S.R.L. „Orhei-gaz”, la care consumul a sporit cu 5,8%, de altfel, pentru ultimele două întreprinderi tendința fiind caracteristică deja al doilea an consecutiv.

Urmare a evoluției neuniforme a consumului pe zonele de deservire ale operatorilor rețelelor de distribuție, au avut loc modificări ale ponderii acestora în livrările utile totale de gaze naturale în anul 2013. În așa mod, grație unei majorări a livrărilor cu referință la S.R.L. „Edineț-gaz”, S.R.L. „Florești-gaz” și S.R.L. „Orhei-gaz”, cota-parte a acestora în structura livrărilor utile totale s-a majorat în cazul primelor două cu 0,8 și, corespunzător, 0,3 puncte procentuale. În același timp, cel mai semnificativ a diminuat ponderea S.R.L. „Bălți-gaz”, cu 0,8 puncte procentuale, iar cota-parte a S.R.L. „Chișinău-gaz” (furnizarea în zona de deservire a căruia din 2013 a fost substituită de S.A. „Moldovagaz”) a descrescut cu 0,3 p.p., a S.R.L. „Ialoveni-gaz” și S.R.L. „Gagauz-gaz” cu câte 0,2 p.p. fiecare, în cazul restului întreprinderilor - cu câte 0,1 p.p. fiecare.

Tabelul 20. Structura livrărilor de gaze naturale pe categorii de consumatori

Categoriile de consumatori	2011		2012		2013		2012 / 2011			2013 / 2012		
	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%	p. p.	mil. m ³	%	p. p.
Consumul de gaze naturale (livrat util consumatorilor), total	1 036,3	100,0	989,6	100,0	945,4	100,0	-46,8	-4,5	0,0	-44,2	-4,5	0,0
ind.: gospodării casnice	314,0	30,3	298,9	30,2	278,1	29,4	-15,0	-4,8	-0,1	-20,8	-7,0	-0,8
instituții publice	52,7	5,1	50,3	5,1	42,4	4,5	-2,4	-4,5	0,0	-7,9	-15,8	-0,6
sectorul energetic	430,8	41,6	428,9	43,3	393,5	41,6	-2,0	-0,5	+1,7	-35,4	-8,3	-1,7
alți agenți economici	238,8	23,0	211,5	21,4	231,4	24,5	-27,4	-11,5	-1,6	+19,9	+9,4	+3,1

În condițiile diminuării în anul 2013 a consumului de gaze naturale în medie cu 4,5%, de notat, că în secțiune pe fiecare din categoriile monitorizate de consumatori, tendințele și intensitatea acestora au variat substanțial.

Cea mai drastică reducere relativă a consumului de gaze naturale în anul 2013 (cu 15,8 %) a fost înregistrată de către instituțiile publice, în valoare absolută constituind 7,9 mil. m³. De asemenea, a fost substanțială diminuarea consumului în cazul întreprinderilor din sectorul energetic - centralelor electrice cu termoficare, centralelor termice pentru producerea și aprovizionarea cu energie termică a consumatorilor de tip urban prin sistemele de alimentare centralizată, care a constituit 35,4 mil. m³, sau 8,3%, reducere mult mai accentuată pentru această categorie de consumatori decât cea de 0,5% în perioada anuală anterioară (2012). Concomitent, de notat și reducerea relevantă a consumului de gaze naturale înregistrată de gospodăriile casnice, cu 20,8 mil. m³ (7,0%), tendința de descreștere a consumului de către această categorie profilându-se deja al treilea an consecutiv, fenomen, care are loc în pofida procesului de gazificare și majorare a numărului de consumatori casnici. Totuși, contrar trendului general de diminuare, dar și descreșterii pe categoriile nominalizate mai sus, consumul de gaze naturale în cazul altor agenți economici (industrie, agricultură, transport,

comerț, etc.) a înregistrat o majorare semnificativă de 19,9 mil. m³, sau cu 9,4%, creștere ce corelează cu o anumită relansare economică, care a avut loc în anul de referință.

În structura consumului de gaze, cea mai mare cotă parte, de 41,6% le-a revenit întreprinderilor din sectorul energetic, în scădere cu 1,7 puncte procentuale față de perioada de referință anterioară. Ponderea consumatorilor casnici a constituit 29,4%, cu 0,8 puncte procentuale mai puțin ca în anul precedent, după o diminuare de doar 0,1 puncte procentuale, în anul 2012. Ponderea consumului de gaze naturale, ce le revine instituțiilor publice în perioada de referință a diminuat cu 0,6 puncte procentuale, după o cotă constantă de 5,1% doi ani consecutiv, 2011 și 2012. Totodată, de relevat, că ponderea altor agenți economici (exceptând cei din sectorul energetic) a fost de 24,5%, în creștere cu 3,1 puncte procentuale grație majorării consumului atestat doar de această categorie de consumatori.

7.5. Piața produselor petroliere

Participanții la piața produselor petroliere

Pe parcursul anului 2013, pe piața reglementată a produselor petroliere au activat în total 119 agenți economici care au deținut 190 de licențe pentru diferite genuri de activitate reglementate. Dintre aceștia 22 de agenți economici au deținut licențe pentru activitatea de import și comercializare cu ridicata a benzinei și motorinei și 11 - pentru activitatea de import și comercializare cu ridicata a gazului lichefiat.

Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei a fost efectuată de către 88 de titulari de licențe inclusiv de 12 importatori ai benzinei și motorinei, care dețin și licențe pentru activitatea de comercializare cu amănuntul a acestor produse. Benzina și motorina a fost comercializată prin intermediul a 610 stații de alimentare certificate.

Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat a fost efectuată de către 69 de titulari de licențe inclusiv 9 importatori cu dreptul de a comercializa cu amănuntul gaz lichefiat. Gazul lichefiat a fost livrat prin intermediul a 420 de stații de alimentare certificate.

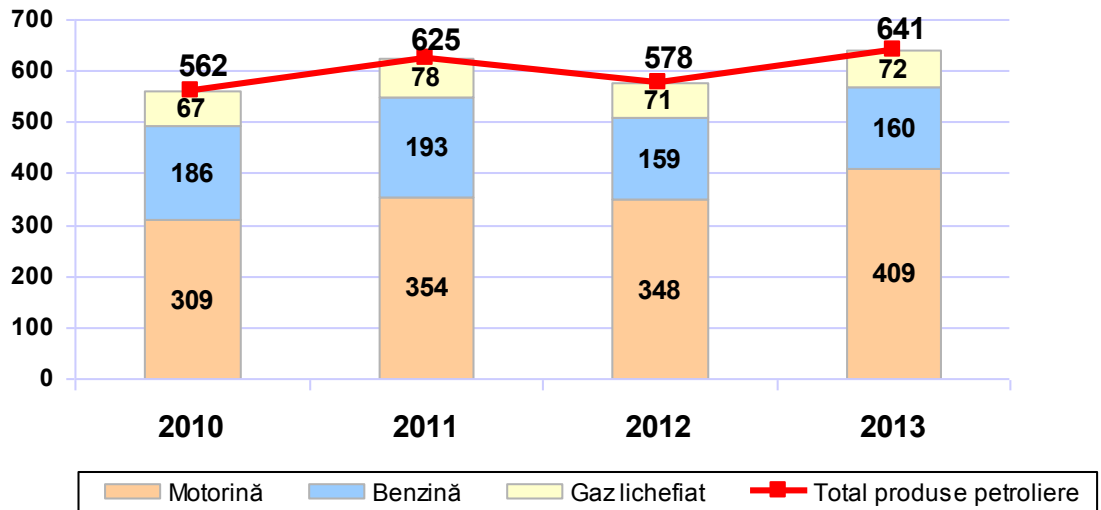
Licențe pentru toate genurile de activitate licențiate pe piața produselor petroliere au deținut trei companii: „LUKoil-Moldova” SRL, „Petrom Moldova” SA și „Rompetrol Moldova” SA.

Importul produselor petroliere

Volumul tuturor produselor petroliere importate în anul 2013 a crescut cu 10,9% față de volumul importat în anul 2012 și a constituit - 640 843 tone. Cel mai mult a crescut importul motorinei cu 17,6%, gazul lichefiat importat a sporit cu 1,4% iar benzina cu 0,4% față de anul 2012.

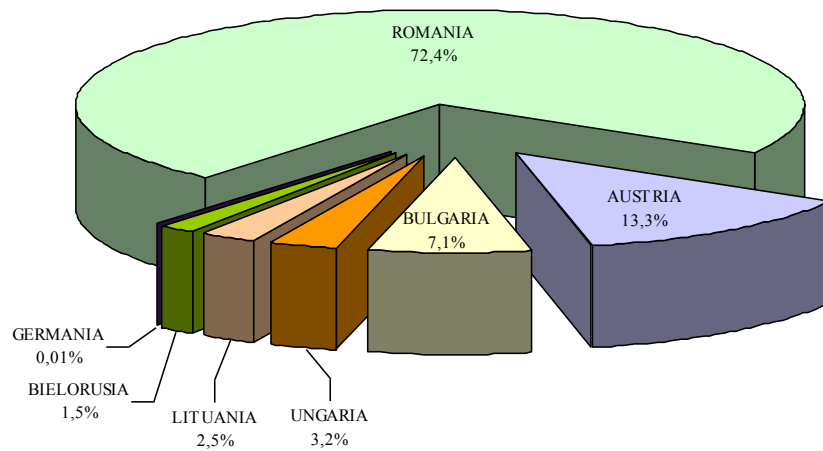
În graficul de mai jos este prezentată structura cantităților importate a produselor petroliere (pe tipuri), în evaluare din anul 2010.

Structura importurilor produselor petroliere în perioada 2010-2013, mii tone

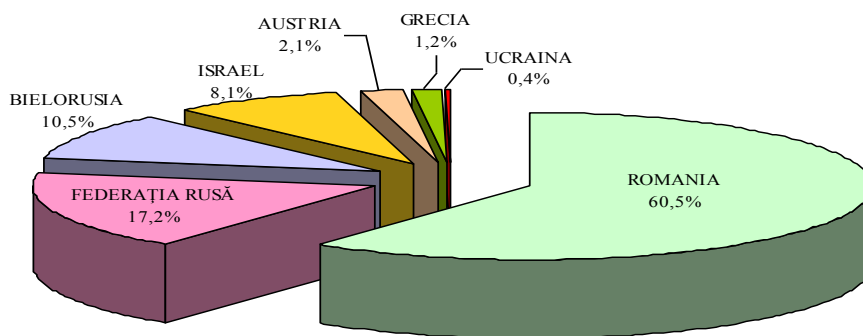

Detalierea importurilor benzinei, motorinei și gazului lichefiat după țările de import sunt prezentate în următoarele trei figuri.

Țările din care s-a importat benzina

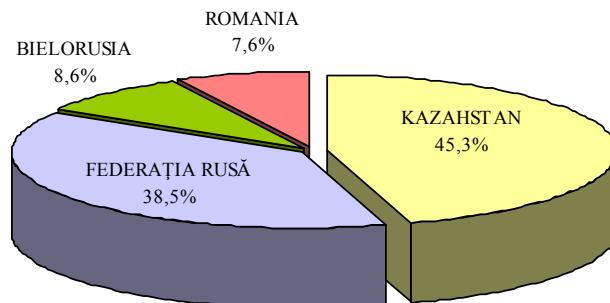

Țările din care s-a importat motorina

În afară de benzina și motorina importată, pe piața internă s-au înglobat produse petroliere obținute în urma prelucrării comune a petrolului extras pe teritoriul Moldovei și celui importat. Astfel, compania „Arnaut-Petrol” SA a produs 1 231 tone de motorină, ce este cu 724,4 tone mai puțin decât în anul 2012. Pentru prima dată de către aceeași companie a fost produsă benzină în cantitate de 159 tone.

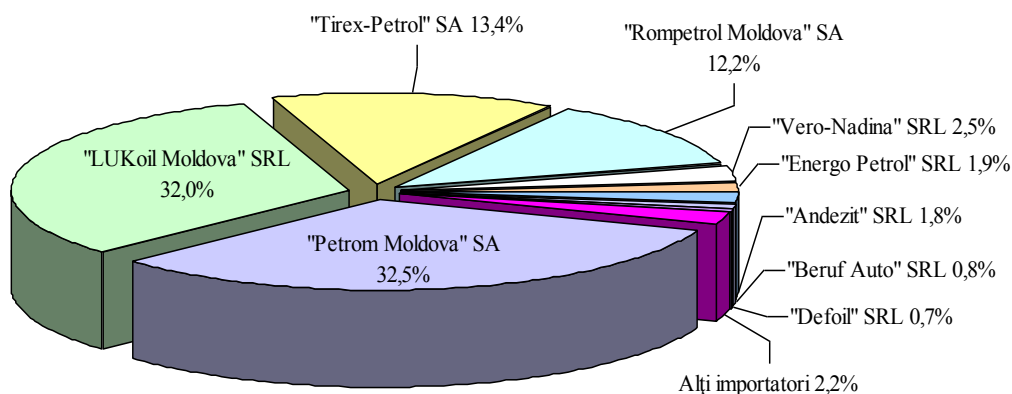
Țările din care s-a importat gaz lichefiat

Importatorii de produse petroliere

În următoarele trei diagrame este prezentată structura importurilor produselor petroliere separat pentru benzină, motorină și gazul lichefiat, cu indicarea cotelor procentuale de participare ale fiecărui importator.

Cotele de piață ale companiilor care au importat benzină în anul 2013

Notă. Categoria „Alți importatori” include 9 companii, cotele de piață individuale ale cărora sunt mai mici de 0,5%.

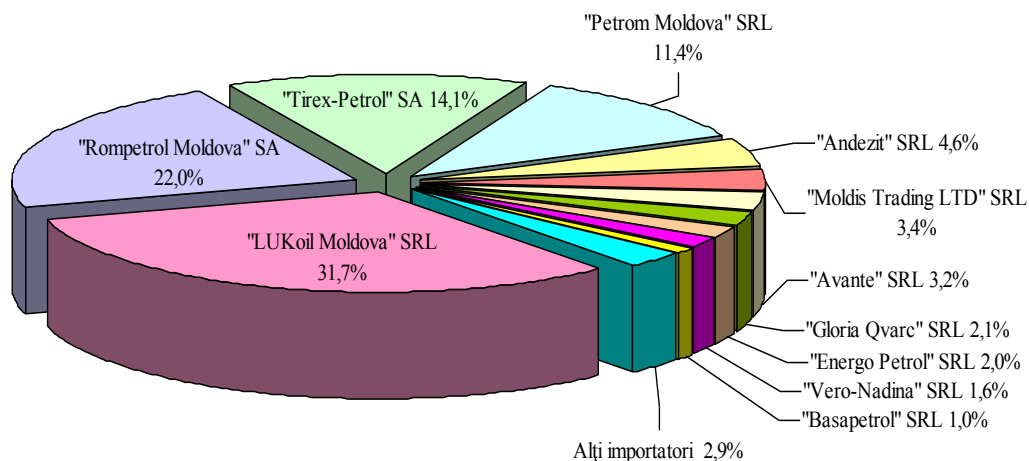
Doar două companii ce dețin cote majore pe piață și-au majorat volumele de import a benzinei față de anul precedent, acestea fiind: „Romp petrol Moldova” SA cu 32% și „Lukoil Moldova” SRL cu 1,5%. La fel, din companiile cu cote mai puțin semnificative pe piață și-au sporit volumul de import „Andezit” SRL de 3,5 ori, „EnergO Petrol” SRL cu 66,2%, „Beruf Auto” SRL cu 48,4%.

Restul companiilor practic toate și-au redus importurile de benzină. Dintre cele mai mari companii a scăzut importul la următoarele: „Tirex Petrol” SA cu 6,3%, „Petrom Moldova” SA cu 4,7%, „Vero-Nadina” SRL cu 30%, „Defoil” SRL cu 12,4%.

În anul 2013 patru companii nu și-au exercitat dreptul de import a benzinei atribuit prin licență. Tot în această perioadă pe piața produselor petroliere au fost acordate licențe la activitatea de import și comercializare cu ridicata a benzinei și motorinei pentru două companii noi: „Dies Tehnologie” SRL care a importat un volum de benzină cu cota pe piață de 0,4 % și compania „Vitla-Petrol” SRL cu 0,1% din totalul benzinei.

Pe parcursul anului 2013, din diferite motive, au fost retrase licențele următoarelor companii: „Vesi Plus” SRL, „Bemol Trading” SRL și „Valiexchimp” SRL. În același timp, a expirat termenul licenței acordate companiei „Moldresurse” SRL.

Cotele de piață ale companiilor care au importat motorină în anul 2013

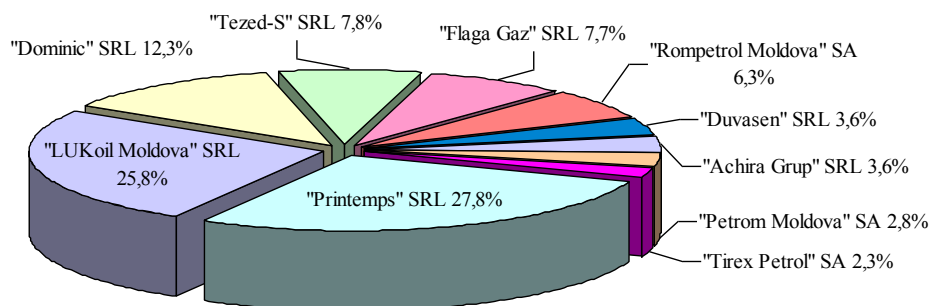
Notă. Categoria „Alții importatori” include 8 companii cotele de piață individuale ale cărora sunt mai mici de 0,8%.

În mare parte cei mai mari importatori pe piață și-au sporit cota de import a motorinei față de perioada similară a anului precedent, în așa fel: „Lukoil Moldova” SRL - cu 13,2%, „Tirex-Petro” SA - cu 3,0%, „Rompetro Moldova” SRL - cu 2,8%, „Moldis Trading LTD” SRL - cu 16,3%, „Andezit” SRL - de 3 ori. În același timp au scăzut importurile de motorină la companii mari ca: „Petrom Moldova” SA cu 11,3% și „Vero-Nadina” SRL cu 28,8%.

Companiile Î.S. „Moldresurse”, „Arnaut Petro” SRL și „Bemol Trading” SRL, deținând licențele corespunzătoare, nu au importat motorină.

Cele două companii noi licențiate „Dies Tehnologie” SRL și „Vitla-Petro” SRL au importat volume egale cu cota de piață - 0,8 % și, respectiv 0,1%.

Cotele de piață ale companiilor care au importat gaz lichefiat în anul 2013

Majoritatea importatorilor de gaz lichefiat și-au sporit cotele de import în anul 2013 față de volumele importate în 2012. Astfel, „Petrom Moldova” SA cu 67,6%, „Flaga Gaz” SRL cu 49,3%, „Tezed-S” SRL cu 36,3%, „Rompetrol Moldova” SA cu 33,2% și „LUKoil Moldova” SRL cu 1,1%.

Numai două companii și-au redus volumele importate de gaz lichefiat, care sunt: „Dominic” SRL cu 42,6% și „Duvasen” SRL cu 38,2%.

„Î.A.L.G din Strășeni” SRL este singura companie care o perioadă din anul 2013 a avut dreptul de a importa, dar nu a înregistrat operațiuni de import al gazului lichefiat.

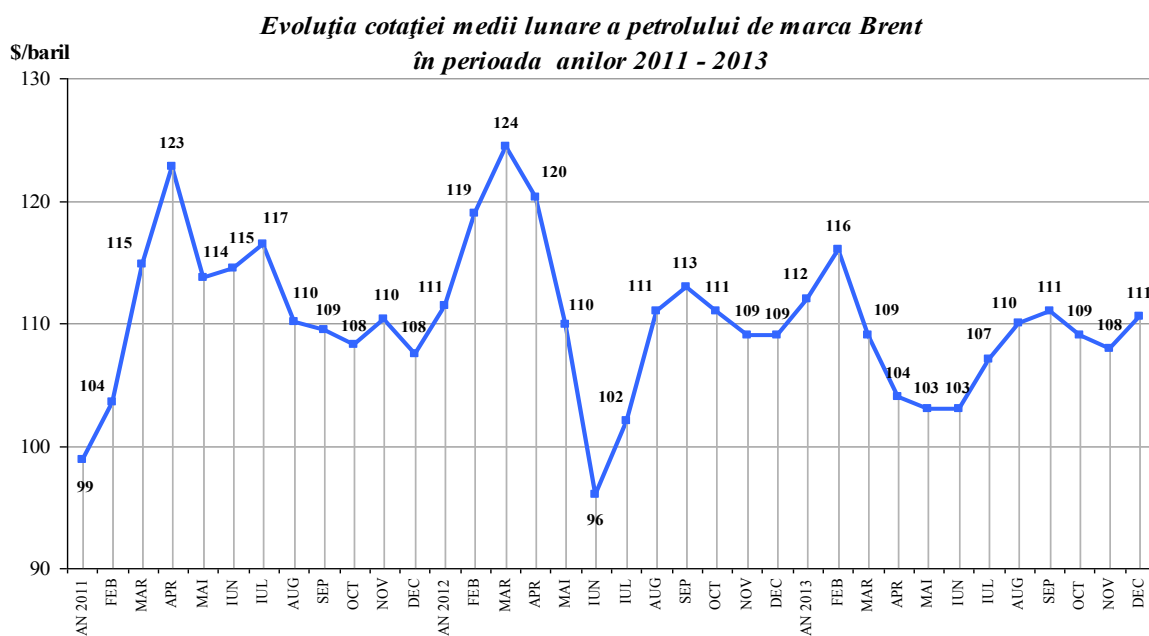
În anul 2013 compania „Achira Grup” SRL a primit licență pentru activitatea de import și comercializare cu ridicata a gazului lichefiat, anterior aceasta dispunând de licență doar pentru activitatea de comercializare cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare.

În același timp, a fost retrasă licența companiei „Î.A.L.G din Strășeni” SRL și a expirat licența companiei „Tirex-Petrol” SA la acest gen de activitate.

Evoluția prețului petrolului (Brent) și cotațiilor Platt's la benzina și motorină

Costul mediu al unui baril de petrol (Brent) pe piața mondială în anul 2013 a fost de 108,5\$ ce este mai puțin cu 2,8\$ sau cu 2,5% față de anul precedent.

Evoluția prețului mediu lunar al petrolului, pe piața mondială, exprimat în dolari SUA/baril, începând cu luna ianuarie 2011, este elucidat în graficul următor.

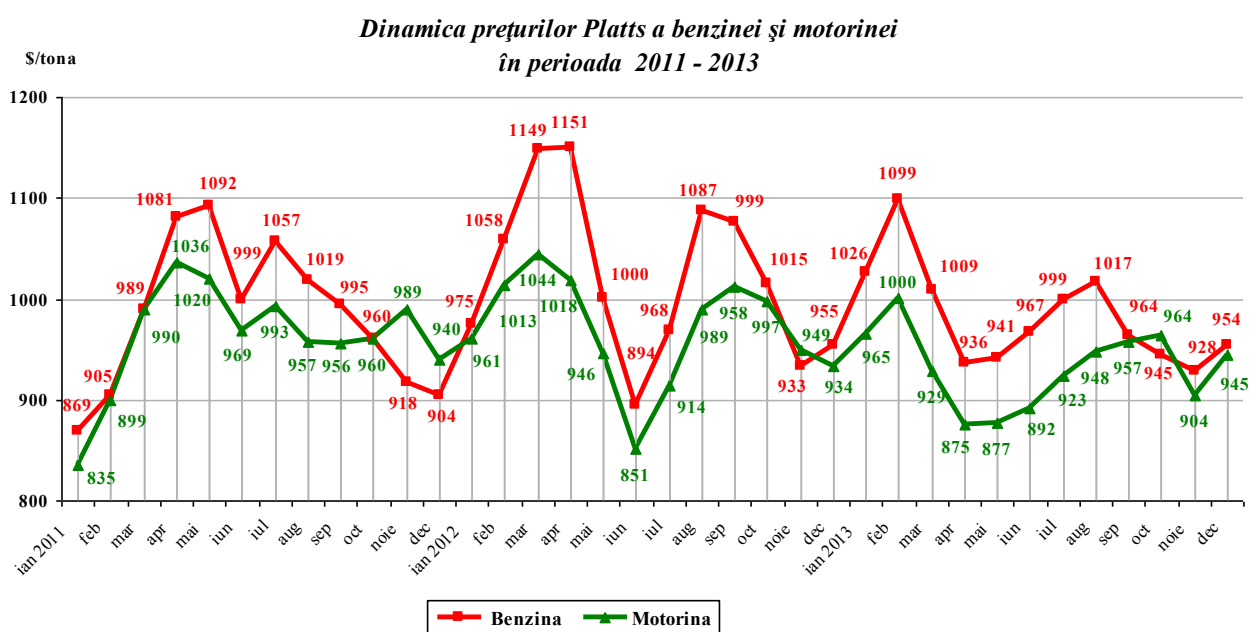

Se constată creșterea costului petrolului de la prețul de 112\$ în luna ianuarie până în luna februarie, când barilul a atins picul anului 2013 de 116\$, însă, începând cu luna martie, prețul petrolului a scăzut treptat până la 103\$ în lunile mai-iunie, înregistrând cel mai mic preț în anul de raport. Din luna iulie au urmat creșteri consecutive a prețului până la 111\$ în luna

septembrie apoi micșorându-se cu 2\$-3\$ în lunile octombrie-noiembrie. Spre finele anului revenind la prețul de 111\$.

Variațiile prețului petrolului au determinat fluctuația cotațiilor Platt's a benzinei și a motorinei pe parcursul anului 2013. Cotația medie anuală Platt's a benzinei a fost de 982\$/tona ce este cu 3,9% mai mică în raport cu anul precedent dar în același timp fiind egal cu nivelul anului 2011. Cotația medie Platt's a motorinei în anul 2013 a fost de 932\$/tona micșorându-se, la fel, cu 3,9% față de anul precedent, dar și fiind cu 3,2% mai mică față de anul 2011.

Graficul următor reprezintă evoluția prețurilor medii lunare Platt's ale benzinei și motorinei, exprimat în dolari SUA/tona, în ultimii trei ani, începând cu luna ianuarie 2011.

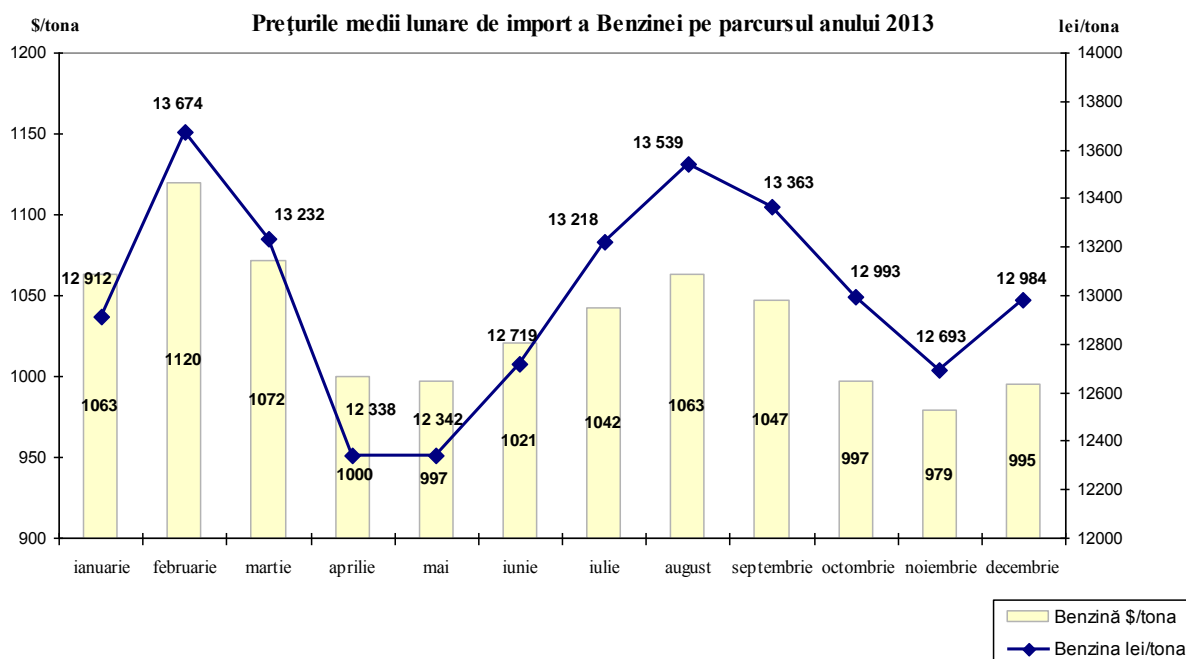

În comparație cu graficul anterior există o corelație destul de strânsă în ceea ce privește variațiile prețului mediu lunar al petrolului, care determină prețurile Platt's la benzină și motorină.

Cel mai înalt preț Platt's la benzină înregistrat în anul 2013 a fost în luna februarie, constituind 1 099 \$/tona, iar cel mai mic, 928 \$/tona a fost înregistrat în luna noiembrie. La motorină cel mai mare preț Platt's a fost de asemenea în luna februarie și a constituit 1 000 \$/tona, iar cel mai mic, a fost în luna aprilie și a constituit 875 \$/tona.

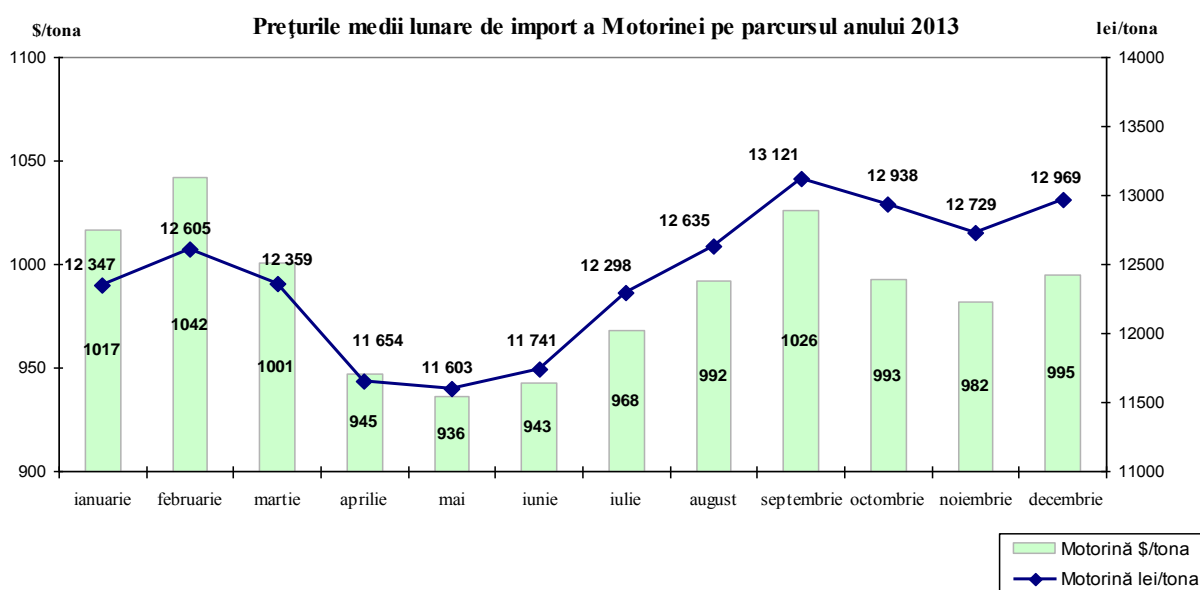
Prețurile de import

Prețurile medii lunare de import a benzinei, motorinei și gazului lichefiat, se reflectă în următoarele diagrame, exprimate în dolari SUA/tona și lei/tona, pe parcursul anului 2013.

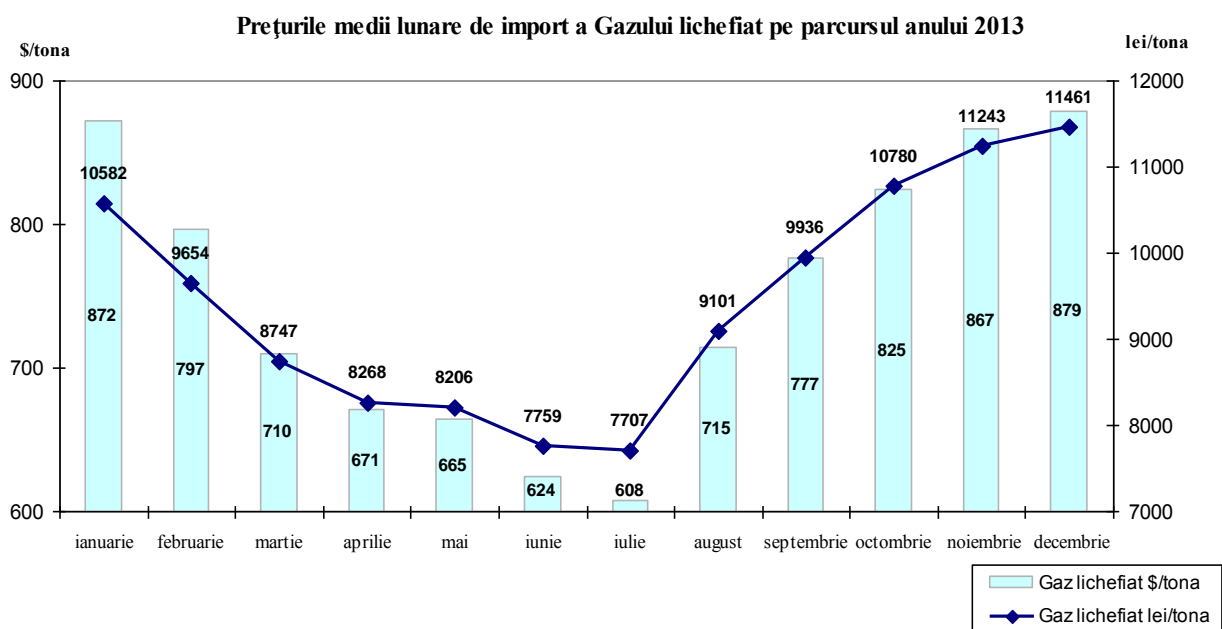
Prețul mediu anual de import al benzinei a fost de 1 030 \$/tona și s-a micșorat față de anul precedent cu 58 \$, sau cu 5,3%. Cel mai mare preț mediu lunar de import al benzinei a fost înregistrat în luna februarie, fiind de 1120 \$/tona, iar cel mai mic, în luna noiembrie – 979 \$/tona.

De la prețul maxim în luna februarie prețul a diminuat până la valoarea de 1000-997 \$/tona în lunile aprilie-mai, apoi a crescut treptat până la 1063\$/tona în luna august, după care a diminuat până la cel mai mic preț al anului de 979 \$/tona (noiembrie). În luna decembrie 2013 prețul mediu de import al unei tone de benzină a fost de 995 \$/tona.

La motorină prețul mediu de import pentru anul 2013 a fost de 985 \$/tona și s-a micșorat față de anul 2012 cu 40 \$, ori cu 3,9%. Cel mai mare preț de import al motorinei a fost înregistrat în luna februarie 1 042 \$/tona, iar cel mai mic a fost în luna mai și a constituit 936 \$/tona.

De la cel mai mare preț mediu lunar de import al motorinei înregistrat în februarie, care a fost de 1042\$/tona, a descrescut până în luna aprilie la valoarea de 945\$/tona, menținându-se, cu mici devieri, la acest nivel trei luni consecutiv. Începând cu luna iulie până în septembrie prețul mediu a crescut de la 968\$/tona până la 1026\$/tona, după care din nou a coborât până la 982\$/tona în luna noiembrie. Însă, în luna decembrie prețul mediu a crescut până la 995\$/tona.

Pentru perioada anului 2013, prețul mediu de import al gazului lichefiat a fost de 752 \$/tona, înregistrând o diminuare cu 78,7\$/tona, sau cu 9,5 % în raport cu anul precedent.

În decursul anului 2013 prețurile de import al gazului lichefiat au fost cele mai înalte în lunile ianuarie și decembrie constituind între 872-879 \$/tona, iar cel mai mic preț de 608\$/tona a fost în luna iulie.

În prima jumătate a anului 2013 prețul mediu de import al gazului lichefiat a fost în scădere șase luni consecutiv, de la valoarea 872\$/tona în luna ianuarie până la cea mai mică de 608\$/tona în luna iulie. Ulterior, în semestrul doi al anului de referință prețul a crescut treptat, începând cu luna august, de la valoarea 715\$/tona în așa fel încât la finele anului acesta a depășit valoarea de la începutul anului și a constituit 879\$/tona.

Prețurile medii lunare de import a produselor petroliere și mediile anuale în anul 2013, comparativ cu anul 2012, exprimate în dolari SUA/tonă, sunt prezentate în tabelul următor.

Tabelul 21. **Prețurile medii lunare de import a produselor petroliere în 2013 comparativ cu 2012, \$/tona**

Produsul	Anii	Ian.	Feb.	Mar.	Apr.	Mai	Iun.	Iul.	Aug.	Sep.	Oct.	Noi.	Dec.	Media 12 luni
Benzina	2012	987	1 090	1 124	1 199	1 125	997	997	1 104	1 147	1 112	999	1 009	1 088
	2013	1 063	1 120	1 072	1 000	997	1 021	1 042	1 063	1 047	997	979	995	1 030
	2013/2012, %	+7,7	+2,8	-4,6	-16,6	-11,4	+2,4	+4,5	-3,7	-8,7	-10,3	-2,0	-1,4	-5,3
Motorina	2012	1 010	1 043	1 080	1 077	1 034	947	943	1 008	1 072	1 063	1 018	1 010	1 026
	2013	1 017	1 042	1 001	945	936	943	968	992	1 026	993	982	995	985
	2013/2012, %	+0,7	-0,1	-7,3	-12,3	-9,5	-0,4	+2,7	-1,6	-4,3	-6,6	-3,5	-1,5	-4,0
Gaz lichefiat	2012	829	805	815	882	895	770	714	725	846	863	878	875	831
	2013	872	797	710	671	665	624	608	715	777	825	867	879	752
	2013/2012, %	+5,2	-1,0	-12,9	-23,9	-25,7	-19,0	-14,8	-1,4	-8,2	-4,4	-1,3	0,5	-9,5

Comercializarea produselor petroliere pe piața internă

Volumele produselor petroliere comercializate cu ridicata și cu amănuntul în anul 2013 comparativ cu 2012, cu indicarea prețurilor medii de comercializare, sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 22. **Volumele comercializate cu ridicata și cu amănuntul și prețurile medii de comercializare a benzinei, motorinei și gazului lichefiat în anul 2013 față de anul 2012, inclusiv TVA**

Produsul	comerț cu ridicata				2013/2012, %		comerț cu amănuntul				2013/2012, %	
	anul 2012		anul 2013		cantitatea	preț	anul 2012		anul 2013		cantitatea	preț
	mii litri	lei/litru	mii litri	lei/litru			mii litri	lei/litru	mii litri	lei/litru		
Benzină	72 380,4	13,91	69 708,7	13,79	-3,7	-0,9	210 052,7	16,57	199 975,9	17,16	-4,8	+3,6
Motorină	231 969,5	14,17	327 387,8	14,14	+40,1	-0,2	282 321,9	15,69	297 980,5	16,15	+5,5	+2,9
Gaz lichefiat	90 230,6	7,50	75 651,3	7,37	-16,2	-1,7	123 836,6	8,47	125 434,2	9,03	+1,3	+6,6

Notă. Prețurile medii de vânzare cu ridicata și cu amănuntul pentru fiecare tip de produs au fost determinate ca media ponderată a tuturor companiilor, care activează pe piața produselor petroliere.

În anul 2013 au fost comercializate cu ridicata 69 708,7 mii litri de benzină, 327 387,8 mii litri motorină și 75 651,3 mii litri de gaz lichefiat.

Cantitatea comercializată cu ridicata a motorinei a crescut considerabil, cu 40,1% față de cea comercializată în anul 2012. În același timp volumele comercializate cu ridicata de benzină și gaz lichefiat au scăzut cu 3,7% și respectiv cu 16,2%.

Prețurile medii anuale de comercializare angro în anul 2013 au fost mai mici față de anul precedent la toate tipurile de produse petroliere. Astfel, motorina comercializată angro în mediu a costat 14,14 lei/litru, sau în scădere cu 0,2% față de anul 2012. În cazul benzinei prețul mediu anual de comercializare angro a scăzut cu 0,9% și a fost de 13,79 lei/litru, iar prețul mediu de comercializare angro a gazului lichefiat de 7,37 lei/litru s-a redus cu 1,7 % față de anul precedent.

Cu amănuntul, în perioada de raport, au fost comercializate 199 975,9 mii litri de benzină, 297 980,5 mii litri de motorină și 125 434,2 mii litri de gaz lichefiat.

Din volumul total al benzinei comercializate cu amănuntul cantitatea de 180 581,0 mii litri a fost comercializată de către companiile importatoare, iar restul de 19 394,9 mii litri - de întreprinderile care practică doar activitatea de comerț cu amănuntul. Volumul comercializat a scăzut cu 4,8% față de anul trecut, iar prețul mediu anual de comercializare a unui litru de benzină a fost de 17,16 lei/litru, fiind mai mare cu 3,6% față de anul trecut.

Importatorii au comercializat cu amănuntul 271 941,4 mii litri de motorină, iar întreprinderile ce comercializează doar cu amănuntul – 26 039,1 mii litri. Volumul de motorină comercializat cu amănuntul în anul 2013 a fost mai mare cu 5,5% față de anul trecut, iar prețul mediu anual de comercializare cu amănuntul a constituit 16,15 lei/litru și a crescut față de prețul mediu anual 2012 cu 2,9%.

Importatorii au comercializat cu amănuntul – 94 415,2 mii litri de gaz lichefiat, iar 31 019,0 mii litri au fost comercializate de întreprinderile ce comercializează gaz lichefiat doar cu amănuntul. Vânzările de gaz lichefiat au crescut față de anul 2012 cu 1,3%, prețul mediu anual de comercializare cu amănuntul a gazului lichefiat a crescut cu 6,6%, fiind comercializat în anul 2013 în mediu la prețul de 9,3 lei/litru.

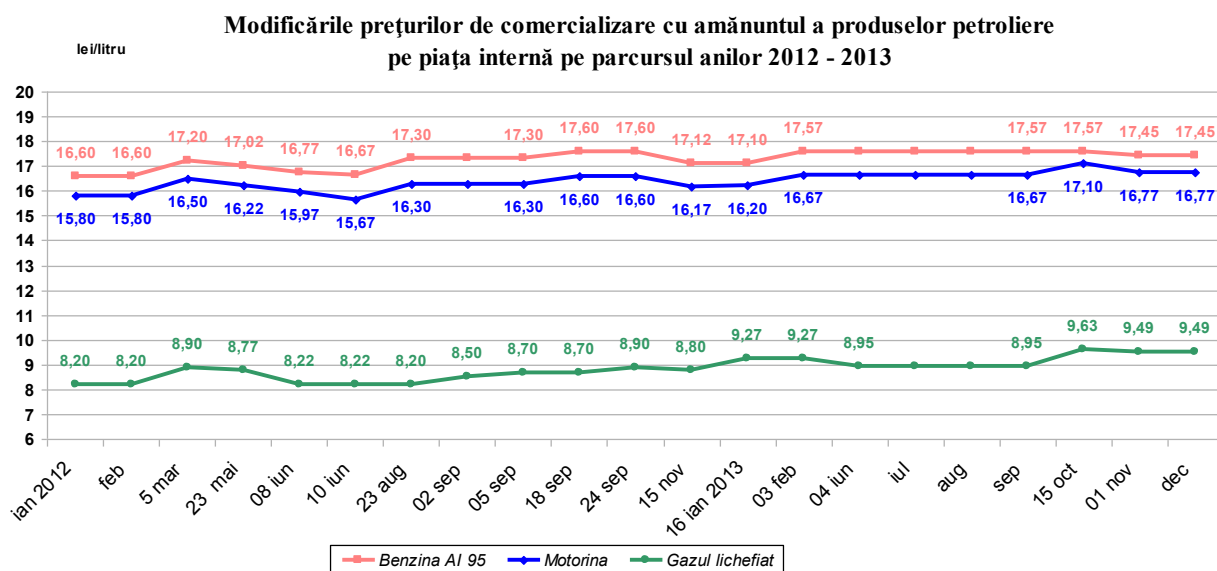
Pe parcursul anului 2013 prețurile de comercializare cu amănuntul a benzinei au fost modificate de 2 ori. Prima modificare a avut loc la începutul lunii februarie, prețul unui litru de benzină a crescut până la 17,6 lei, pe când în luna ianuarie acesta s-a comercializat în mediu cu 17,1 lei. A doua modificare a constat în diminuarea prețului până la 17,45 lei/litru în luna noiembrie, preț rămas intact până la sfârșitul anului.

Prețurile de comercializare cu amănuntul a motorinei s-au modificat de 3 ori. Prima modificare a prețului a avut loc concomitent cu cea a benzinei, la începutul lunii februarie. Atunci, un litru de motorină de la 16,20 lei a ajuns să coste 16,67 lei. Acest preț s-a menținut până la jumătatea lunii octombrie, când a fost majorat la 17,10 lei/litru. Ultima modificare a prețului de comercializare cu amănuntul a motorinei din anul 2013 a avut loc la începutul lunii noiembrie, când prețul a scăzut până la valoarea de 16,77 lei/litru și a rămas neschimbat până la finele anului.

Spre deosebire de benzină și motorină, prețul mediu de comercializare cu amănuntul a gazului lichefiat a fost modificat de 4 ori. Prima modificare a prețului gazului lichefiat a avut loc în luna ianuarie, când prețul unui litru de gaz lichefiat s-a majorat de la prețul înregistrat în luna decembrie a anului 2012 de 8,80 lei până la 9,27 lei. A doua modificare, la începutul lunii

ianie, a constat în reducerea prețului până la valoarea de 8,95 lei/litru, rămas nemodificat până în luna septembrie. În luna octombrie a avut loc majorarea prețului până la 9,63 lei/litru, după care, la începutul lunii noiembrie, a urmat o reducere a prețului la 9,49 lei/litru. Ultimele două luni ale anului 2013 prețul gazului a fost constant.

Modificările prețurilor de comercializare cu amănuntul a benzinei, motorinei și a gazului lichefiat pe parcursul anilor 2012 și 2013 sunt redate în graficul de mai jos.

Stocurile produselor petroliere

La 31 decembrie 2013 stocurile de produse petroliere a tuturor titularilor de licență au constituit 16,8 mii tone de benzină, ce este mai puțin cu 10,2% față de finele anului precedent. Motorină aflată în stoc a fost 29,6 mii tone sau mai mult cu 20,9% față de cele existente în anul trecut.

Stocurile de gaze lichefiate, la aceeași dată au constituit 8,1 mii tone ce este cu 26,6% mai mult față de stocurile de gaz lichefiat la sfârșitul anului 2012.

În anul 2013 în Republica Moldova s-au consumat zilnic în mediu 521 tone de benzină 1 386 tone de motorină și 261 tone de gaz lichefiat.

Tabelul 23. Volumele produselor petroliere aflate în stoc la finele anilor 2010 – 2013, mii tone

Produsul	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	2013/2012, %
Benzină	21,7	27,6	18,7	16,8	-10,2
Motorină	37,1	19,5	24,5	29,6	20,9
Gaz lichefiat	3,6	9,4	6,4	8,1	26,6

8. Activitatea de control al întreprinderilor reglementate din sectorul energetic

Pe parcursul anului 2013, activitatea Secției control din cadrul ANRE a avut drept scop promovarea unei responsabilități mai mari a conducătorilor întreprinderilor a căror activitate este reglementată în realizarea obiectivului principal – eficiență maximă la cheltuieli minime. Scopul activității de control a constat în evaluarea activității reglementate a întreprinderilor din sistemul energetic prin prisma cerințelor de eficiență și eficacitate, în vederea obținerii unei asigurări că tarifele reglementate sunt justificate și corespund principiilor de minimalizare a costurilor și a consumurilor. În contextul realizării competențelor și obținerii unei valori adăugate în cadrul realizării obiectivelor stabilite, ANRE pe parcursul perioadei raportate a colaborat cu mai multe autorități publice, inclusiv cu Serviciul Vamal și Serviciul Fiscal, precum și cu instituțiile de drept.

Pe parcursul anului 2013, pentru obținerea unei asigurări că titularii de licențe respectă întocmai prevederile cadrului legal normativ aferent domeniului de activitate, precum și a condițiilor incluse în licențele eliberate, ANRE a efectuat 12 controale asupra modului de respectare de către întreprinderile a căror activitate este reglementată, a principiului eficienței maxime la costuri minime în cadrul achizițiilor de bunuri, lucrări și servicii, asupra corectitudinii și veridicității reflectării în evidența contabilă a cheltuielilor și a consumurilor, a corectitudinii reflectării situațiilor financiare înregistrate în rapoartele prezentate, acțiuni ce urmează să determine conformitatea și justificarea costurilor și a tarifelor aprobate.

Misiunile de control inițiate de către ANRE la unii deținători de licențe pentru importul și comercializarea produselor petroliere au avut drept scop obținerea unor probe credibile și rezonabile necesare pentru a confirma modul și corectitudinea formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere. Pentru piața produselor petroliere, atribuțiile de control ale ANRE sunt stabilite prin Legea cu privire la piața produselor petroliere, Metodologia formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere și corectitudinii raportării veniturilor și cheltuielilor la activitatea licențiată și alte activități, și includ verificarea corectitudinii calculării și aplicării prețurilor reieșind din rata medie anuală de rentabilitate integral pe întreprindere, care nu poate depăși 10% din consumurile și cheltuielile anuale totale ale întreprinderii aferente acestor activități.

Ca urmare a verificărilor efectuate s-a constatat prezența unor iregularități, precum:

- Înregistrarea unui șir de consumuri și cheltuieli necesare, inclusiv a unor cheltuieli aferente achitării dobânzii calculate la creditele și împrumuturile contractate și utilizate pentru alte genuri de activități, raportate neîntemeiat la activitatea de import și de comercializare a produselor petroliere, condiționând depășirea ratei medii anuale a rentabilității economico-financiare aplicată la comercializarea produselor petroliere cu ridicata și cu amănuntul, admisă de cadrul legal în mărime de 10%, precum și majorarea prețului de comercializare a acestor produse. În cadrul verificărilor efectuate la doi deținători de licențe pentru importul și comercializarea produselor petroliere s-au constatat astfel de nereguli estimate în sumă totală de 144 mln. lei.

- Efectuarea achizițiilor produselor petroliere prin utilizarea la achitare a diferitor scheme, cu includerea unor intermediari, inclusiv rezidenți în zonele off-shore, adaosurile cărora au majorat artificial prețurile de procurare a produselor petroliere. Controlul efectuat la două întreprinderi care desfășoară acest gen de activitate a demonstrat supracosturi de 4,2 mln. lei.

În cadrul verificărilor privind modul de respectare a prevederilor legale privind principiile de eficiență maximă la costuri minime la titularii de licențe a căror activitate este reglementată de către ANRE, s-a constatat că, urmare a iresponsabilității factorilor de decizie ai acestor întreprinderi, a fost admisă gestionarea proceselor de achiziție a bunurilor, lucrărilor și a serviciilor în condiții de netransparență și în lipsa unei concurențe reale, impactul fiind suportarea unor cheltuieli ineficiente și procurări la costuri înalte, care la rândul lor au influențat tarifele la serviciile prestate în cadrul activității reglementate.

Neregulile constatate în cadrul acestor controale includ:

- Contractările de bunuri și servicii la costuri ineficiente de la operatori economici cu fondatori comuni, cu adrese de oficii identice, activitatea cărora s-a redus la livrări și procurări reciproce, au favorizat activități cu interese comune de grup și au condiționat suportarea unor supracosturi din contul achitării adaosurilor de intermediere în sume esențiale. În total, la 6 întreprinderi reglementate supuse verificărilor au fost constatate cheltuieli ineficiente și supracosturi în sumă totală de 265,8 mln. lei.
- Nerespectarea de către persoanele cu funcții de răspundere ale titularilor de licențe cu activitate reglementată a principiilor eficienței maxime la costuri minime urmare a contractărilor de lucrări și servicii cu conflict de interes.
- Neutilizarea timp îndelungat a bunurilor achiziționate din surse creditare a condiționat suportarea unor cheltuieli inutile și ineficiente ce țin de achitarea dobânzii bancare pentru această perioadă. În total, aceste cheltuieli au fost efectuate în sumă totală de 47,7 mln. lei.
- Achiziționarea de bunuri cu o calitate dubioasă, care în scurt timp au ieșit din funcțiune, cauzând întreprinderilor prejudicii în sumă de 2,4 mln. lei.
- Majorarea cu 3,9 mln. lei a cheltuielilor aferente uzurii incluse în calculele tarifelor aferente activității reglementate din contul includerii uzurii calculate mijloacelor fixe, care nu sunt destinate procesului tehnologic de producție sau au fost transmise în arendă.
- Înregistrarea cheltuielilor în sumă de 7,6 mln. lei cu titlu de remunerare a muncii, calculate și achitate cu nerespectarea reglementărilor legale aferente acestui domeniu.

- Admiterea din contul mijloacelor provenite din activitatea reglementată au unor cheltuieli neproductive și nenesare pentru desfășurarea activității de producere cu titlu de amenzi, penalități, și creanțe casate în sumă totală de 20,7 mln. lei.
- Majorarea costurilor din contul includerii cheltuielilor în sumă de 5,7 mln. lei aferente reparațiilor mijloacelor fixe cu utilizare redusă, neținându-se cont de eficiența acestora în procesului de producere, de uzura mijloacelor fixe, inclusiv a celor transmise în arendă, ce nu se atribuie la activitatea reglementată.
- Acceptarea, contrar prevederilor legale, a includerii de către antreprenorii contractați a consumurilor proprii a valorii materialelor beneficiarului, cu determinarea eronată a cheltuielilor de regie, a beneficiului de deviz, a cheltuielilor de transportare, a celor neprevăzute și a altor cheltuieli estimate în total la 15,4 mln. lei, a contribuit la majorarea costurilor lucrărilor executate în aceeași mărime.
- Includerea în calculele înaintate pentru aprobarea tarifelor a sumelor uzurii majorate obținute ca urmare a reevaluărilor eronate a activelor întreprinderilor cu activitatea reglementată, contribuind la majorarea cheltuielilor cu 66,9 mln. lei.

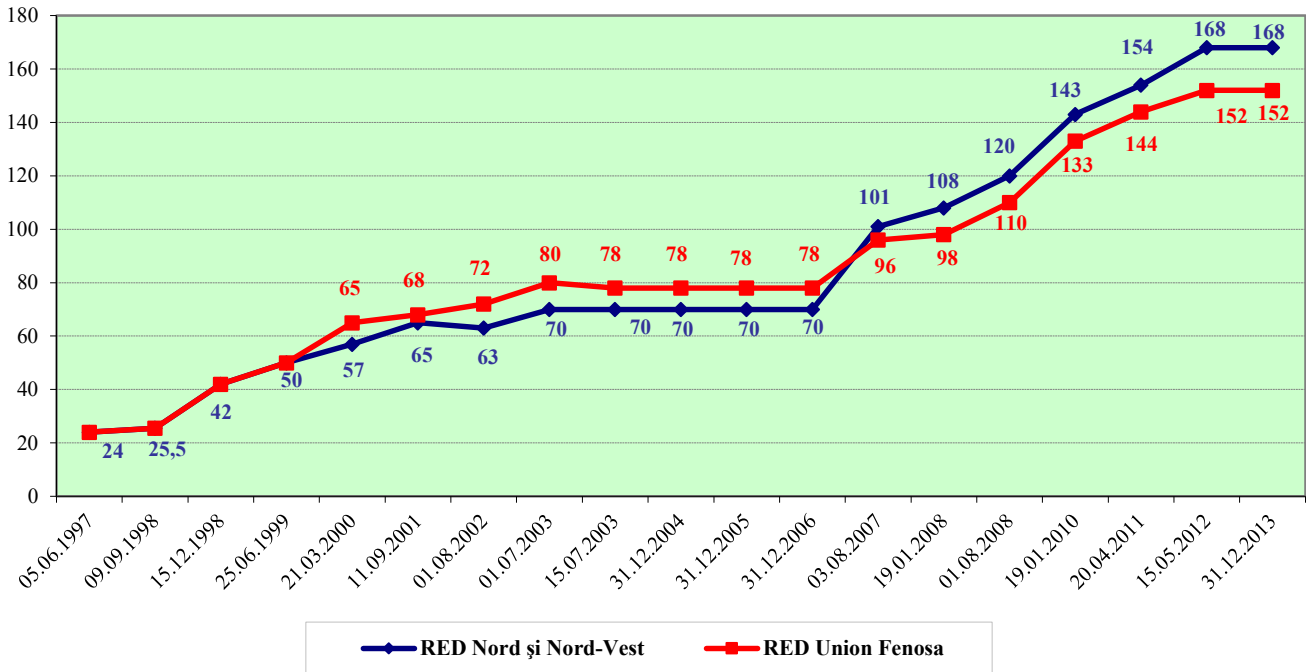
Totodată, în anul 2013, au fost efectuate controale referitor la executarea condițiilor la licențe cu ieșire la stațiile de alimentare ale 6 titulari de licențe. În cadrul controalelor efectuate, titularii de licență respectivi au fost atenționați să respecte prevederile legislației și ale condițiilor la licențele pe care aceștia le dețin. Fiecărui titular de licență i-au fost date în scris indicații de înlăturare a încălcărilor depistate.

În vederea atingerii scopurilor și obiectivelor stabilite în domeniul reglementării tarifelor din sistemul energetic și a protecției drepturilor consumatorilor, ANRE va monitoriza și va identifica și în continuare riscurile care pot afecta procesul de asigurare a tuturor consumatorilor cu resurse energetice de calitate și la prețuri și tarife minime, iar administrarea eficientă a riscurilor va contribui la atenuarea acestora.

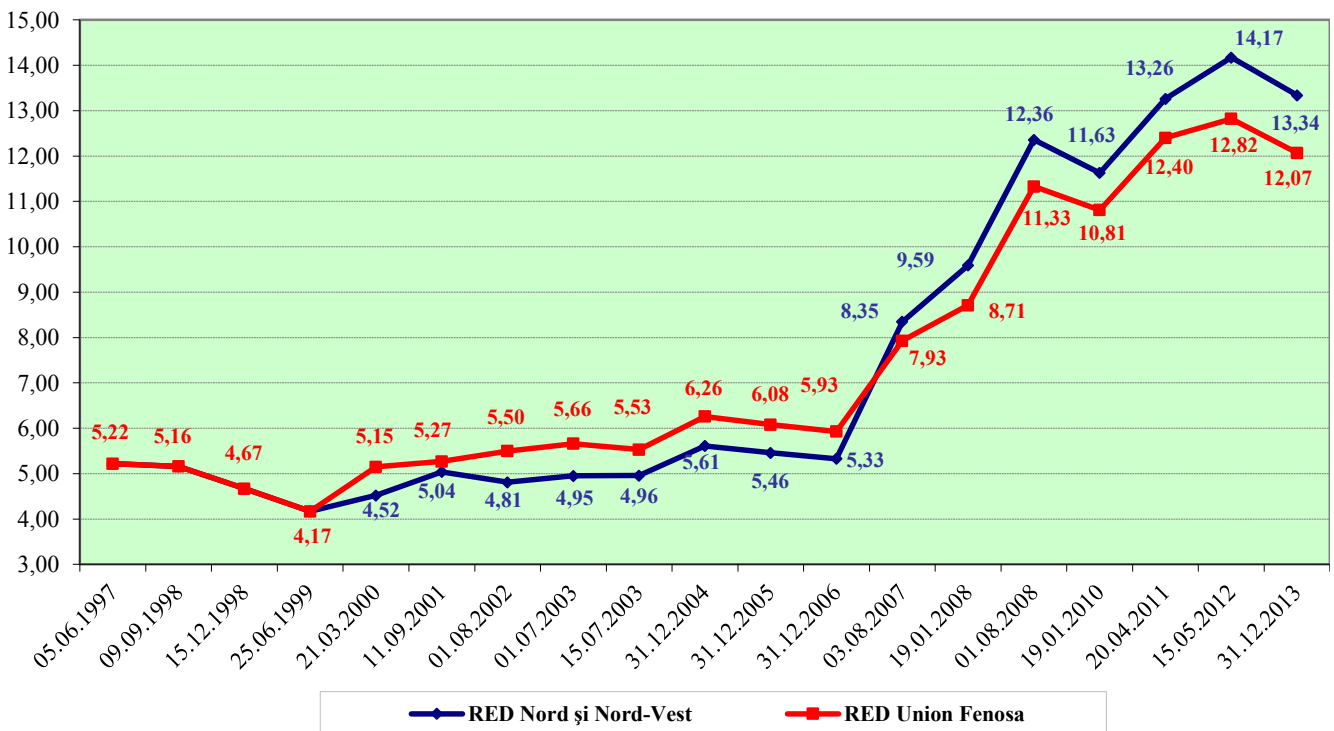
Anexe

Anexa 1. Evoluția pieței energiei electrice

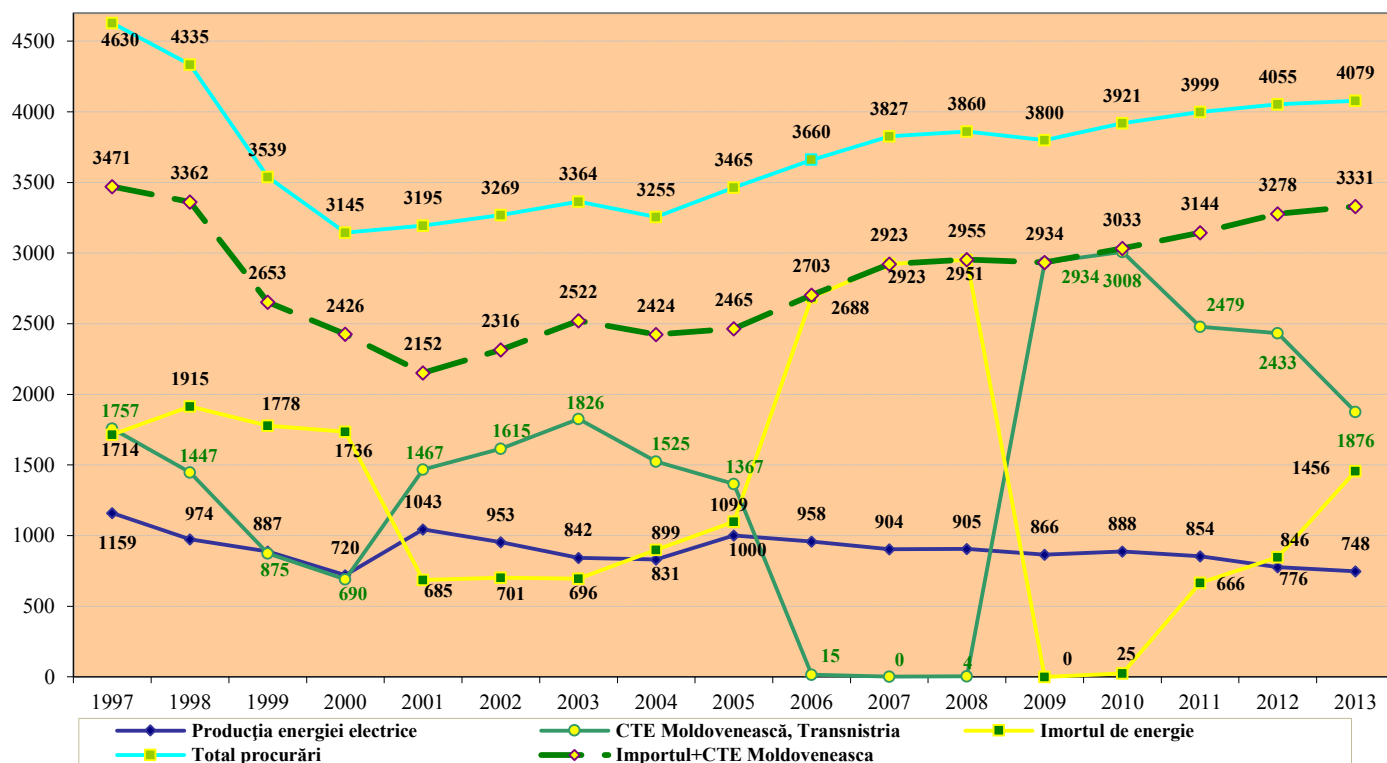
Tarifele de livrare a energiei electrice consumatorilor în anii 1997-2013, bani/kWh

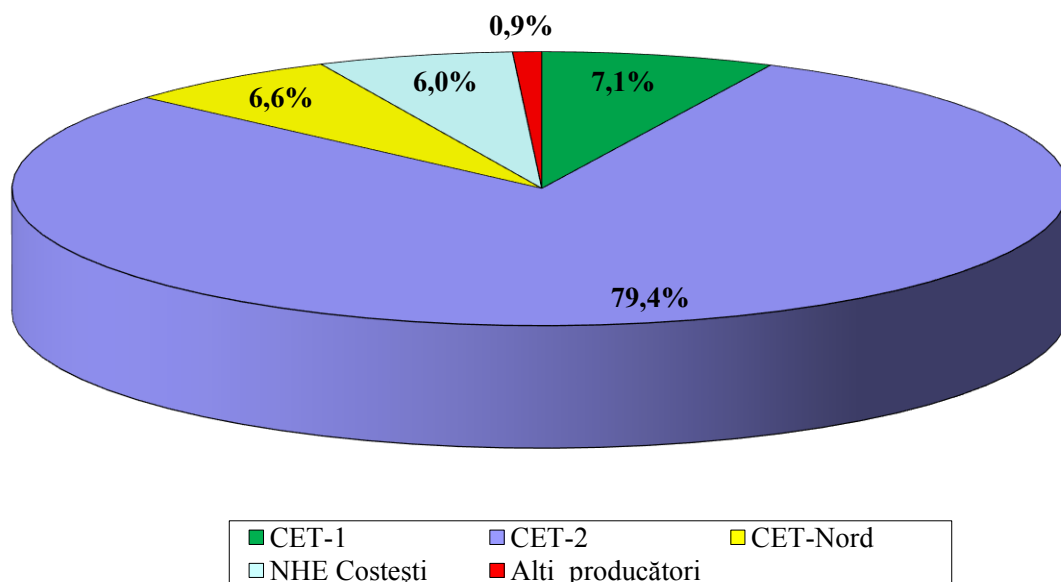
Tarifele de livrare a energiei electrice consumatorilor în anii 1997-2013, €/kWh

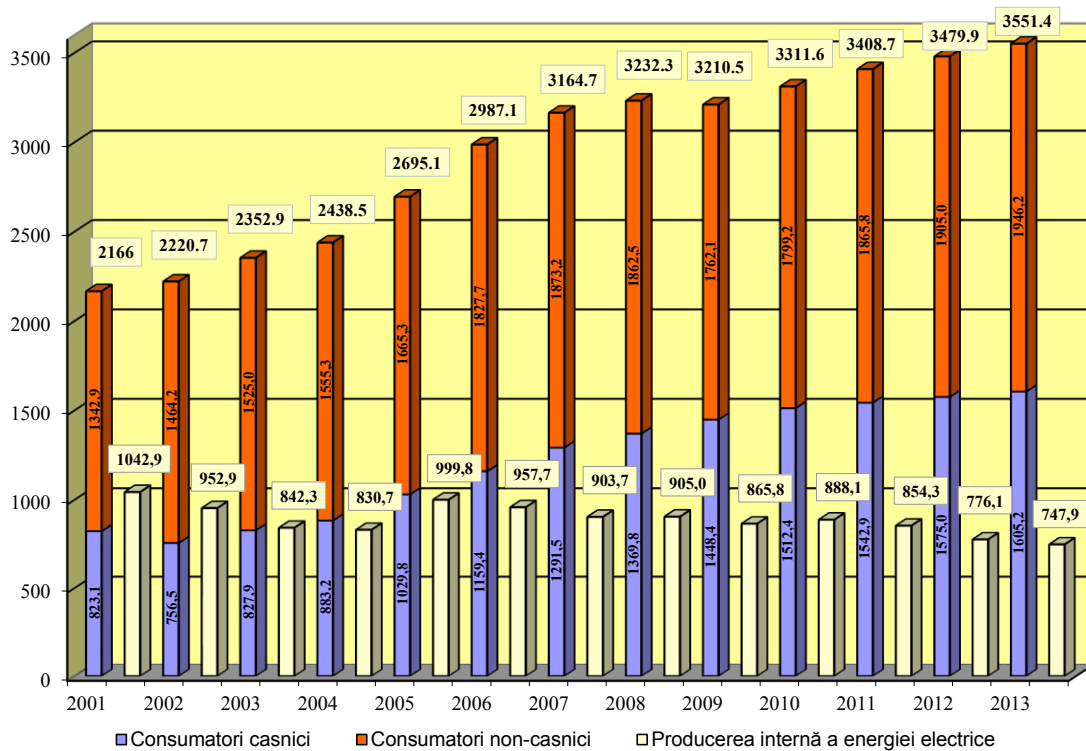
Evoluția producerii, importului și procurărilor de energie electrică în perioada 1997-2013, mil. kWh

Structura producerii energiei electrice în anul 2013, %

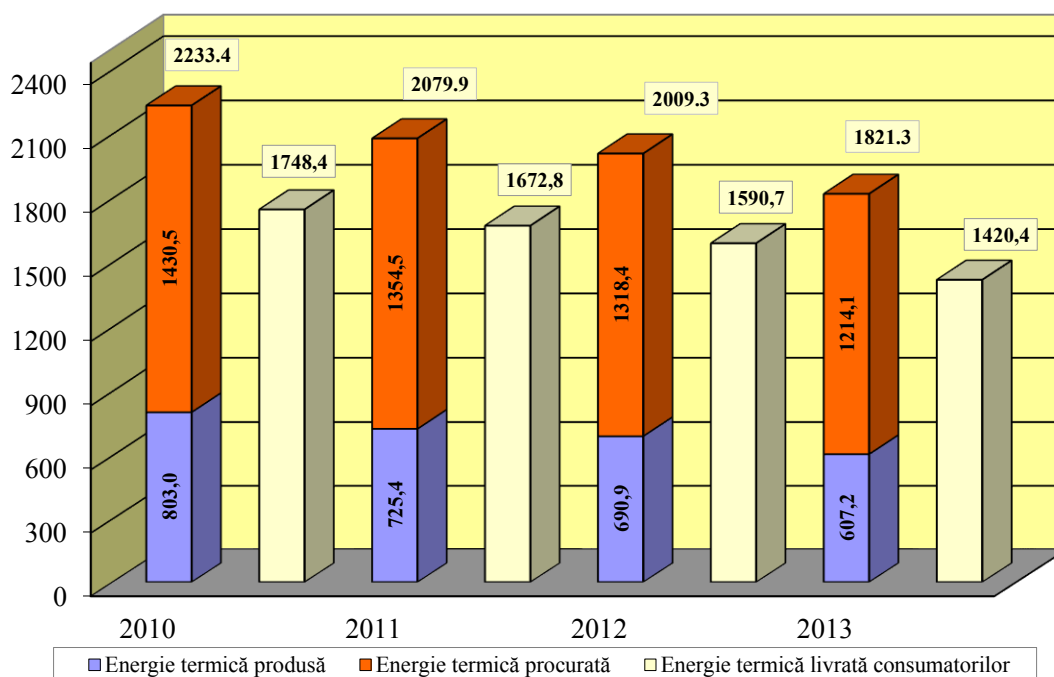

Producerea și consumul de energie electrică în perioada 2001-2013, mil. kWh

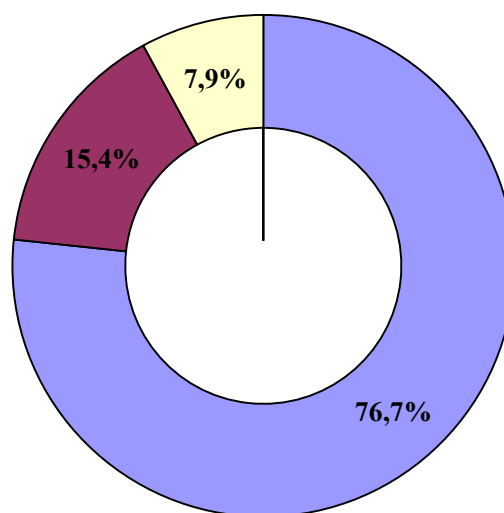

Anexa 2. Evoluția pieței energie termice

Sursele de energie termică și livrarea energiei termice consumatorilor, mii Gcal

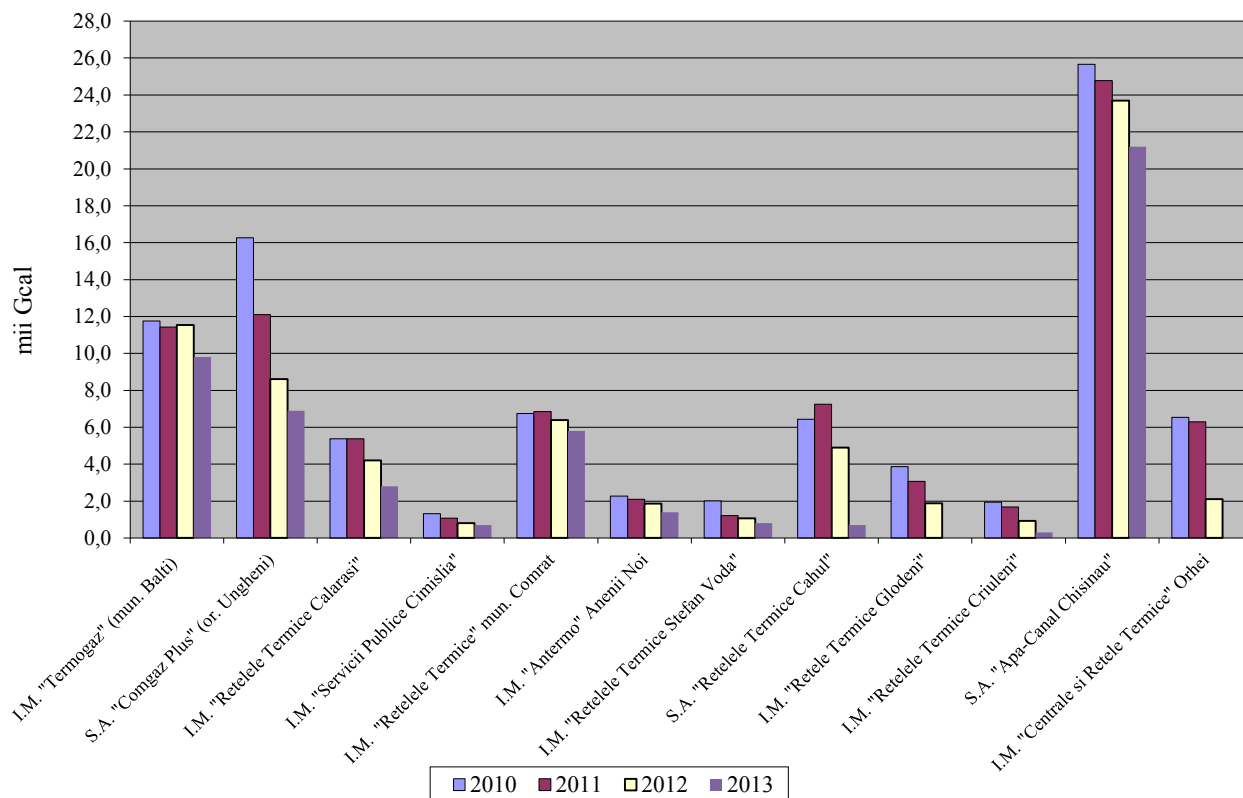

Livrarea energiei termice pe categorii de consumatori

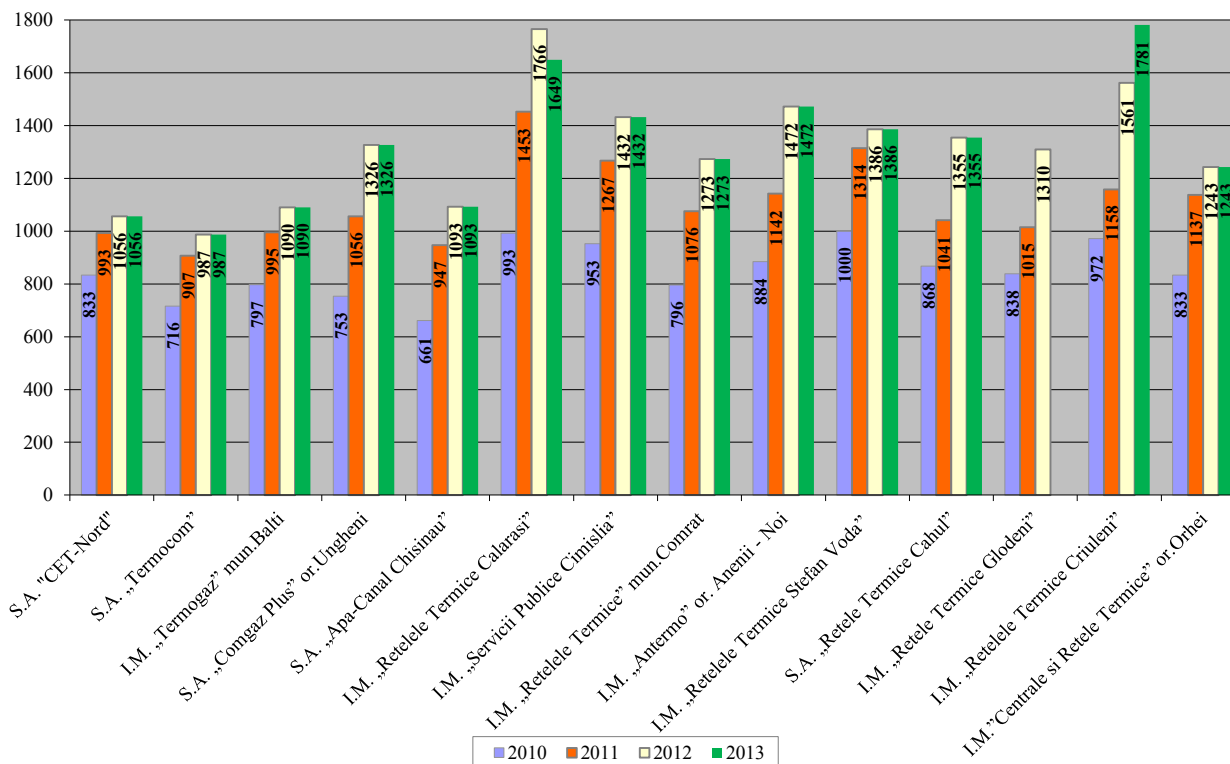
■ Consumatori casnici ■ Instituții bugetare ■ Agenți economici

Evoluția livrărilor de energie termică

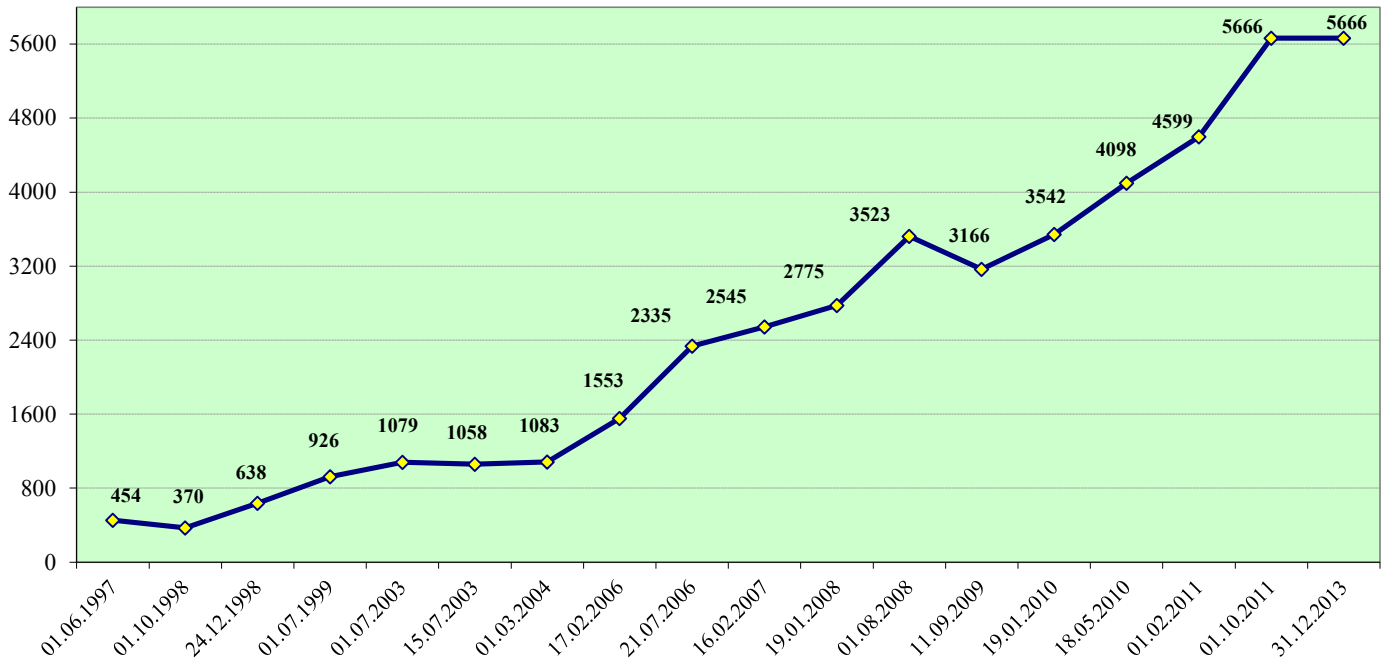
Notă: În diagramă nu sunt incluse livrările energiei termice consumatorilor ale S.A. „Termocom” și S.A. „CET-Nord”.

Evoluția tarifelor de livrare a energiei termice consumatorilor, lei/Gcal

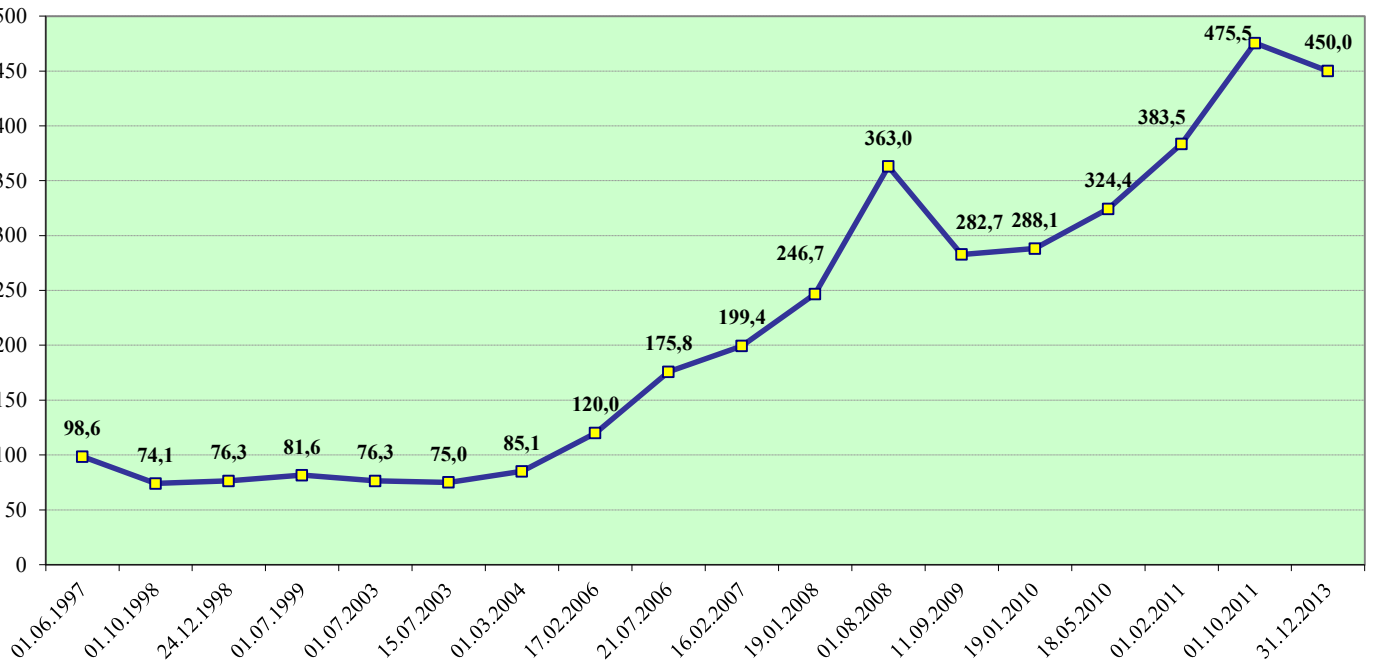

Anexa 3. Evoluția pieței gazelor naturale

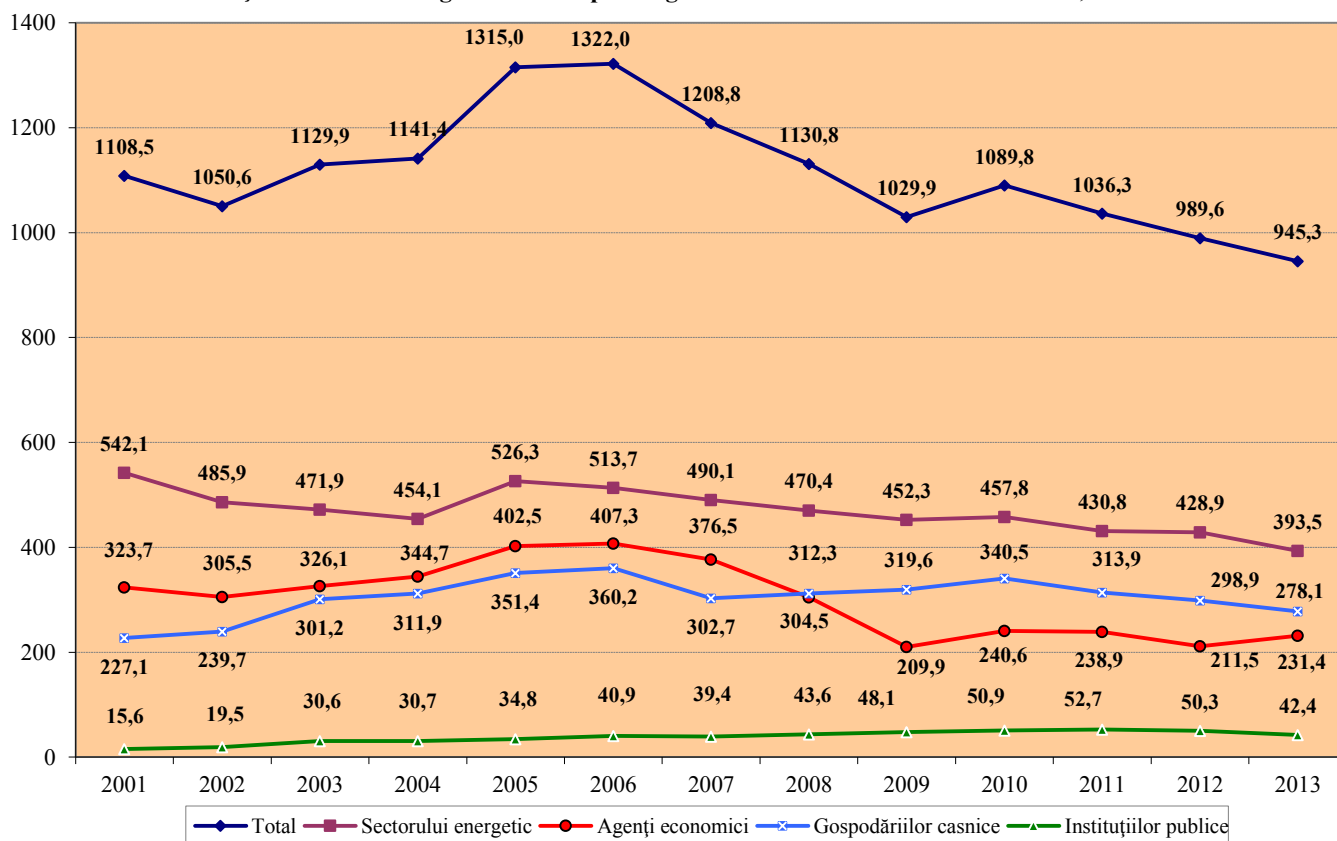
Evoluția tarifelor la gazele naturale in 1997-2013, lei/1000 m³

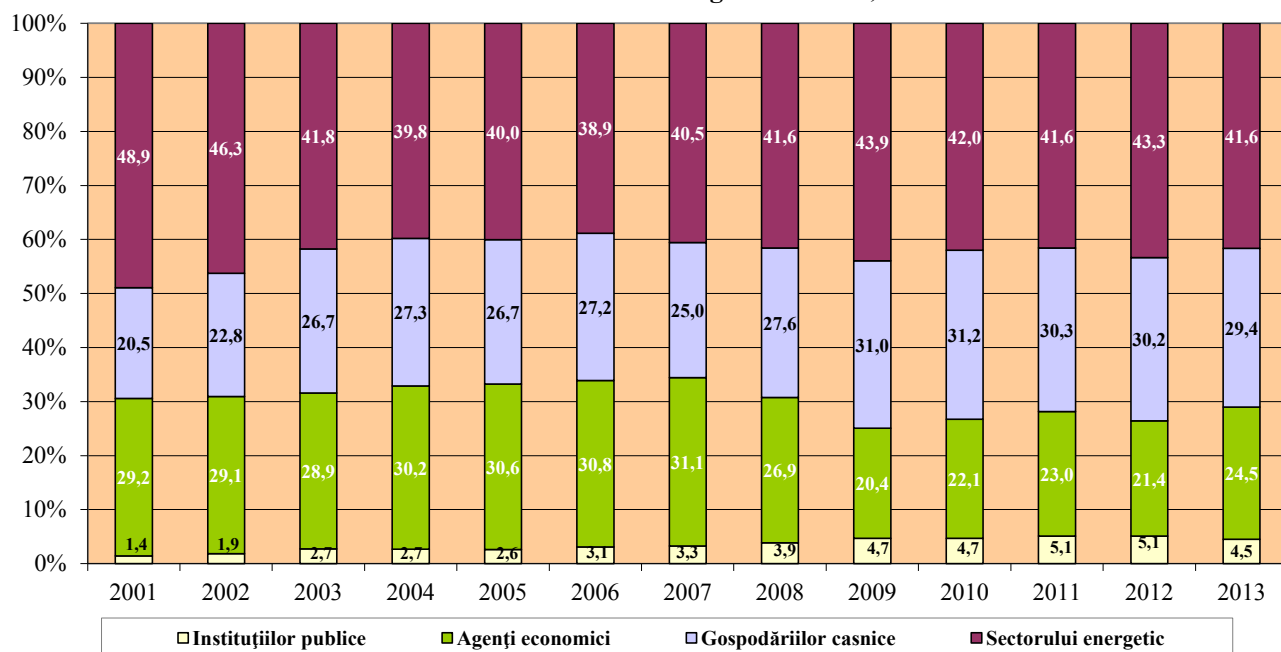
Evoluția tarifelor la gazele naturale in 1997-2013, €/1000 m³

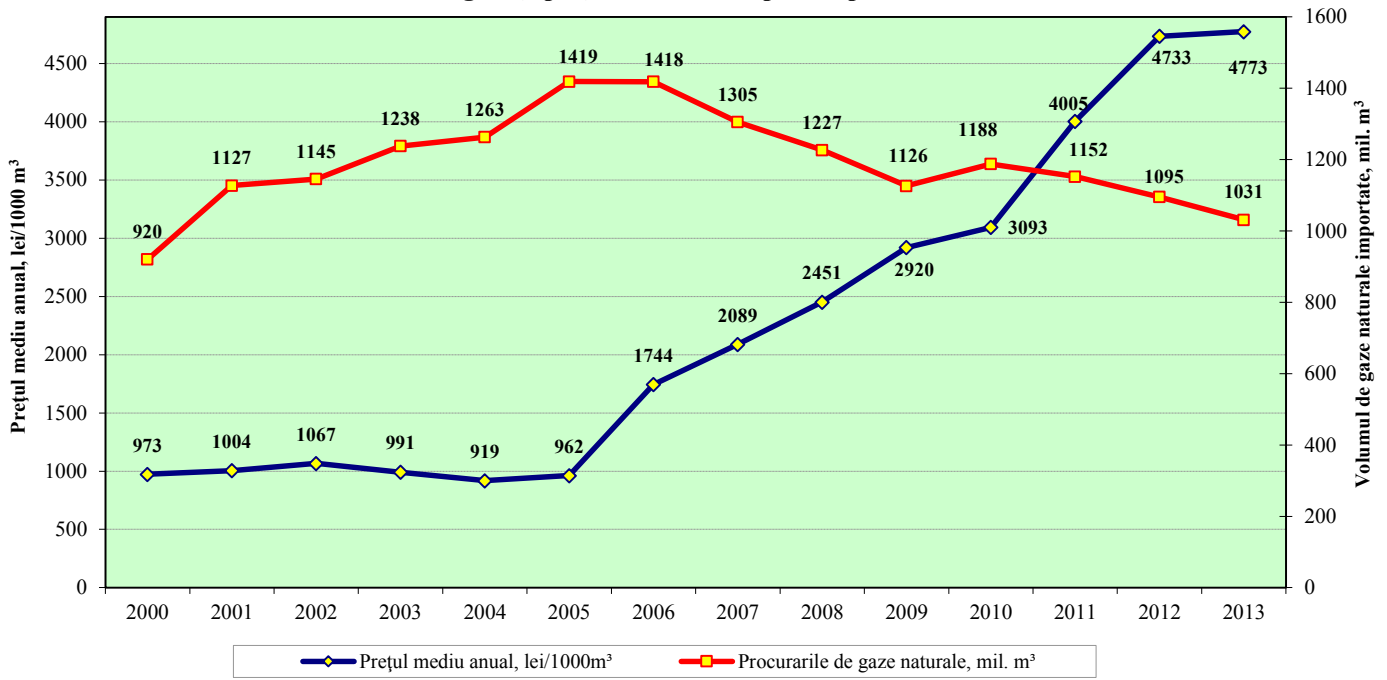
Evoluția consumului de gaze naturale pe categorii de consumatori în anii 2001-2013, mil. m³

Structura consumului de gaze naturale, %

Procurările de gaze și prețul mediu de import în perioada 2000-2013

Structura livrărilor de gaze naturale în 2013, %

